بسم الله الرحمن الرحیم

خلاصه ای بر

ادبیات و روان شناسی کودکان و نوجوانان

مؤلفین:

جعفر نصیر ناتری - شقایق تیلاب

سرشناسه	:	نصیر ناتری، جعفر، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	:	خلاصه ای بر ادبیات و روان شناسی کودکان و نوجوانان/ مولفین : جعفر نصیر ناتری(عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگا آزاد واحد چالوس)،شقایق تیلاب.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات آروند، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۸۳صفحه مصور، (عکس و جدول).
شابک	:	
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
موضوع	:	ادبیات کودکان و نوجوانان
موضوع	:	Children's literature
موضوع	:	روان شناسی کودکان و نوجوانان
موضوع	:	Psychology of children and adolescents
شناسه افزوده	:	تیلاب، شقایق، ۱۳۷۳ -
رده بندی کنگره	:	
رده بندی دیویی	:	
شماره کتابشناسی ملی	:	

خلاصه ای بر ادبیات و روان شناسی کودکان و نوجوانان

مؤلفین: جعفر نصیر ناتری – شقایق تیلاب

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۸۳صفحه مصور، (عکس و جدول).

قطع: وزیری

شمارگان: ۱۰۰۰

نشر: انتشارات آروند

شماره شابک:

چاپ :پیشگام

قیمت: ۱۴۰۰۰تومان

فهرست

پیشگفتار

نوشتار حاضر مروری است بر مهمترین مباحث ادبیات و روانشناسی کودک - نوجوان . ادبیات کودک و نوجوان میتواند باعث ماندگاری اندیشه های حافظ، مولوی، فردوسی و همه مشاهیر ایران و البته جهان گردد و میتوان این فرصت را زمینه موثری برای پرورش و تربیت استعداد های اعضای مستعد ادبی یاد کرد و بر استمرار این برنامه ها تاکید نمود. حوزه ادبیات نوجوان، حوزه بسیار جدی است که می تواند تاثیر شکرفی بر ادبیات بزرگسال نیز داشته باشد.

در این راستا از بخش های قوی ادبیات و تا حدودی روان شناسی الهام گرفته ایم و در موارد نادر، ضعف ها را ، البته از دید خودمان، اصلاح کرده ایم در نهایت کتابی فراهم آوردیم که فکر میکنیم توجه علاقه مندان را جلب خواهد کرد.

فصل اول درآمدی بر ادبیات کودک و نوجوان

قبل از پرداختن به ادبیات کودک لازم درباره کلیت شخصیت آنها توضیحی داده شود. ،سالهای ابتدایی زندگی نقش بسیار پر رنگی در شکل گیری شخصیت کودک دارد، زمانی که او بدنبال کشف دنیای اطراف خود می باشد. در این مقطع زمانی خواندن داستان برای او بسیار آموزنده خواهد بود. اهمیت داستان سرایی در شیوه های یادگیری گذشته نیز ثابت شده است، از آنجا که داستانها غالبأ دربرگیرنده ارزش های فرهنگی جوامع مختلف می باشند که از نسلی به نسل دیگر منتقل شده اند. اهمیت خواندن داستان از روی کتاب منافع بسیاری برای کودکان خواهد داشت، به نوزادان می توان کتاب های پارچه ای داد تا با آن بازی کنند، این کتاب ها هیچ گونه ضرری برای کودک ندارند حتی اگر آنها را بجوند. از این طریق آنها با کتاب آشنا خواهند شده و در جریان رشد خود علاقه بیشتری به خواندن از خود نشان خواهند داد.

داستان ها بدون شک دامنه واژگـــان کودک را افزایش خواهند داد، بویژه کودکان نوپا، علاوه بر واژه ها و لغات، داستان ها به بهبود مهارت های زبان کودک نیز کمک خواهند کرد، حتی زمانی که آنها هنوز دو سالگی خود را تمام نکرده اند. با کتاب های مصور، آنها اسامی اشیا را یاد می گیرند، یک گام اساسی در این مقطع توسعه ارتباط میان چیزهای مرئی و نامرئی می باشد. داستان ها از شخصیت های متنوعی تشکیل می شوند، بزرگ و کوچک، چاق و لاغر، پیر و جوان، آرام و پرسروصدا، حیوانات و اشکال، سایزها و رنگ های مختلف و غیره. همه این ها به توصیف جهان پیرامون در قالب کلمات می پردازند.

از دیگر مزایای داستان سرایی برای کودکان این است که به آنها این امکان را می دهد که یک دنیای خیالی در تصورات خود شکل دهند. این تجسم با تصاویر کتاب ها و آواها و صداهایی که راوی داستان برای آنها بیان می کند شکل می گیرد. داستان ها چه از روی کتاب خوانده شوند چه توسط یک راوی برای کودک نقل شوند تاثیر بسزایی در تقویت خلاقیت در کودکان خواهد داشت. نوزادان در جریان یادگیری برخی صداها، از خود اصواتی را بیرون می دهند که غالبا بی معنی و نامفهوم است، داستان خوانی برای تقویت مهارت گوش دادن در نوزادان بسیار موثر است. آنها یاد می گیرند که صبورانه بنشینند و گوش دهند که در ادامه داستان چه اتفاقاتی می افتد. زمانی که کودکان به شنیدن یک داستان به هنگام خواب عادت کنند، شروع به خلق یک داستان مصور صوتی در ذهن خود خواهند کرد. این فرآیند منجر می شود آنها درباره شخصیت های داستان و رفتار آنها سوال کنند، و این به آنها کمک خواهد کرد که دنیای پیرامون خود، مردمی که در آن زندگی می کنند، مکان های مختلف و شیوه های متفاوت زندگی را بهتر بشناسند.

این داستان ها و افسانه ها با خلق نمونه های کوچک از جامعه به آموزش هنجارها و قوانین اجتماعی کمک کرده و تلاش می کنند اخلاقیات و ارزش ها را به آنها یاد دهند. زمانی که پدربزرگ یا مادربزرگ خاطره ای از جوانی خود یا پدر و مادر کودک تعریف می کنند، او را با تغییرات اجتماعی در گذر زمان آشنا می سازند. داستان سرایی برای کودک به تقویت مهارت حفظ کردن و بخاطر سپردن پیش از ورود به مدرسه بدون هیچ تلاش ارادی کمک می کند. باید کودک را تشویق کرد که داستان را به زبان خود و در قالب دایره لغات خودش مجدداً تعریف کند. از داستان های کوتاه شروع کنید و به آرامی به سمت داستان های بلندتر بروید. کودکان بزرگتر با کمک والدین می توانند برای کوچکترها روایتگر داستان های آموزنده باشند.

ادبیات کودک و نوجوان

ادبیات کودک و نوجوان به نوشته‌ها و سروده‌های ادبی ویژه‌ی کودکان و نوجوانان می‌گویند. این نوع ادبیات هم شامل بخشی از فرهنگ شفاهی عامه، مانند لالائی‌ها، مثل‌ها، قصه‌ها است و هم داستان‌ها و نمایشنامه‌ها و اشعار و نیز نوشته‌هایی در زمینه‌ی دین، دانش اجتماعی، علم و کاربردهای آن، هنر و سرگرمی را دربر می‌گیرد که نویسندگان و سرایندگان برای کودکان و نوجوانان پدید می‌آورند.

ویژگی‌های مهم ادبیات کودک و نوجوان بدین شرح است:

۱. با زبان و بیان، توانایی درک و زبان نوشتاری، تخیل و تجربه‌های کودکان و نوجوانان متناسب است.

۲. به رشد و پرورش شخصیت خواننده کمک می‌کند.

۳. اهمیت تصویر را برای کودک و نوجوان برابر با اهمیت نوشته می‌داند و همواره بخشی از پیام را با تصویر بیان می‌کند.

مهم‌ترین اهداف ادبیات کودک و نوجوان

مهم‌ترین اهداف ادبیات کودک و نوجوان عبارتند از:

۱. آماده کردن کودک برای شناختن، دوست داشتن و ساختن محیط.
۲. شناساندن کودک به خویشتن، ایجاد احترام به اصالت انسانی و میل به اعتلای مدام.
۳. سرگرم کردن و لذت‌بخش بودن.
۴. علاقه‌مند کردن کودک به مطالعه و ایجاد عادت به آن.

۵. ایجاد و تقویت صلح در جهان.

مراحل تاریخ ادبیات کودک و نوجوان

تاریخ ادبیات کودک و نوجوان در همه کشورهای جهان کما بیش چهار مرحله داشته است:

← اول آفرینش و انتقال آثار ادبی به صورت شفاهی.

← دوم گردآوردن و و نوشتن آثار ادبی شفاهی.

← سوم پدید آوردن آثار ادبی با الهام از آثار شفاهی.

← چهارم آفرینش آثار ادبی ویژه‌ی کودک و نوجوان.

سرچشمه ادبیات کودکان

فولکلور یا فرهنگ عامه همچنان که سرآغاز پیدایی همه‌ی هنرهاست، سرآغاز ادبیات و به خصوص ادبیات کودکان نیز است. لالایی‌ها، مثل‌ها، ترانه‌های کودکان، افسانه‌های خردسالان، داستان‌های ماجرایی و حماسی و عاشقانه و اسطوره‌ها که همه زائیده‌ی تخیل و تفکر مردم اعصار مختلف هستند؛ بنیاد و اساس ادبیات کودکان و نوجوانان را تشکیل می‌دهد. بنابراین ادبیات کودکان سرچشمه در فولکلور و فرهنگ عامه دارد و به کهنسالی زندگی بشر بر روی زمین است.

ادبیات کودکان و نوجوانان به معنی واقعی آن، یعنی نوشته‌هایی که در آن حس و حال کودکانه حاکم باشد، به زبان و نثری مناسب سطح سواد کودکان نوشته شده و معمولا همراه با تصاویر است؛ به‌عنوان یک شکل ادبی مستقل تقریبا از نیمه‌ی دوم سده‌ی هجدهم میلادی در جهان پدید آمده است. در ظهور دیر هنگام این نوع ادبیات، عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بودند. پیش از عصر جدید (رنسانس) به کودکان بیشتر همچون بزرگ‌سالانی کوچک نگریسته می‌شد و ادبیاتی ویژه‌ی نیازهای خاص و سطح درک و فهم آنان ضروری شمرده نمی‌شد. در کشورهای اروپایی، یکی از کتاب‌های چاپی ویژه‌ی کودکان "جهان مرئی در تصاویر" (۱۶۵۸م) از "کومنیوس" (۱۵۹۲-۱۶۷۰م) است. کتابی که آموزشی و درسی بود، ولی نخستین کتاب مصور کودکان به شمار می‌آید. بعدها «شارل پرو» در فرانسه و «برادران گریم» در آلمان، قصه‌های کهن و معروف سرزمینشان را گردآوری و بازنویسی کردند که این کتاب‌ها بسیار مورد توجه قرار گرفت و در کشورهای مختلف از جمله ایران ترجمه شد. در سده‌ی نوزدهم میلادی تصاویر نقش برجسته‌ای در کتاب‌های کودکان یافتند و همچون امروز برای جلب توجه کودکان به داستان‌ها کمک به آنها برای تجسم شخصیت‌ها و کنش‌های داستانی به کار رفتند. این نوع ادبیات تا

سده‌ی بیستم به‌عنوان یک نوع ادبی عمده تکامل یافت و شکل پذیرفت و در این سده به اوج تکامل خود رسید.

ادبیات کودک و نوجوان در ایران

شاید اغراق نباشد اگر بگوییم ایرانیان از قدیم به امر تربیت کودک توجه ویژه‌ای قائل بوده‌اند و آن‌را یکی از وظایف مهم والدین می‌دانسته‌اند، به‌طوری که کمتر نوشته ادبی را می‌توان یافت که به تربیت کودک و ضرورت آن اشاره نکرده باشد. لکن نقطه ضعفی از دیدگاه روان‌شناسی و آموزش و پرورش در آنها دیده می‌شود، این است که در تمام آنها کودک کوچک‌شده بزرگ‌سالان پنداشته‌شده، و به آینده کودک بیش از حال او توجه شده است؛ به همین سبب ادبیات کودکان به معنا و مفهومی ما امروز از آن داریم در ایران کاملا تازگی دارد و شاید تاریخ آن به ربع قرن بیشتر تجاوز نکند.

نخستین فرهنگ‌نامه‌ی کودکان و نوجوانان به نام «نصاب‌الصبیان» توسط ابونصر فراهی در قرن هفتم تدوین شد. فراهی با توجه به حافظه نیرومند کودکان و دل‌بستگی آنان به شعر، واژه‌هایی را در شعرهای نصاب‌الصبیان گرد آورد تا کودکان با از بر کردن آن اشعار، واژه‌های عربی هر شعر را به یاد بسپارند. وی همچنین در لابه‌لای شعرهای کتاب، آگاهی‌هایی درباره‌ی قرآن کریم، اصول دین، نام‌ها و القاب پیامبر، امامان شیعه، بیماری‌ها و ماه‌های سال و... گرد آورده است. این فرهنگ‌نامه‌ی کوچک بیش از هفت قرن است که بر زانوی اطفال مسلمان ایران و ماوراءالنهر و هندوستان و ترکیه قرار داشته است و ظاهرا نخستین کتابی است که پس از قرآن کریم برای آموختن زبان عربی برای کودکان به کار می‌رفته است.

کسی که برای اولین‌بار داستان‌های عامیانه‌ی ایرانی را مخصوصا جمع‌آوری و منتشر کرد، «ابولفضل صبحی مهتدی» بود. لازم است اشاره شود که صبحی نخستین کسی نبود که به جمع‌آوری ادبیات عامیانه در ایران اقدام کرد، بلکه سال‌ها قبل از او «صادق هدایت» این کار را کرده بود؛ ولی صبحی کسی بود که ادبیات عامیانه را برای کودکان و نوجوانان جمع‌آوری نمود و در واقع از این نظر کارش را می‌توان هم‌ردیف کار «برادران گریم» در آلمان و «شارل پرو» در فرانسه دانست.

ادبیات مشروطه

قبل از آن‌که ادبیات نوین کودک در ایران پایه‌گذاری شود، زمینه‌های آن در دوره‌ی مشروطه ایجاد و فراهم شد. تحول مهمی که در ادبیات مشروطه اتفاق افتاد، گرایش و حرکت شعر از دربارها و خواص بین مردم و عوام بود. این حرکت کلی در زبان شعر، مضامین و محتوا و دیگر جوانب آن تأثیر گذاشت. در بین اشعار این دوره شعرهای کودکان نیز یافت می‌شوند. اگرچه این شعرها هنوز از فضای پند و اندرز

پدرانه برای کودک خالی نیست، اما به‌هرحال نخستین گام‌هایی است که به سوی ادبیات کودک برداشته می‌شود. از جمله‌ی این شاعران می‌توان به ایرج میرزا (۱۲۹۱-۱۳۴۳ ه.ق) اشاره کرد. وی را شاید بتوان اولین شاعری دانست که اشعاری برای کودکان و در خور فهم ایشان سروده است. غیر از او حاجی میرزایحیی دولت‌آبادی (۱۲۷۹ه.ق -۱۳۱۸ه.ش) از روشنفکران دوره‌ی مشروطه، مهدی قلی‌خان هدایت (مخبرالسلطنه)، محمدتقی ملک‌الشعرای بهار (۱۲۶۶-۱۳۳۰ه.ش)، نیما یوشیج اشعاری برای کودکان سروده‌اند.

نگاهی به ادبیات کودک در جهان

تعیین تاریخ دقیق ادبیات کودکان به معنای عام آن کار چندان ساده ای نیست. ولی شاید بتوان گفت قرن هفدهم را می توان آغاز تالیف کتاب کودک دانست. از جمله کتاب های این دوره کتاب « جهان در تصویر» در سال ۱۶۵۴ توسط « آموس کمینوس» به چاپ رسید و در آن کودک را به عنوان فردی مستقل مورد بررسی قرار داد.

در سال ۱۶۷۱ یک روحانی به نام« جیمز جانی وی » در انگلیس نخستین کتاب مخصوص کودکان با عنوان « یادگاری برای کودکان » را به رشته ی تحریر در آورده و عقاید مذهبی را به عنوان بهترین ابزار جلوگیری از ترس تلقین کرد.

در سال ۱۶۷۸،« جان بانیان » کتابی با عنوان « پیشرفت زوار » تالیف کرد. در این کتاب، علاوه بر آموزش مذهبی، به آموزش اخلاقی نیز توجه شده و قابل استفاده بزرگ سالان و خردسالان بود. در سال ۱۶۹۷ داستان های ساده ای مخصوص کودکان در فرانسه منتشر شد یکی از معروف ترین نویسندگان این داستان « پرولت » نام داشت. در سال ۱۷۶۲ « ژان روسو » در فرانسه کتاب « امیل » را نتشر ساخت و در قرن هجدهم گام های مهم و موثری در این باره برداشته شد و تحولاتی در رواج افکار و تغییرات انقلابی در نظرات مردم به ویژه مردم به وجود آمد.

برادران « گریم » قصه های عامیانه آلمان را در دو مجلد در سال های ۱۸۱۲- ۱۸۱۴ منتشر کردند. آنان قصه های خود را روی روایات شفاهی و زبان قصه پردازان گرد آوردند و آن ها را ویرایش کردند و به کودکان عرضه داشتند.

اما ادبیات کودکان به مفهومی که امروز به آن معتقدیم وجود نداشت تا این که در قرن نوزدهم کسی که او را پدر ادبیات کودکان می توان نامید، یعنی« هانس کریستن اندرسن » داستان هایی نوشت و این مفهوم را پایه گذاری کرد. نام او اینک زینت بخش بزرگ ترین جایزه ی ادبیات کودکان جهان است.

داستان های اندرسن در بسیاری از موارد از افسانه های عامیانه الهام گرفته شده است و آن چه آثار او را جاودانه ساخته است، تخیل بسیار قوی ، هنر در پرداختن مطالب و از همه مهم تر احترام عمیق او نسبت به اصالت نیکی و محبت در ذات انسان ها است. کارهای اندرسن چه از لحاظ قالب و چه از لحاظ شخصیت متنوع است و می توان از جمله آثار وی به کتاب « جوجه مرغابی زشت» ، « لباس برای پادشاه»، «دخترک گوگرد فروش » و « سرباز حلبی » اشاره کرد.

قرن بیستم را « قرن کودک » نامیده اند، چرا که کودک سالاری در این قرن به سرعت رو به گسترش نهاد. در اوایل این قرن، شخصی به نام مستعار « پرکاستور » تصمیم می گیرد برای پاسخ به کنجکاوی های کودکان نسبت به طبیعت، گروهی متشکل از متخصصین تعلیم و تربیت، روان شناسی، علوم مختلف، طراحی و نقاشی گرد هم آورد و نتیجه ی کار این گروه به شکل آلبوم هایی منتشر می گردید که با نام « آلبوم های پرکاستور» مشهورند و اولین کتاب های تصویری را برای کودکان تهیه و تنظیم نمود.

جنگ و پیامدهای آن موجب بروز نظریه های جدید و تغییر جهت ادبیات کودکان شد، چنان که از اوخر قرن بیستم با کنار گذاشتن تعصبات نژادی، ملی، مردم به فکر تفاهم و الفت بین المللی افتادند . سازمان ها و انجمن های بین المللی مختلف تاسیس شد.

به هر حال، در چند سال اخیر به ادبیات کودکان علاقه روز افزونی نشان داده شده و این موضوع در سمینارها و جلساتی که برای این منظور تشکیل می شود به خوبی قابل ملاحظه است.

به عنوان نمونه می توان به سمینارها و جلساتی که در اقصی نقاط جهان از جمله: ونیز، سائوپلو، بوئنوس آیرس و ریواردوژانیرو درباره ی ادبیات کودکان برگزار شد، اشاره کرد. علاوه بر این، نمایشگاه هایی که بصورت منظم در بولونیا و براتیسوا دایر می شود و جلسات تجزیه و تحلیلی که برگزار می گردد، همه نشان دهنده ی اهمیت مسأله می باشد.

- *فصل دوم ادبیات نوین، نویسندگان کودک و نوجوان*

ادبیات نوین

پایه‌گذاری ادبیات نوین کودکان از آذربایجان و جبار عسکرزاده (باغچه‌بان) شروع شد. او در سال ۱۲۶۴ ه.ش به دنیا آمد و در سال ۱۳۴۵ درگذشت. بزرگ‌ترین ابتکار او انتخاب وزن‌ها و و قالب‌هایی نزدیک به ترانه‌های عامیانه است.

در فاصله سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۲۰ نویسندگان و شعرایی دست به خلق آثاری زدند؛ مانند یحیی دولت‌آبادی، صنعتی‌زاده کرمانی (مؤلف کتاب رستم در قرن بیستم)، عباس یمینی شریف. در همین زمان مترجمانی چون علی‌نقی وزیری و مهری آهنی، افسانه‌های عامیانه‌ی ملل مختلف را به فارسی برگرداندند. مجله‌ها و روزنامه‌ها نیز صفحاتی به کودکان اختصاص دادند. از سال ۱۳۳۲ گروهی به انتشار مجله‌ی پر ارزش «سپیده‌ی فردا» همت گماشتند و ضمن آشنا ساختن مربیان با اصول تربیت نوین، مسئله‌ی ادبیات کودک را مطرح ساختند. در سال ۱۳۳۸ همین مجله فهرست کتاب‌های مناسب کودکان و نوجوانان را برای اولین‌بار منتشر نمود. در همین سال‌ها سیل ترجمه از ادبیات کودکان جهان به سوی کودکان ایران سرازیر شد.

سال ۱۳۴۰ نقطه عطفی در تاریخ ادبیات کودک و نوجوان است. در این سال چرخشی بنیادین در کتاب‌های درسی پدیدار شد. روش تدریس و مطالب کتاب‌های جدید، سن مطالعه را تقریبا سه سال پایین آورد و بدین ترتیب جمعیت کتاب‌خوان چندین برابر شد. در همین سال نخستین کتاب مدون ادبیات کودک چاپ شد. در سال ۱۳۴۱ شورای کتاب کودک کار خود را شروع کرد و در سال ۱۳۴۴ کانون پرورش فکری کودک و نوجوان به وجود آمد. سال‌های پس از ۱۳۴۰ را می‌توان دوره‌ی تازه‌ای در ادبیات کودک و نوجوان دانست. در این دوره اهمیت ادبیات کودک در رشد فکری و پرورش اندیشه و تخیل از دوران کودکی و نوجوانی در ایران شناخته شد. ویژگی عمده‌ی این دوره توجه به نیازهای کودکان و رشد ادبیات ویژه‌ی آنان در برابر آثار ترجمه شده است.

ادبیات کودک در دهه‌ی ۵۰ و ۶۰ سرعت بیشتری یافت. رشد روزافزون جمعیت و جوان شدن آن، و بالا رفتن درصد دانش‌آموزان و بهبود نسبی اوضاع اقتصادی، توجه به کودکان و نوجوانان را افزایش داد. پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ هشیاری اجتماعی کودکان ایرانی را بالاتر برد و بر وسعت تجربه‌های آنان افزود و زمینه‌های دیگر را برای کار نویسندگان و شاعران فراهم نمود. در این این دو دهه مخصوصا پس از انقلاب، صحبت از یک شاعر و یک نویسنده یا یک تصویرگر نیست. در همه‌ی زمینه‌ها رشد و گسترش مشاهده می‌شود و خواه‌ناخواه درصد کارهای نامناسب و مبتذل نیز فزونی یافت و همزمان با آن سخت‌گیری و جدیت بیشتری در زمینه‌ی نقد کتب کودکان به وجود آمد. در این ایام به اسامیِ علی اشرف درویشیان، فریدون دوست‌دار، رضا رهگذر، قدسی قاضی‌پور و به خصوص هوشنگ مرادی کرمانی برمی‌خوریم.

ادبیات کودکان در دهه‌ی ۷۰ همراه با تعمیق برنامه‌های دهه‌های گذشته، ورزیدگی در اجرای فعالیت‌ها، تسهیل ارتباطات بین‌المللی علاوه‌بر دست‌یابی به اطلاعات،حضور ادبیات کودکان و نوجوانان ایران و

فعالان این زمینه را در عرصه جهانی پررنگ‌تر نمود. در این دهه، فعالیت شامل حال همه کودکان و نوجوانان شد؛ از کودکان معلول – که آغاز فعالیت برای آنها در دهه‌ی قبل است- تا کودکان پناهندگان به ایران یا کودکان کانون اصلاح و تربیت. یکی از اقدامات اساسی و اصولی این دهه، تهیه و تدوین فرهنگ‌نامه‌ی کودکان و نوجوانان توسط شورای کتاب کودک است که در تابستان ۱۳۷۹ جلد ششم آن نیز منتشر شد. آغاز تهیه‌ی «تاریخ ادبیات کودکان و نوجوانان» نیز این دوره است.

انواع ادبیات کودک و نوجوان

← أ. داستان داستان‌های واقعی و افسانه‌ها.

← ب. غیر داستان شامل مطالب علمی، کتاب‌های مربوط به اجتماع و محیط، کتاب‌هایی درباره‌ی اختراعات و اکتشافات، زندگی‌نامه و شرح حال و... .

← ج. شعر شامل لالایی‌ها، اشعار بی‌معنی و پوچ، اشعار شوخی‌آمیز بی‌سر و ته، قصه و حکایات منظوم است.

استنتاج و راهکار ها

با توجه به آن که نخستین سالهای کودکی با قصه گویی و شعر خوانی والدین برای بچه ها همراه است کودکان و نوجوانان در دوران تحصیل نیز نمی توانند از تأثیرقصه برکنار باشند . اصولاً قصه ها قدرت جادویی عجیبی دارند و به همین سبب می توان سخت ترین مشکلات و مسائل حیات را در قالب آنها به کودکان آموزش داد . و یک معلم تیز هوش و با تجربه برای جلب توجه و تمرکز ذهن دانش آموزان گریزپا و پریشان حواس می تواند درس خود را با داستانی آغاز کند یا در واسط درس قصه ای را چاشنی آن کند . و بر تأثیر آموزش بیفزاید .

۱. همه ی بچه ها و حتی بزرگتر ها حوصله و «خواندن » قصه ها را ندارند ، اما برای شنیدن قصه آمادگی بیشتر می دارند .
۲. قصه گویی به بچه ها کمک می کند و که بعداً ، راحت تر بخوانند و زیرا درک معنی کلمات آن ها افزایش می یابد .
۳. « شنیدن قصه» باعث می شود که علاقه کودک به « خواندن قصه » بیشتر شود و شوق مطالعه را فراهم می کند .

۴. تکرار قصه باعث می شود که بچه ها به کشف موارد مجهول قصه بپردازند و با پیش بینی آینده ی قهرمان لذت بیشتری کسب کنند .
۵. متناوب بودن سن مخاطبها هم کار دستی نیست . مسلماً قصه خردسالان برای نوجوانان مناسب نیست .
۶. هر چه ارتباط عاطفی قصه گو با مخاطبهایش بیشتر باشد ، کارش موثر تراست .
۷. آموزگاران چون ساعات زیادی را با بچه ها هستند و رشته انس و الفت محکم تری با بچه های اطراف خود دارند ، بهترین قصه گویان بالقوه هستند .
۸. بچه ها نسبت به بزرگسالان حسی تر هستند و لذا از راه چشم که یکی از حس ها ست ، راحت تر درک مطلب و پیام پذیری دارند .

ادبیات کودک و نوجوان گونه‌ای از ادبیات است که جداسازی آن از بخش‌های دیگر ادبیات با سن مخاطبان آن انجام می‌شود. این گونه ادبی هنگامی پدید آمد که بزرگسالان متوجه شدند کودکان و نوجوانان به سبب گنجایش‌های شناختی و ویژگی‌های رشدی خود آمادگی پذیرش متن‌های سنگین را ندارند و به متن‌هایی نیاز دارند که پاسخگوی دوره رشد آن‌ها باشد.

ویژگی‌ها

کودکان خردسال به متن‌هایی آهنگین و کوتاه مانند لالایی‌ها و ترانه - متل‌ها و ترانه‌های آهنگین واکنش بیشتری نشان می‌دهند. هرچه گروه سنی مخاطبان بالاتر برود، آن‌ها کم‌کم می‌توانند داستان‌هایی را با واژگان بیشتر بشنوند. ویژگی دیگر ادبیات کودک و نوجوان در این است که با سطح سواد کودکان پیوند دارد. کودک نوآموز تنها می‌تواند متن‌های ساده را بخواند و بفهمد. هرچه سواد او بیشتر می‌شود، متن‌هایی با دایره واژگانی گسترده‌تر را درک می‌کند. کودکانی که به مرز نوجوانی و پس از آن می‌رسند می‌توانند رمان‌های متناسب با نیازهای خود را مطالعه کنند. امروزه این رمان‌ها اغلب در قالب فانتزی‌ها یا داستان‌های علمی و تخیلی منتشر می‌شود. البته داستان‌های واقع‌گرایی که بازتاب‌دهنده احساسات و درگیری‌های زیستی و اجتماعی نوجوانان در موضوعاتی مانند جدایی پدر و مادر، مرگ نزدیکان، بیماری‌ها و عشق‌های دوره نوجوانی است نیز به فراوانی منتشر می‌شود. کودک یک (نماد ملی) است و دلیلی بر وحدت خلقت. کودک می‌تواند سعادت از دست رفته جامعه جدید را برگرداند و در عین حال عاملی باشد برای کسب دوباره آن کودکان دارای دو خصوصیت متضاد ازهم هستند فاقد (قدرت) هستند ومنجی جهانند. اگر جامعه به دنبال ارزشهای نوین باشد باید دستان خود را به سوی کودکان دراز کند. بنا به گفته پروفسور هوگارت :ادبیات کشف می‌کند بازآفرینی می‌کند و در

جست و جوی معناست سپش کودک در کنار ادبیات قرار می‌گیرد. ادبیات کودک آغاز معینی ندارد از زمانی که مادرو طفلش وجود داشته شکلی از ادبیات خلق شده است .ماکسیم گورکی می‌گوید:نیروهای مؤثر برای آموزش یک فرد عبارتند ازهنروعلم که هردو در ادبیات وجود دارد. آموزش هنر است مخصوصاً اگر آموزش کودکان باشد هنرمندان تنها افرادی هستند که تا اندازه‌ای به وجود واقعی و شرطی نشده کودکان نزدیک می‌باشد ادبیات کودک را رهبری می‌کند و موجب تقویت اندیشه او می‌شود راهنمایی‌های اخلاقی تنبیه یا تشویق؛ تربیت شخص؛ ایجاداعتماد به نفس ارضای نیازهای ذهنی و عاطفی و لذت بردن از دستاوردهای ادبیات اند، ادبیات عامل وحدت همه کودکان جهان به حساب می‌آید هنرمندان با مراجعه به ضمیر ناخودآگاه و زنده کردن خاطرات احساسات درونی و رویاهای خود سعی می‌کند ذهن خود را پاک و آزاد کرده و با چشم و دل کودکی به دنیای کودکی قدم بگذارند. ادبیات کودک بااو زاده می‌شود و در تمام‌دوران کودکی کنار اوست.

علمی–تخیلی گونه‌ای داستانی است که در ادبیات، هنر، تلویزیون، بازی ویدئویی، سینما، تئاتر و دیگر رسانه‌ها یافت می‌شود. در گونه علمی‌تخیلی فناوری یا علوم امروزی یا مربوط به آینده دستمایه هنرمند و آفرینشگر قرار می‌گیرد.

تعریف و دامنه

ژانر علمی–تخیلی اثری است که در صورت حذف علم از آن ساختار آن از هم بپاشد. تعریف‌های مختلفی از این ژانر وجود داد، از جمله تعریف جالبی که می‌گوید: «اثری علمی-تخیلی است که ناشرش بگوید علمی-تخیلی است!» اما شاید پرطرفدارترین آنها تعریف اخیر باشد، حتی اگر دانش امروز پاسخی برای پرسش‌های چرایی و چگونگی مطرح شده را نداشته باشد. ابهامی که وجود دارد مربوط به زمانی است که عنصر خیال چنان با توجیه‌های علمی در هم می‌آمیزد که جدا کردن آن ممکن نیست و ماهیت علمی بودن اثر زیر سؤال می‌رود. البته چنین ابهامی معمولاً در آثار علمی–تخیلی نویسان شاخص مانند آسیموف یا آرتور. سی. کلارک وجود ندارد. در اثر علمی–تخیلی نویسنده فکر خود را رها می‌کند تا به آینده برود و آنچه را در اثر پیشرفت علمی امکان‌پذیر شده‌است را به تصویر بکشد. در اثر علمی تخیلی نویسنده گاهی تمایلات و آرزوهای انسان‌ها و گاهی بیم‌ها و ترس‌های آنها را بیان می‌کند.

آیزاک آسیموف

نویسنده آمریکایی روسی‌تبارِ گونه‌های علمی، علمی–تخیلی، خیال‌پردازی،

وحشت و دکتر در بیوشیمی بود. شهرت اصلی او بیشتر به خاطر سری بنیاد است. قوانین سه‌گانه رباتیک وی از شهرت جهانی برخوردار است. داستان‌های علمی - تخیلی آسیموف جایزه‌های متعددی برد: ۵ جایزه «هوگو» که با انتخاب خوانندگان اعطا می‌شود و سه جایزه «نیبولا» که از طرف نویسندگان علمی - تخیلی اعطا می‌شود. تریلوژی یا داستان‌های سه‌گانه او که داستان یک امپراتوری کهکشانی در آینده‌است و از کتاب‌های «بنیاد» (۱۹۵۱)، «بنیاد امپراتوری» (۱۹۵۲)، و «بنیاد دوم» (۱۹۵۳) تشکیل یافته‌است جایزه هوگو سال ۱۹۶۶ را به عنوان بهترین مجموعه داستان علمی - تخیلی برای او به ارمغان آورد. او همچنین جایزه‌استاد بزرگ را که انجمن نویسندگان علمی‌تخیلی آمریکا به پاس یک عمر فعالیت موفقیت‌آمیز در زمینه داستان‌نویسی علمی-تخیلی اعطا می‌کرد در سال ۱۹۸۷ به دست آورد.

پرکاری آسیموف حیرت‌آور است. وی نزدیک به ۵۰۰ کتاب در دامنه گسترده‌ای از موضوعات، از کتاب‌های کودکان گرفته تا کتاب‌های درسی دانشگاهی نوشته‌است. بیشترین شهرت وی شاید به خاطر داستان‌های علمی - تخیلی بود و نقش پیشتازانه او در بالا بردن داستان‌های علمی - تخیلی از سطح مجلات بی‌ژرفا به سطح فکری مربوط به جامعه‌شناسی و تاریخ و ریاضیات و علم باشد. آسیموف همچنین داستان‌های اسرار گونه و معما گونه نیز نوشته‌است. از وی کتاب‌هایی در نقد مسائل فیزیک، شیمی، زیست‌شناسی، اخترشناسی، طنز، شکسپیر، کتاب مقدس و موضوعات زیاد دیگر نیز چاپ شده‌است.

قوانین رباتیک

آسیموف با کمک ویراستار انتشارات *دابل‌دی* سه قانون برای رباتهای پوزیترونی خود تدوین کرد که به قوانین رباتیک آسیموف مشهور شدند. قوانینی که همه رباتها در آثار آسیموف (و حتی بسیاری جاهای دیگر، حتی گاهی در صنعت) ملزم به پیروی از آنها به طور غریزی هستند:

۱. یک ربات نباید به بشریت آسیب بزند.

۲. یک ربات نباید با ارتکاب عملی یا خودداری از انجام عملی باعث آسیب‌دیدن یک انسان شود مگر اینکه قانون صفرم نقض شود.

۳. یک ربات باید از فرمانهای انسان‌ها تبعیت کند مگر اینکه آن فرمانها در تعارض با قانون نخست باشد.

۴. تا هنگامی که قانون صفرم یا نخست یا دوم زیرپا گذاشته نشده‌است ربات باید وجود خود را حفظ کرده و در بقای خود بکوشد.

پیش‌بینی‌های آسیموف در سال ۱۹۶۴ برای ۵۰ سال آینده (۲۰۱۴)

۱) ارتباطات، صوتی - تصویری خواهد شد و با استفاده از تلفن علاوه بر صدای طرف دیگر، می‌توان تصویر او را نیز دید.
۲) برقراری تماس مستقیم تلفنی با هر نقطه‌ای در جهان، حتی مرکز هواشناسی در قطب جنوب، میسر خواهد شد.
۳) ربات‌ها در سال ۲۰۱۴ نه عمومیت خواهند یافت و نه کارشان عالی خواهد بود، ولی وجود خواهند داشت.
۴) صفحات قابل آویختن به دیوار جای تلویزیون‌های معمولی را خواهند گرفت ولی مکعب‌های شفاف که امکان دیدن تصویر به شکل سه بعدی را فراهم خواهد کرد به مرور عرضه خواهند شد.
۵) مکالمه و تماس با کره ماه دیگر چندان دشوار نخواهد بود.
۶) وسایلی برای آشپزخانه طراحی و ساخته خواهند شد که «غذاهای آماده» را مهیا خواهند کرد، آب را گرم کرده و با آن قهوه درست خواهند کرد.
۷) حداقل یک یا دو مورد گیاه آزمایشگاهی که از انرژی نهفته در ستاره‌ها تغذیه می‌کنند وجود خواهد داشت.
۸) برای ساختن خودروهایی که توسط یک ربات هدایت خواهند شد، تلاش‌های زیادی صورت خواهد گرفت.
۹) تمام جمعیت جهان به طور یکسان و کامل از تمام وسایل و تکنولوژی جدید در آینده بهره‌مند نخواهند شد. درصد بیشتری به نسبت امروزه از به کارگیری این وسایل محروم خواهند بود. هر چند از نظر امکانات مادی زندگی آنها ممکن است به نسبت امروز وضعیت بهتری داشته باشند ولی از تازه‌ترین امکانات خلق شده توسط تکنولوژی عقب خواهند ماند.

تصویر روی جلد ویژه‌نامه مجله اسکپتیک، در گرامی‌داشت آسیموف.

آرتور سی. کلارک

معروف به آرتور سی. کلارک، نویسنده، مخترع و دانشمند بریتانیایی است. رمان علمی-تخیلی بسیار معروف ۲۰۰۱: اودیسه فضایی اثر اوست. فیلمی با همین نام بر مبنای این کتاب توسط استنلی کوبریک ساخته شد و جایزه اسکار را برای او و آرتور سی کلارک به ارمغان آورد. او همچنین آخرین عضو بازمانده از گروهی بود که «بزرگان سه‌گانه علمی-تخیلی» نامیده می‌شد. دو عضو دیگر این مجموعه «رابرت هاینلین» و «آیزاک آسیموف» بودند. وی دارنده ۷ مدرک دکترای افتخاری در رشته‌های مختلف تجربی است. کلارک به عرفان شرقی و بودایی علاقه بسیار داشت و بیشتر آثار او آمیخته به این اندیشه و در قالبی اساطیری است.

کلارک می‌گوید: ادبیات نقش آموزشی را ایفا می‌کند، و هیچ‌یک از آثار ادبی به اندازه آثار علمی نمی‌تواند توده وسیع مردم را با دانش نوین بشری آشنا کند. وقتی از او پرسیده می‌شد که آیا به حیات فرازمینی[1] اعتقاد دارد یا نه، همیشه در پاسخ لبخند می‌زد و می‌گفت: دو احتمال در این زمینه وجود دارد: یا ما در این جهان تنها هستیم یا اینکه تنها نیستیم. هر دو حالت ترسناک و مبهم است.

کلارک عقیده دارد فراتر از منظومه شمسی موجودات ذی‌شعوری وجود دارند. او موجوداتی را توصیف می‌کند که قادرند خود را به انرژی و آنگاه بار دیگر به ماده تبدیل کنند. او می‌گوید: این که کسانی از فضای خارج به ملاقات زمین آمده باشند اندیشه‌ای کاملاً معقول است و در واقع اگر این رویداد طی چند میلیارد سالی که از عمر زمین می‌گذرد رخ نداده باشد، جای شگفتی دارد. کلارک تأکید می‌کرد که قصد او از داستان‌های علمی-تخیلی‌اش پیش‌بینی آینده نیست. بلکه او به آنچه که ممکن است روی دهد، تأکید می‌کند و ذهن انسان‌ها را برای آینده و اتفاقات گوناگونی که ممکن است روی دهد، آماده می‌سازد.

کلارک در نوشتن مقالات و کتاب‌های علمی توانایی فوق‌العاده‌ای دارد. او پس از جنگ جهانی دوم، طی مقاله‌ای با محاسبه دقیق نشان داد که اگر سه ماهواره در ارتفاع ۳۶ هزار کیلومتری زمین قرار گیرند، می‌توانند تمام سطح کره را تحت پوشش خود قرار داده و امر مخابرات از هر نقطه زمین به نقطه دیگر را به راحتی انجام دهد. این نظریه زمانی مطرح شد که موشک‌ها حتی قادر نبودند به ارتفاعات پایین در

[1] شکل‌های زیست در جاهای غیر از کره زمین است.

مدار دست یابند و اصولاً پرتاب ماهواره یک رؤیا به شمار می‌رفت. اینک این مدار به افتخار او به نام مدار کلارک[۲] نام‌گذاری شده‌است.

او به خاطر میعاد با راما[۳] (نام داستانی در گونه علمی-تخیلی است که در اولین بار در سال ۱۹۷۲ میلادی به قلم آرتور سی. کلارک نگاشته شد. داستان در قرن ۲۲ اتفاق می‌افتد)سه جایزه هوگو، نبولا و جان کمپبل را دریافت کرد. کلارک هفتمین نفری بود که جایزه استاد بزرگ[۴] را که انجمن نویسندگان علمی‌تخیلی آمریکا به پاس یک عمر فعالیت موفقیت‌آمیز در زمینه داستان‌نویسی علمی-تخیلی اعطا می‌کرد، در سال ۱۹۸۶ به دست آورد.

---

[۲] Geostationary orbit

[۳] Rendezvous with Rama

[۴] جایزه استاد بزرگ که از سال ۱۹۷۵ توسط «انجمن نویسندگان علمی‌تخیلی آمریکا» اعطا می‌شد؛ از سال ۲۰۰۲ میلادی، به افتخار دیمون نایت بنیان‌گذار این موسسه به یادبود دیمون نایت تغییر نام داد.

آثار

۱. شن‌های مریخ (۱۹۵۱)
۲. پایان کودکی (۱۹۵۳)
۳. نور زمین (۱۹۵۵)
۴. شهر و ستارگان (۱۹۵۶)
۵. ریزش غبار ماه (۱۹۶۱)
۶. نُه میلیارد نام خدا (۱۹۶۷) (مجموعه داستان کوتاه)
۷. ۲۰۰۱: اودیسه فضایی (۱۹۶۸)
۸. میعاد با راما (۱۹۷۳)
۹. امپراتوری زمین (۱۹۷۵)
۱۰. چشمه‌های بهشت (۱۹۷۹)
۱۱. ۲۰۱۰: اودیسه دو (۱۹۸۲)
۱۲. ۲۰۶۱: اودیسه سه (۱۹۸۸)
۱۳. راما ۲ (۱۹۸۹) (همراه با جنتری لی)
۱۴. روحی از گرندبنکس (۱۹۹۰)
۱۵. باغ راما (۱۹۹۱) (همراه با جنتری لی)
۱۶. راز راما (۱۹۹۳) (همراه با جنتری لی)
۱۷. ریشتر ۱۰ (۱۹۹۶) (همراه با مایک مک‌کوی)
۱۸. ۳۰۰۱: اودیسه نهایی (۱۹۹۷)
۱۹. نغمه‌های زمین دوردست (در ایران: عملیات آخر تالاسا) ۱۹۸۵

سه قانون کلارک

۱. «هرگاه دانشمندی برجسته، اما سالخورده بگوید چیزی ممکن است، به احتمال قریب به یقین درست گفته‌است. اما آنگاه که بگوید چیزی غیرممکن است، به احتمال زیاد اشتباه می‌کند.»
۲. «تنها راه کشف محدوده ممکن از غیرممکن، کمی پیشروی از ممکن به درون غیرممکن است.»
۳. «هر فناوری وقتی به حدی از پیشرفت برسد، دیگر نمی‌توان آن را از جادو تفکیک کرد.»*

اهمیت و اثرات

ری بردبری، نویسنده آمریکایی و یکی از بزرگ‌ترین نویسندگان علمی–تخیلی قرن (اگرچه خودش چنین اعتقادی به این مسئله ندارد)، می‌گوید: «هر چه تصور می‌کنیم تخیل و هر چه انجام می‌دهیم علم است، کل تاریخ بشر چیزی جز داستانی علمی–تخیلی نیست.»

ادبیات علمی–تخیلی می‌تواند تاریخ آینده باشد. بسیاری اختراعات و اکتشافات ابتدا در ادبیات علمی–تخیلی چهره نشان داده‌اند و سپس در دنیای واقعی ظاهر شده‌اند.

اولین بار در آثار ژول ورن[۵] - نویسنده شهیر فرانسوی و یکی از پیشگامان علمی–تخیلی - بود که سینما و زیردریایی ظاهر شدند.

کلمه روبوت و کاربرد آن به صورت موجودی انسان‌نما اولین بار در اثر مشهور کارل چاپک، نویسنده چک، به نام .R.U.R یا کارخانه روبات سازی روسوم مطرح شدند.

[۵] Jules Gabriel Verne

آرتو٠ر سی. کلارک بود که اولین بار ایده ماهواره‌های مخابراتی را مطرح کرد و حتی به آن جامه عمل پوشانید.

کلمه رباتیک و مفهوم امنیت روبوت‌ها، هر دو از ایده‌های آیزاک آسیموف هستند.

نویسندگان مشهور

آرتور سی. کلارک، آیزاک آسیموف و رابرت ای. هاین لاین را به عنوان سه نویسنده بزرگ علمی–تخیلی تمام زمان‌ها می‌شناسند. امروز تعداد نویسندگانی که کارهایشان را می‌توان در سبک علمی–تخیلی طبقه‌بندی کرد بسیار زیاد شده‌است. شاید حتی افلاطون، فیلسوف یونانی، را بتوان یکی از اولین علمی تخیلی نویسان شمرد، چه داستان آتلانتیس را اول بار او نقل کرد. اگر چه به صورت نقلی از حقیقت.

اما بی شک می‌توان ژول ورن را نویسنده‌ای دانست که سبک ""علمی-تخیلی" را به بلوغ خود رساند. جاناتان سویفت، نویسنده سفرهای گالیور را هم شاید بتوان کج دار و مریز به این سبک داخل کرد. فصل سوم کتاب اخیر، جزیره‌ای به نام لاپوتا را توصیف می‌کند که با کمک نیروی آهنربایی عظیم در هوا شناور مانده و حرکت می‌کند. نمایشنامه‌های رادیویی و تلویزیونی هم بستری مناسب برای سبک علمی–تخیلی هستند. اورسن ولز، سینماگر و بازیگر معروف (که او را به خاطر شاهکارش همشهری کین می‌شناسند)، زمانی جنگ دنیاها اثر ولز را چنان در رادیو به صورت نمایشنامه اجرا کرد که بسیاری از مردم آمریکا باور کردند که واقعاً بیگانه‌ها به زمین حمله کرده‌اند.

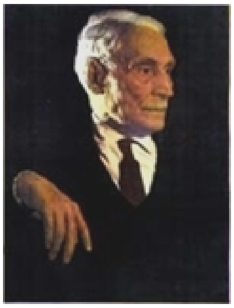
ادبیات کودک نوجوان گونه‌های متنوعی دارد؛ از داستان‌های مصور گرفته تا داستان‌های فانتزی که امروزه از رایج‌ترین گونه‌ها در این حوزه است. شعر و ادبیات منظوم نیز بخش گسترده‌ای از ادبیات کودکان و نوجوانان را می‌سازد. همچنین افسانه‌های کهن گونه‌ای گسترده است که به فراوانی در اختیار این گروه سنی قرار می‌گیرد. افسانه‌های نو که آفریننده آن را هانس کریستین آندرسن .

بخش چشمگیری از ادبیات کودک را ادبیات غیر داستانی می‌سازد که اغلب به آن کم‌تر توجه می‌شود. حجم بزرگی از نوشته‌هایی که کودکان می‌خوانند از جمله کتاب‌های درسی، کتاب‌های علمی-آموزشی و دانش‌نامه‌ها از گونه‌های مختلف ادبیات غیرداستانی است. ایرج جهانشاهی با انتشار مجلات پیک و توران میرهادی با انتشار فرهنگنامه کودک و نوجوان، ادبیات غیر داستانی کودک را در ایران رونق بخشیدند

سبک علمی–تخیلی از سبک‌هایی است که زمینه بسیاری برای کار دارد. از جمله این زمینه‌ها عبارت‌اند از:

۱. زمینی‌سازی، تبدیل سیاره‌های دیگر به صورت مناسب برای زندگی انسان
۲. بیگانه‌ها، زیست فرازمینی، برخورد نژادهای هوشمند غیرانسانی با انسان، چه در زمین، چه در فضای خارج و چه در ابعاد و فضاهای غیر فیزیکی.
۳. سفر فضایی، جهش، کرم‌چاله‌ها و...
۴. سفر در زمان
۵. پیشرفت علم، زیست‌شناسی، ژنتیک، همانندسازی (تاگ سازی)، قدرت‌های ذهنی و...
۶. زمان‌ها و دنیاهای موازی (Multi-verse)
۷. شیمی‌های حیاتی متفاوت
۸. تأثیرات آینده اکتشافات علمی، خیال‌پردازی درباره مرزهای علم

نویسندگان ادبیات کودکان ایران ۱۳۰۰–۱۳۵۷

میرزا جبار عسگرزاده معروف به جبار باغچه‌بان (۱۹ اردیبهشت ۱۲۶۴، ایروان – ۴ آذر ۱۳۴۵، تهران) بنیان‌گذار نخستین کودکستان و نخستین مدرسه ناشنوایان ایران در تبریز است. او همچنین اولین مؤلف و ناشر کتاب کودک در ایران است. میرزا جبار عسگرزاده به سال ۱۹ اردیبهشت ۱۲۶۴ در شهر ایروان پایتخت کنونی جمهوری ارمنستان به دنیا آمد و جدّش از مردم تبریز و یا ارومیه بود. او ابتدا در تبریز کودکستانی را تحت عنوان «باغچه اطفال» دایر کرد و به همان خاطر خود را باغچه‌بان نامید.

او مدرسه ناشنوایان را در سال ۱۳۰۳ با وجود مخالفت‌های زیاد از جمله رئیس فرهنگ وقت دکتر محسنی در تبریز دایر کرد. این کلاس جنب باغچه اطفال باغچه‌بان در کوچه انجمن در ساختمان معروف به عمارت انجمن تأسیس شد.

او از سال ۱۳۰۷ خورشیدی علی‌رغم دشواری‌های وسیع چاپ و کلیشه، چاپ کتاب‌های ویژه کودکان را با نقاشی‌هایی که خود می‌کشید آغاز کرد. یکی از کتاب‌های وی با عنوان «بابا برفی» توسط کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به چاپ رسیده و شورای جهانی کتاب کودک آن را به عنوان بهترین کتاب کودک انتخاب کرد. ثمین باغچه‌بان، آهنگساز و نویسنده، یکی از فرزندان جبار باغچه‌بان است.

ابتکارات ویژه باغچه‌بان در آموزش عبارت بودند از:

۱. روش شفاهی در تعلیم ناشنوایان

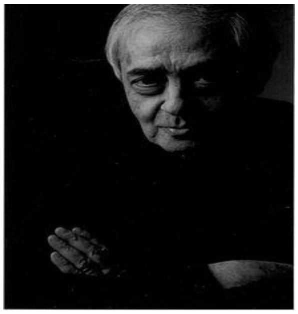
۲. آموزش روش حساب ذهنی به ناشنوایان

۳. گاهنجار (گاه‌نما) وسیله‌ای برای نشان دادن پستی و بلندی‌های اقیانوس‌ها روی نقشه به کودکان

۴. الفبای گویا

۵. گوشی استخوانی یا تلفن گنگ

احمدرضا احمدی در ساعت ۱۲ ظهر روز دوشنبه ۳۰ اردیبشهت ماه ۱۳۱۹ در کرمان متولد شد. پدر وی کارمند وزارت دارایی بود و ۵ فرزند داشت که احمدرضا کوچکترین آنها بود. جد پدری وی ثقةالاسلام کرمانی، و جد مادری‌اش آقا شیخ محمود کرمانی است. سال اول دبستان را در مدرسه کاویانی کرمان گذراند و در سال ۱۳۲۶ با خانواده به تهران کوچ کرد. در دبستان ادب و صفوی تهران دوران ابتدایی را به پایان برد و دوره◌ دبیرستان را در دارالفنون تهران به پایان رساند. در سال ۱۳۴۵ دوره خدمت سربازی را به عنوان سپاهی دانش در روستای ماهونک کرمان آموزگاری کرد.

احمدی در سال ۱۳۴۳ به همراه نادر ابراهیمی، اسماعیل نوری علاء، مهرداد صمدی، محمدعلی سپانلو، بهرام بیضایی، اکبر رادی، جعفر کوش‌آبادی، مریم جزایری و جمیله دبیری گروه طرفه را با هدف دفاع از هنر موج نو تأسیس کرد. انتشار دو شماره از مجله◌ طرفه و تعدادی کتاب در زمینه◌ شعر و داستان از فعالیت‌های این گروه است.

احمدی در مهر ماه سال ۱۳۴۹ در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مشغول به کار شد. تا سال ۱۳۵۸ در سمت مدیر تولید موسیقی برای صفحه و نوار ماند و از سال ۱۳۵۸ تا زمان بازنشستگی یعنی سال ۱۳۷۳ در بخش انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به ویراستاری مشغول بود.تدوین ردیف موسیقی ایرانی، آوازهای محمدرضا شجریان، شعرخوانی و ضبط صدای شاعران مهم (با آثاری از نیما یوشیج، احمد شاملو، نادر نادرپور، فروغ فرخزاد، یدالله رؤیایی، نصرت رحمانی و...)از جمله فعالیت‌های وی در کانون بوده‌است. **برخی از آثار تولیدی تحت سرپرستی وی به شرح زیر می‌باشد:**

۱. مجموعه صدای شاعر که معرفی شعر معاصر و شعر کلاسیک فارسی بود

۲. مجموعه زندگی و آثار موسیقیدانان ایران و جهان

۳. مجموعه آوازهای فولکلور ایران

۴. مجموعه کل ردیف موسیقی ایران

۵. مجموعه بازسازی تصنیف‌های کلاسیک موسیقی ایران

۶. مجموعه قصه برای کودکان

در سال ۱۳۸۵ احمدی به عنوان شاعر برگزیده، پنجمین دوره اهدای جایزه شعر بیژن جلالی انتخاب شد. حمدرضا احمدی در سال ۱۳۸۸ نامزد دریافت جایزه هانس کریستین اندرسن شد

فیلم

۱) ۱۳۷۶ - گوینده گفتار متن فیلم بانوی اردیبهشت به کارگردانی رخشان بنی اعتماد

۲) ۱۳۶۷ - گوینده گفتار متن فیلم نار و نی به کارگردانی سعید ابراهیمی‌فر

۳) ۱۳۵۴ - نویسنده پویانمایی ملک خورشید به کارگردانی علی اکبر صادقی

۴) ۱۳۴۹ - دستیار کارگردان فیلم پنجره به کارگردانی جلال مقدم

۵) ۱۳۴۱ - بازی در فیلم پستچی به کارگردانی داریوش مهرجویی

ترجمه آثار به دیگر زبان‌ها

۱) ترجمه شعری به فرانسه توسط صدرالدین الهی و چاپ در روزنامه لوموند

۲) ترجمه شعری به آلمانی توسط سیروس آتابای و چاپ در کتابی به نام آوازهای فردا در مونیخ، سال ۱۳۴۳

۳) ترجمه اشعار به ارمنی توسط گالوس خانست و چاپ درر مجله○ آلیک، سال ۱۳۴۵

۴) ترجمه شعر «ندانستی گل حقیقت گیاه‌است» به فرانسه توسط محمدعلی اسلامی ندوشن

۵) ترجمه تعدادی از اشعار به ژاپنی توسط کیمیه ماندا

۶) ترجمه یک شعر به همراه معرفی شاعر در مجله جورنال آ. ب به زبان اسپانیولی توسط کلارا خاننس با کمک محسن عمادی، سال ۱۳۸۶

۷) ترجمه تعدادی از اشعار به زبان ایتالیایی توسط کامبیز تشیعی

۸) ترجمه تعدادی از اشعار به زبان عربی توسط موسی اسوار

۹) ترجمه یک شعر به ترکی آذربایجانی توسط ائلیاد موسوی

شعر و قصه برای کودکان

۱) ۱۳۴۹ - «ناگهان چراغ‌ها روشن شدند» با تصویرگری احسان عبداللهی، نشر نظر

۲) ۱۳۴۹ - «عروس و داماد زیر باران» با تصویرگری نگین احتسابیان، نشر نظر

۳) ۱۳۸۹ - «در یک شب مهتابی که شب چهاردهم ماه بود»،

۴) ۱۳۸۹ - «کبوتر سفید کنار آینه» با تصویر گری علیرضا گلدوزیان و گرافیک کورش پارسا نژاد.

۵) ۱۳۸۶ - «باز هم نوشتم صبح، صبح شد» با نقاشی لیلا یوسفی، نشر شباویز

۶) ۱۳۸۵ - «بهار بود» با نقاشی شراراه خسروانی، نشر شباویز

۷) ۱۳۸۵ - «شب روز اول و صبح روز هفتم»، با نقاشی محمدرضا لواسانی، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

۸) ۱۳۸۵ - «پسرک تنها روی برف» با نقاشی مریم مبصری، فرهنگ گستر

۹) ۱۳۸۴ - «برف هفت گل بنفشه را پوشاند» با نقاشی مریم مبصری، فرهنگ گستر

۱۰) ۱۳۸۴ - «نوشتم باران، باران بارید» با نقاشی علی مفاخری، نشر شباویز

۱۱) ۱۳۸۴ - «نشانی» با نقاشی شراره خسروانی

۱۲) ۱۳۸۴ - «روزی که مه بی‌پایان بود» با نقاشی شراره خسروانی

۱۳) ۱۳۸۴ - «رنگین‌کمانی که همیشه رخ نمی‌داد» با نقاشی محمدعلی بنی‌اسدی

۱۴) ۱۳۸۲ - «در باغچه عروس و داماد روییده بود» با نقاشی مرجان وفاییان

۱۵) ۱۳۸۰ - «اسب و سیب و بهار» با نقاشی کریم نصر

۱۶) ۱۳۷۶ - «شب یلدا قصه◌ بلندترین شب سال»، با نقاشی فرح اصولی

۱۷) ۱۳۷۳ - «خواب یک سیب، سیب یک خواب» با نقاشی ابوالفضل همتی آهویی

۱۸) ۱۳۷۰ - «در بهار خرگوش سفیدم را یافتم» با نقاشی نفیسه ریاحی

۱۹) ۱۳۷۰ - «حوض کوچک، قایق کوچک» با نقاشی نفیسه شهدادی

۲۰) ۱۳۶۹ - «خرگوش سفیدم همیشه سفید بود» با نقاشی فرح اصولی

۲۱) ۱۳۶۹ - «در بهار پرنده را صدا کردیم، جواب داد» با نقاشی فرح اصولی

۲۲) ۱۳۶۹ - «روزهای آخر پاییز بود» با نقاشی فرح اصولی

۲۳) ۱۳۶۹ - «عکاس در حیاط خانه ما منتظر بود» با نقاشی نسرین خسروی

۲۴) ۱۳۶۸ - «نوشتم باران، باران بارید» با نقاشی فردوس ابراهیمی‌فر

۲۵) ۱۳۶۸ - «تو دیگر از این بوته هزار گل سرخ داری» با نقاشی فردوس ابراهیمی‌فر و مینا ضرابی

۲۶) ۱۳۶۴ - «هفت روز هفته دارم» با نقاشی محمدرضا دادگر

۲۷) ۱۳۶۴ - «هفت کمان هفت‌رنگ» با نقاشی هوشنگ محمدیان

۲۸) ۱۳۴۸ - «من حرفی دارم که فقط شما بچه‌ها باور می‌کنید»، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.

۲۹) ۱۳۹۴ - «مزرعه گل‌های آفتابگردان»، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

۳۰) ۱۳۹۰- «ناگهان چراغ‌ها روشن شدند»، نشر نظر

۳۱) ۱۳۹۰- «مسافران هواپیمای سفید رنگ»، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان

۳۲) ۱۳۹۰- «دخترک ماهی تنهایی»، نشر نظر

۳۳) ۱۳۹۵ - «پسرک و دوازده ماه سال»، نشر نظر

۳۴) ۱۳۸۹ - «پسرک دریا را نگاه کرد و گفت»، نشر نیستان

۳۵) ۱۳۸۹ - «دیگر در خانه پسرک هفت صندلی بود»، تصویرگر: راشین خیریه، نشر چشمه

۳۶) ۱۳۸۹ - «قصه‌های پدربزرگ»، تصویرگر: عطیه مرکزی، افق

۳۷) ۱۳۸۷ - «در باغ بزرگ باران می‌بارید»، افق

۳۸) ۱۳۹۰- «دخترک ماهی تنهایی»، تصویرگر: نازنین عباسی، نشر نظر

۳۹) ۱۳۹۰- پروانه روی بالش من به خواب رفته بود، نشر نظر

۴۰) ۱۳۹۲ - سفر، تصویرگر: ناهید کاظمی، نشر ثالث

۴۱) ۱۳۹۰- پروانه روی بالش من به خواب رفته بود، تصویرگر: لیدا طاهری، نشر نظر

۴۲) ۱۳۹۳ - باران دیگر نمی‌بارید، تصویرگر: ماهی تذهیبی، نشر نظر

۴۳) ۱۳۹۳ - این همه بادکنک‌های رنگی، نشر نظر

صمد بهرنگی (زاده ۲ تیر ۱۳۱۸ تبریز - درگذشت ۹ شهریور ۱۳۴۷ ارسباران) معلم، منتقد اجتماعی، مترجم، داستان‌نویس، و محقق در زمینه فولکلور آذربایجانی بود. کتاب ماهی سیاه کوچولوی بهرنگی مدت‌ها نقش بیانه غیررسمی سازمان چریک‌های فدایی خلق ایران را ایفا می‌کرد. بهرنگی درباره خودش

گفته است:قارچ زاده نشدم بی پدر و مادر، اما مثل قارچ نمو کردم، ولی نه مثل قارچ زود از پا درآمدم. هر جا نمی‌بود، به خود کشیدم، کسی نشد مرا آبیاری کند. من نمو کردم... مثل درخت سنجد کج و معوج و قانع به آب کم، و شدم معلم روستاهای آذربایجان. پدرم می‌گوید: اگر ایران را میان ایرانیان تقسیم کنید، از همین بیش‌تر نصیب تو نمی‌شود.

صمد بهرنگی دردوم تیرماه ۱۳۱۸ در محله چرنداب در جنوب بافت قدیمی تبریز در خانواده‌ای تهیدست چشم به جهان گشود. پدر او عزت و مادرش سارا نام داشتند. صمد دارای دو برادر و سه خواهر بود. پدرش کارگری فصلی بود که اغلب به شغل زهتابی (آنکه شغلش تابیدن زه و تهیه کردن رشته تافته از روده گوسفند و حیوانات دیگر باشد) زندگی را می‌گذراند و خرجش همواره بر دخلش تصرف داشت. بعضی اوقات نیز مشک آب به دوش می‌گرفت و در ایستگاه «وازان» به روس‌ها و عثمانی‌ها آب می‌فروخت. بالاخره فشار زندگی وادارش ساخت تا با فوج بیکارانی که راهی قفقاز و باکو بودند عازم قفقاز شود. رفت و دیگر بازنگشت.صمد بهرنگی پس از تحصیلات ابتدایی و دبیرستان در مهر ۱۳۳۴ به دانشسرای مقدماتی پسران تبریز رفت که در خرداد ۱۳۳۶ از آنجا فارغ‌التحصیل شد. از مهر همان سال و در حالیکه تنها هجده سال سن داشت آموزگار شد و تا پایان عمر در آذرشهر، ممقان، قاضی جهان، گوگان، و آخی جهان در استان آذربایجان شرقی ایران که آن زمان روستا بودند تدریس کرد. در مهر ۱۳۳۷ برای ادامه تحصیل در رشته زبان و ادبیات انگلیسی به دوره◦ شبانه◦ دانشکده ادبیات فارسی و زبانهای خارجی دانشگاه تبریز رفت و هم‌زمان با آموزگاری، تحصیلش را تا خرداد ۱۳۴۱ و دریافت گواهی‌نامه پایان تحصیلات ادامه داد.

بهرنگی در ۱۳۳۹ اولین داستان منتشر شده‌اش به نام عادت را نوشت؛ که با تلخون در ۱۳۴۰، بی‌نام در ۱۳۴۲، و داستان‌های دیگر ادامه یافت. او ترجمه‌هایی نیز از انگلیسی و ترکی استانبولی به فارسی و از فارسی به ترکی آذربایجانی (از جمله ترجمه شعرهایی از مهدی اخوان ثالث، احمد شاملو، فروغ فرخزاد، و نیما یوشیج) انجام داد. تحقیقاتی نیز در جمع‌آوری فولکلور آذربایجان و نیز در مسائل تربیتی از او منتشر شده است. وی در کتاب کندوکاو در مسائل تربیتی ایران کلمات عربی به عاریت گرفته شده از عربی را بخش بزرگی از اشتراک زبان‌های رایج ایرانی از جمله ترکی آذری با فارسی دانسته است؛ و به همین دلیل خواستار عدم حذف آنان با بهانه‌های باستان‌گرایی و تأکید بیشتر بر این لغات در هنگام آموزش فارسی به کودکان آذربایجانی شده بود.

در سال ۱۳۴۱ صمد از دبیرستان به جرم بیان سخن‌های ناخوشایند، در دفتر دبیرستان و بین دبیران اخراج و به دبستان انتقال یافت. یک سال بعد و در پی افزایش فعالیت‌های فرهنگی، با پاپوش رئیس وقت فرهنگ آذربایجان کار صمد به دادگاه کشیده شد که متعاقباً تبرئه شد. سال ۱۳۴۳ همراه بود با تحت تعقیب قرار گرفتن صمد بهرنگی به خاطر چاپ کتاب «پاره‌پاره» و صدور کیفرخواست از سوی دادستانی عادی ۱۰۵ ارتش یکم تبریز و سپس صدور حکم تعلیق از خدمت به مدت ۶ ماه. در آبان همین سال حکم تعلیق وی لغو شد و صمد به سر کلاس بازگشت. سال‌های میانی دهه ۴۰ مصادف بود با دستگیری و اعدام تعدادی از نزدیکان صمد و شرکت او در اعتصابات دانشجویی.

بهرنگی در شهریور ۱۳۴۷ (در سن ۲۹ سالگی) در رود ارس و در ساحل روستای کوانق غرق شد. اسد بهرنگی، برادر صمد، باقی وقایع را چنین توضیح داده است: «من به وسیله تلفن از دوستی شنیدم برای صمد حادثه‌ای پیش آمده. رفتم نزد کاظم سعادتی. کاظم آن وقت داشت خانه اش را درست می‌کرد. کارش را رها کرد... مطمئن شدیم که صمد در آب غرق شده... قرار شد چهار نفر بروند. دو تا از شوهرخواهرهایم، خودم و کاظم سعادتی... خلاصه دو روز آواره و سرگردان گشتیم تا بالاخره جسد را پیدا کردیم (۱۲ شهریور در نزدیکی پاسگاه شتربان در چند کیلومتری محل غرق شدن). توی یک جزیره مانندی در وسط رودخانه بود. ... بعضیها می‌گفتند با افسری او را دیده‌اند؛ ولی هیچ‌کس اطلاع دقیقی نداشت که جریان چه طور بود. دهاتیهای آنجا خیلی بامحبت بودند جسد را آوردند بیرون و شستند... فقط دو سه تا جای زخم، طرف ران و ساقش بود چیزی شبیه فرورفتگی.»پیکر صمد در گورستان امامیه تبریز دفن شده‌است.

مرگ بهرنگی در چهار کتاب زیر به تفصیل بررسی شده است.

۱) اشرف دهقانی «رازهای مرگ صمد»

۲) حمزه فراهتی «از آن سال‌ها و سال‌های دیگر»

۳) اسد بهرنگی «برادرم صمد بهرنگی»

۴) محمد هادی محمدی به همراه دکتر علی عباسی «صمد ساختار یک اسطوره»

قصه‌ها

۱) بی‌نام - ۱۳۴۴

۲) اولدوز و کلاغها - پاییز ۱۳۴۴

۳) اولدوز و عروسک سخنگو - پاییز ۱۳۴۶

۴) کچل کفتر باز - آذر ۱۳۴۶

۵) پسرک لبو فروش - آذر ۱۳۴۶

۶) افسانه محبت - زمستان۱۳۴۶

۷) ماهی سیاه کوچولو - تهران، مرداد ۱۳۴۷با تصویرگری فرشید مثقالی شناخته‌شده‌ترین اثر بهرنگی است. تصویرهای این کتاب جایزه براتیسلاوا را از آن خود کرد.

۸) پیرزن و جوجه طلایی‌اش - ۱۳۴۷

۹) یک هلو هزار هلو - تابستان ۱۳۴۷

۱۰) ۲۴ ساعت در خواب و بیداری - تابستان۱۳۴۷

۱۱) کوراوغلو و کچل حمزه - تابستان ۱۳۴۷

۱۲) تلخون و چند قصه دیگر - ۱۳۴۲

۱۳) کلاغها، عروسکها و آدمها

۱۴) آه ! ما الاغها

۱۵) افسانه‌های آذربایجان ترکی ۱۶) دومرول

بهرنگی ترجمه‌هایی از انگلیسی و ترکی استانبولی به فارسی و از فارسی به ترکی آذربایجانی (از جمله ترجمه شعرهایی از مهدی اخوان ثالث، احمد شاملو، فروغ فرخزاد، و نیما یوشیج) انجام داد. برخی از این آثار به قرار زیرند:

۱) ما الاغها! - عزیز نسین - پاییز ۱۳۴۴

۲) دفتر اشعار معاصر از چند شاعر فارسی زبان

۳) خرابکار (قصه‌هایی از چند نویسنده ترک زبان) - تیر ۱۳۴۸

۴) کلاغ سیاهه - مامین سیبیریاک (و چند قصه دیگر برای کودکان) خرداد ۱۳۴۸

محمود حکیمی (متولد ۱۳۲۳، تهران) یکی از نویسندگان و مترجمان پرکار ایرانی است. محمود حکیمی در سال ۱۳۲۳ در تهران متولد شد و پس از گذراندن تحصیلات ابتدایی ومتوسطه، برای تحصیل دررشته زبان انگلیسی وارد دانشگاه تربیت معلم شد و پس از مدتی تدریس در مدارس تهران ، برای ادامه تحصیل دررشته تعلیم و تربیت به انگلستان رفت و پس از دریافت درجه فوق لیسانس و بازگشت به ایران، به تدریس در مراکز تربیت معلم پرداخت. وی اکنون (۱۳۸۳) بازنشسته‌است و به کار مورد علاقه خود که همان تحقیق و تالیف درزمینه ادبیات معاصر انقلابی ایران و تاریخ تمدن است، می‌پردازد. محمود حکیمی از روزگار تحصیل به ادبیات فارسی و تاریخ تمدن علاقه داشت و با این گرایش به مطالعه آزاد می‌پرداخت.

محمود حکیمی سال ها در مدارس تهران به عنوان معلم زبان انگلیسی کار کرده، و پس از بازگشت از انگلستان به عنوان مدرس تعلیم و تربیت در مراکز تربیت معلم به تدریس اشتغال داشته و اکنون نیز مدتی است بازنشسته شده و به تحقیق و تالیف می‌پردازد. مطالعه، تحقیق و تالیف و سرودن اشعاری با مضمون ادبیات معاصر و انقلابی ایران و تالیف کتبی پیرامون تاریخ تمدن از کارهای روزمره محمود حکیمی است.

فرهنگسرای نوجوانان درمنطقه ۱۸ شهرداری تهران کتابخانه‌ای را به نام محمود حکیمی نام گذاری کرده‌است که در سال ۱۳۸۲ توسط او افتتاح شد. وی در اوایل دهه ۸۰ شمسی به دلیل آثار و مقالات زیادی که در زمینه نهضت حسینی داشت، مورد تقدیر قرار گرفت و خادم فرهنگ عاشورایی لقب گرفت.

آثار

۱) غرب بیمار (نخستین کتاب محمود حکیمی که در سال ۱۳۵۱ه. ش منتشر شد.)

۲) انسان و الکترونیک (۱۳۵۲)

۳) مبانی ادبیات کودک و نوجوان: ویژه ادبیات دینی

۴) همراه با عارفان، عیاران و جوانمردان

۵) نگاهی به تاریخ معاصر جهان، یا، بحرانهای عصر ما

۶)ساندر (ترجمه)، اثر ویلیام اچ. آرمسترانگ

۷) در مدرسه مولانا: سیری در مثنوی معنوی

۸) در مدرسه حکیم توس، از ایرانم، از شهر آزادگان، درباره فردوسی، سراینده سرود آزادی

۹) در مدرسه پیر نیشابور: نگرشی بر زندگی، آثار و اندیشه‌های فریدالدین عطار نیشابوری

۱۰) در مدرسه اقبال لاهوری (سرو آزادی) درباره زندگانی، آثار و اندیشه‌های محمد اقبال

۱۱) رودخانه خروشان عشق: نگاهی به زندگانی دکتر سیدحسین فاطمی

۱۲) زندگی نامه، اندیشه‌ها و مبارزات دکتر محمد مصدق

۱۳) زندگی نامه، اندیشه‌ها و مبارزات علی اکبر دهخدا

۱۴) در مدرسه فرمانروای ملک سخن سعدی

۱۵) راه بازرگان

۱۶) در مدرسه ناصرخسرو قبادیانی

۱۷) گلستان سعدی همراه با برگردان انگلیسی، مصلح بن عبدالله سعدی، ادوارد رهاتسک (مترجم)، فرانسیس گلادوین (مترجم)، محمود حکیمی (به اهتمام)

۱۸) بوستان سعدی همراه با برگردان انگلیسی، مصلح بن عبدالله سعدی، جورج مایکل ویکنز (مترجم)، محمود حکیمی (به اهتمام)

۱۹) در مدرسه پروین

۲۰) با پیشگامان آزادی: اندیشه‌ها و کوشش‌های فرهنگی و سیاسی حاج میرزا حسن رشدیه تبریزی

۲۱) تاریخ تمدن، یا، داستان زندگی انسان(مجموعه‌ای است ۲۱جلدی که اولین جلد آن در سال ۱۳۶۰ه. ش و جلد بیست ویکم آن در ۱۳۸۲ه. ش منتشر شده‌است.)

۲۲) مبانی ادبیات دینی کودکان و نوجوانان

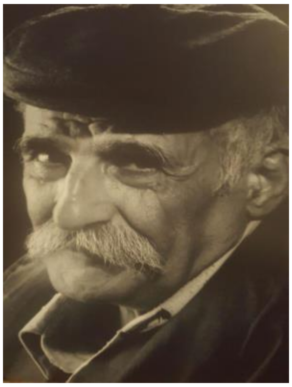
۲۳) طاغوت در جزیره‌ای دورافتاده (داستان)

۲۴) داستان‌ها و فرازهایی از زندگانی امام حسین

۲۵) به سوی ساحل

۲۶) تاریخ

۲۷) هزار و یک حکایت تاریخی (مجموعه سه جلدی)

منصور یاقوتی (متولد ۵ اسفند ۱۳۲۷ در روستای کیوه‌نان شهرستان سنقر در استان کرمانشاه-)، داستان‌نویس، شاعر و منتقد ادبی است. وی در زمینه داستان کوتاه و داستان بلند فارسی متون درخشانی خلق کرده است و یکی از چهره‌های شاخص و مطرح در میان نویسندگان نسل دهه ۴۰ و ۵۰ ایران می‌باشدمنصور یاقوتی در ۵ اسفند ۱۳۲۷ در روستای کیوه‌نان شهرستان سنقر در استان کرمانشاه در خانواده‌ای کردزبان به دنیا آمد. پس از مهاجرت خانواده به شهر کرمانشاه در ۷ سالگی، تحصیلات ابتدائی در مدرسه داریوش در کرمانشاه و دوران دبیرستان را در مدرسه کزازی گذراند و موفق به دریافت دیپلم ادبی شد. پس از آن به عنوان سپاهی دانش به روستاهای کرمانشاه رفت و به آموزگاری پرداخت. مهرماه ۱۳۵۰ به صورت رسمی به استخدام وزارت آموزش و پرورش درآمد و پس از پنج سال فعالیت به عنوان آموزگار روستا، در شهر کرمانشاه به تدریس در مدرسه حسینعلی گویا پرداخت.

منصور یاقوتی از شهریور ۱۳۵۸ بدون کیفر خواست یا حضور در دادگاهی یا ارائه دلیل از آموزش و پرورش پاکسازی شد و از آن زمان در کنار نویسندگی به مشاغل دیگری به مانند کارگری نگهبان و سرایداری پرداخت

فهرست بخشی از آثار منتشر شده:

۱) زخم / مجموعه داستان / ۱۳۵۰ /چاپ سوم
۲) گل خاص / مجموعه داستان / ۱۳۵۰ / چاپ هفتم/ ترجمه به زبان کردی
۳) کودکی من / مجموعه داستان / ۱۳۵۱/چاپ یازدهم
۴) داستان‌های آهودره/ مجموعه داستان/چاپ دوم
۵) با بچه‌های ده خودمان/ مجموعه داستان/ چاپ دهم
۶) سال کورپه/ مجموعه داستان/چاپ اول
۷) پاجوش/ داستان بلند/چاپ دهم
۸) زیرآفتاب / داستان بلند/چاپ اول
۹) چراغی بر فراز مادیان کوه/ داستان بلند/ چاپ بیش از ۲۰هزار نسخه/ ترجمه به زبان کردی
۱۰) دهقانان/ رُمان/چاپ سوم
۱۱) افسانه‌هائی از ده نشینان کُرد/ پژوهش، گردآوری فرهنگ توده/ چاپ هفتم
۱۲) یادداشت‌های یک آموزگار/ پژوهش
۱۳) مردان فردا / مجموعه داستان / چاپ اول، برنده بهترین کتاب سال توسط شورای کتاب کودک

۱۴) نگاهی به آثار درویشیان/ نقد ادبی/چاپ اول

۱۵) گامی به پیش/ نقد ادبی/چاپ اول

۱۶) توشای پرنده غریب زاگُرس/ مجموعه داستان/ ۱۳۷۴/ نشر آروین/ چاپ چهارم

۱۷) افسانه سیرنگ/ داستان بلند/ ۱۳۸۲/ نشر ترجمان اندیشه/ چاپ اول

۱۸) تنهاتر از ماه/ داستان کوتاه/ چاپ اول / ۱۳۹۰

۱۹) بن‌بست/ رمان / چاپ اول /۱۳۸۵

۲۰) داستان‌های آهودره (هفت کتاب در یک کتاب)/مجموعه آثار دهه ۵۰/ نشر شباهنگ/۱۳۹۱

۲۱) پری چل گیس/کودک و نوجوان/ نشر قطره/ ۱۳۹۱

۲۲) برزونامه/ شاهنامه کردی (ترجمه) / نشر ققنوس/۱۳۹۱

۲۳) هستی شناسی فهم/نقدمشترک همراه با آرش سنجابی/ نشر کتاب آمه/ ۱۳۹۱

۲۴) مادیان چهل کره/افسانه‌هایی از ده نشینان کرد/ نشر کتاب آمه/۱۳۹۱

۲۵) چشم هیچکاک / داستان کوتاه / نشر هیلا / ۱۳۹۲

علی‌اشرف درویشیان (زاده ۳ شهریور ۱۳۲۰ در کرمانشاه) نویسنده ایرانی و از اعضای کانون نویسندگان ایران است. برخی از نوشته‌های خود را پیش از انقلاب ۱۳۵۷ با نام مستعار «لطیف تلخستانی» منتشر می‌کرد. وی پیش و پس از انقلاب چند بار به علت فعالیت‌های سیاسی زندانی شد.

علی‌اشرف درویشیان در ۳ شهریور سال ۱۳۲۰ در یک خانواده کارگری در محله آبشوران شهر کرمانشاه به دنیا آمد. در سال ۱۳۳۷ دانشسرای مقدماتی را گذراند و سپس برای معلمی به روستاهای اطراف کرمانشاه و گیلانغرب رفت. در سال ۱۳۴۵ تحصیل در رشته◦ ادبیات فارسی را در دانشگاه تهران آغاز کرد و پس از دریافت مدرک کارشناسی، تحصیلات خود را در مقطع کارشناسی ارشد در رشته روان‌شناسی تربیتی ادامه داده و همزمان در دانشسرای عالی تهران در رشته◦ مشاوره و راهنمای تحصیلی به تحصیل پرداخت. درویشیان در زمان حکومت محمدرضا پهلوی، از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۷ برای نگارش کتاب «از

این ولایت» و فعالیت‌های سیاسی، سه بار دستگیر و ممنوع القلم شد. دستگیری اول وی در کرمانشاه ۸ ماه به طول انجامید، اما درویشیان ۲ ماه بعد در تهران دوباره دستگیر و به ۷ ماه زندان محکوم شد. وی همچنین به دنبال این حکم از دانشگاه اخراج و از معلمی نیز منفصل گردید. دستگیری بعدی درویشیان در ۱۳۵۳ اتفاق افتاد که منجر به صدور حکم ۱۱ سال زندان برای او شد. درویشیان از این تاریخ به زندان رفت و تا پیروزی انقلاب بهمن در زندان ماند. وی همچنین در اواخر سال ۱۳۵۲ با شهناز دارابیان ازدواج کرد. درویشیان در داستان‌هایش به مردم فرودست می‌پردازد. همچنین بسیاری از داستان‌های درویشیان بخش‌هایی از زندگی اجتماعی خودش را به تصویر می‌کشد. وی آغاز آشنایی خود با قصه و قصه گویی را از سنین کودکی و از طریق داستان‌های مادربزرگ و پدرش عنوان می‌کند و همچنین فضای فرهنگی ابتدای دهه◦ سی خورشیدی را در بارور شدن ذهنیت خود مؤثر می‌داند. درویشیان نخستین داستان خود را که هرگز منتشر نشد در زندان دیزل آباد کرمانشاه نگارش کرد. وی در آثارش به شاگردان خود و نیز محیط فقرزده◦ شهر کرمانشاه و روستاهای اطراف آن می‌پردازد و بسیاری از ناملایمات و محرومیت‌های مردم را بیان می‌کند. وی می‌گوید پس از مرگ صمد بهرنگی در سال ۱۳۴۷، کوشیده تا راه او را ادامه بدهد.

ادبیات کودکان و نوجوانان

1) درویشیان، علی‌اشرف، روزنامه دیواری مدرسه ما، تهران: شبگیر، ۱۳۵۷.
2) درویشیان، علی‌اشرف، کی برمی‌گردی داداش جان؟، کرمانشاه: یار محمد، ۱۳۵۷.
3) درویشیان، علی‌اشرف، آتش در کتابخانه بچه‌ها، تهران: نوباوه-یارمحمد، ۱۳۵۸.
4) درویشیان، علی‌اشرف، گل طلا و کلاش قرمز، تهران: شبگیر، ۱۳۵۷.
5) درویشیان، علی‌اشرف، ابر سیاه هزار چشم، تهران: شبگیر، ۱۳۵۷.
6) درویشیان، علی‌اشرف، رنگینه: قصه برای کودکان، تهران: انتشارات نگاه، ۱۳۵۳.
7) درویشیان، علی‌اشرف، قصه‌های آن سال‌ها: (ابر سیاه هزار چشم: گل طلا و کلاش قرمز...)، تهران: چشمه-کتاب ونوشه، ۱۳۸۴.
8) درویشیان، علی‌اشرف (گردآورنده)، کتاب کودکان ونوجوانان، تهران: نوباوه، ۱۳۵۹

در دهمین دوره جایزه ادبی هوشنگ گلشیری، از علی‌اشرف درویشیان، داستان‌نویسان پیش‌کسوت ایران و از اعضای کانون نویسندگان ایران برای «تعهد بی‌چون و چرا به آزادی بیان و در امان نگاه داشتنِ حریم قلم از دستبردِ قدرت» و «تصویر صادقانه‌ای که از گذر دردناک جامعه‌ای روستایی به جامعه‌ای

شهری به دست داده»، تقدیر به‌عمل آمد.در سال ۱۳۸۶، هشتمین دوره جایزه ادبی مهرگان جایزه○ «یک عمر تلاش در عرصه نوشتن» را برای مجموعه آثار علی‌اشرف درویشیان با تأکید بر رمان سال‌های ابری به وی اهدا کرد.

سازمان دیدبان حقوق بشر در سال ۲۰۰۷ علی اشرف درویشیان را به عنوان یکی از ۷ نویسنده ایرانی معرفی کرد که جایزه حقوق بشر هلمن-همت به آن‌ها تعلق می‌گیرد. این جایزه در سطح جهان به نویسندگانی اعطا می‌شود که تحت آزار و اذیت سیاسی قرار گرفته‌اند.هفدهمین دوره جشنواره فرهنگی گلاویژ در کردستان عراق، در آذر ماه ۱۳۹۲ خورشیدی جایزه نخست خود، جایزهٔ هردی را به درویشیان اهدا کرد.

نسیم خاکسار (۱۳۲۲ آبادان) از نویسندگان و نمایش‌نامه‌نویسان ایرانی است. از او ۲۶ جلد کتاب تاکنون چاپ شده است. چندین اثر آقای خاکسار به زبان هلندی نیز ترجمه شده‌است. این اثرها عبارتند از: بقال خرزویل، سفر تاجیکستان، بادنماها و شلاق‌ها و نمایشنامه زیر سقف.

نسیم خاکسار در دانشسرای معلم در اصفهان و همدان تحصیل کرد و چند سالی در روستاهای آبادان و بویراحمد آموزگار بود. او داستان‌نویسی را از سال ۱۳۴۴ آغاز کرد و اولین داستان او به نام «کفاره» در مجله فردوسی منتشر شد و در سال ۴۴ همراه تعدادی از دوستانش نشریه هنر و ادبیات جنوب را منتشر کردند ولی خاکسار در سال ۱۳۴۶ بازداشت شد و دو سال در زندان بود. او در زندان با منصور خاکسار، عدنان غریفی، ناصر مؤذن و پرویز زاهدی هم‌بند بود و بعد از آزادی، مکاتباتش را با صمد بهرنگی و چند داستان با نام مستعار «بهروز آذر» در مجله موزیک منتشر کرد

کتاب‌های کودکان

۱) بچه‌ها بیایید با هم کتاب بخوانیم. سال انتشار: ۱۳۴۹

۲) من می‌دانم بچه‌ها دوست دارند بهار بیاید. سال انتشار: ۱۳۵۲

۳) چگونه آگاهی خود را زیاد کنیم. سال انتشار: ۱۳۵۸

۴) اگر آدم‌ها همدیگر را دوست بدارند. سال انتشار: ۱۳۵۸

۵) من صلح را دوست دارم. سال انتشار: ۱۳۶۱

۶) کوچه بی قواره و چهار پیرزن. سال انتشار: ۱۳۶۸

آثار به زبان هلندی

بقال خرزویل. سال انتشار ۱۹۹۱

سفر تاجیکستان. سال انتشار ۱۹۹۴

بادنماها و شلاق‌ها. سال انتشار ۱۹۹۷

زیر سقفی ارزان و دو نمایشنامه دیگر. سال ۱۹۹۷

بین دو در. سال انتشار ۲۰۰۰

داریوش عباداللهی در ۲ دی ماه سال ۱۳۲۴ در بندر (انزلی) در خانواده‌ای میانه‌حال زاده شد. پدرش فرج‌الله عباداللهی دانش آموخته زبان فرانسه بود و با زبان‌های انگلیسی و روسی نیز آشنایی داشت. به نقاشی علاقه‌مند بود و خطی خوش داشت. ویلن هم می‌نواخت. او داریوش را با دنیای ادب و هنر آشنا کرد. خانواده عباداللهی پس از بندر انزلی، در سال ۱۳۳۵ به تبریز رفت. او در سال ۱۳۴۱ خودکشی کرد. عباداللهی درباره آشنائیش با قصه‌ها و افسانه‌ها می‌گوید:

«پدرم و مادربزرگ مادری‌ام مرا با دنیای قصه‌ها و افسانه‌ها آشنا کردند. مادربزرگم برایم قصه‌های عامیانه می‌گفت و پدرم از دیدگاهی مترقی برای من و برادرم قصه می‌گفت و تفسیر می‌کرد. در قصه امیرارسلان نامدار دو وزیر شاه: شمس وزیر و قمر وزیر را نماد بدی و خوبی معرفی می‌کرد و می‌گفت همیشه خوبی پیروز می‌شود. پس از پدر و مادربزرگ، از راه رادیو با قصه‌های زیبای صبحی آشنا شدم».

امین فقیری (۳۰ آذر ۱۳۲۲ هـ‌ش شیراز) پژوهشگر و نویسنده ایرانی است. وی برادر ابوالقاسم فقیری فارس شناس معروف است. وقتی که در لباس سپاه دانش به روستا رفت زندگانی تلخ روستاییان او را واداشت تا از آنها بنویسد. وی حاصل چهار سال نوشتن را همگی در نخستین مجموعه◦ داستانی خود به نام دهکده◦ پرملال در سن ۲۳ سالگی انتشار داد. این کتاب تا قبل از انقلاب ۵ بار چاپ شد ولی پس از آن اجازه چاپ نیافت. چاپ ششم آن در سال ۱۳۸۲ توسط نشر چشمه منتشر شد. این کتاب جزء کتابهای شاخص دهه ۴۰ و ۵۰ است. بزرگان ادبیات ایران همگی این کتاب را ستودند و به دلیل ممنوعیت چاپ مجدد، در اروپا داستاهای این کتاب به صورت زیراکسی پخش می‌شد؛ چرا که داستان‌های دهکده پرملال نمودار درد و رنج روستاییانی بود که بر خلاف تبلیغات دولت، از عدم بهداشت، خرافات و فقر فرهنگی و بی چیزی در رنج بودند. توصیف تنهایی و ملال روحی معلمان روستا و دشواری و خشونت زندگی دهقانان به داستان‌هایش حال و هوایی شاعرانه و دقتی جامعه شناسانه

می‌بخشد. او همراه با محمود دولت آبادی از اولین نویسندگان داستان‌های روستایی ایران به شمار می آید. داستانهای این مجموعه به بیش از ده زبان از جمله انگلیسی، آلمانی، روسی، اردو، ایتالیایی، فرانسوی، ژاپنی و غیره چاپ شده است. از او تا کنون نوزده کتاب در زمینه◦ رمان مجموعه رمان و نمایشنامه و داستان نوجوانان به چاپ رسیده‌است. او در حال حاضر در روزنامه عصر مردم شیراز مشغول به کار است. فقیری در کنار دیگر افتخاراتش به همراه محمود دولت‌آبادی برنده لوح زرین بهترین نویسنده بیست سال داستان‌نویسی ایران در سال ۱۳۷۶ می‌باشد

آثار

۱) دهکده پر ملال (مجموعه داستان) (۱۳۴۶)
۲) کوچه باغ‌های اضطراب (۱۳۴۸)
۳) کوفیان (۱۳۵۰)
۴) شب (نمایشنامه)
۵) غم‌های کوچک (۱۳۵۲)
۶) دوست من (نمایشنامه)
۷) سیری در جذبه و درد
۸) قالیبافان (نمایشنامه)
۹) سخن از جنگل سبز است و تبردار و تبر
۱۰) دو چشم کوچک خندان
۱۱) تمام باران‌های دنیا
۱۲) مویه‌های منتشر (۱۳۶۸)
۱۳) آهوی زیبای من (برای کودکان)
۱۴) اگر باران ببارد (برای نوجوانان)
۱۵) گزیده داستان‌ها
۱۶) رقصندگان (رمان)
۱۷) زندگی با ورزش (برای نوجوانان)
۱۸) انگار هیچ وقت نبوده (مجموعه داستان) (۱۳۸۲)
۱۹) پلنگ‌های کوهستان (رمان) (۱۳۸۱)
۲۰) گربه (۱۳۹۵)
۲۱) شهربازی (مجموعه داستان) انتشارات ماه بارن

نادر ابراهیمی (زاده ۱۴ فروردین ۱۳۱۵ در تهران - مرگ در تاریخ ۱۶ خرداد ۱۳۸۷، تهران)، داستان‌نویس معاصر ایرانی بود.

او علاوه بر نوشتن رمان و داستان کوتاه در زمینه‌های فیلم‌سازی، ترانه‌سرایی، ترجمه، و روزنامه‌نگاری نیز فعالیت کرده است. بیش از نود کتاب از ابراهیمی منتشر شده است.در تمام سال‌های پرکار و بی‌کار یا وقت‌هایی که در زندان به‌سر می‌برد، نوشتن را ـ که از ۱۵ سالگی آغاز کرده بود ـ کنار نگذاشت. در سال ۱۳۴۲ نخستین کتاب خود را با عنوان «خانه‌ای برای شب» به‌چاپ رسانید که داستان «دشنام» در آن با استقبالی چشمگیر مواجه شد. تا سال ۱۳۸۰ علاوه بر صدها مقاله تحقیقی و نقد، بیش از صد کتاب از او چاپ و منتشر شده است که دربرگیرنده داستان بلند (رمان) و کوتاه، کتاب کودک و نوجوان، نمایش‌نامه، فیلم‌نامه و پژوهش در زمینه‌های گوناگون است. ضمن آن‌که چند اثرش به زبان‌های مختلف دنیا برگردانده شده‌است.

نادر ابراهیمی چندین فیلم مستند و سینمایی و همچنین دو مجموعه تلویزیونی را نوشته و کارگردانی کرده، و آهنگ‌ها و ترانه‌هایی برای آن‌ها ساخته‌است. او همچنین توانسته است نخستین مؤسسه غیرانتفاعی ـ غیردولتی ایران‌شناسی را تأسیس کند؛ که هزینه و زحمت‌های فراوانی برای سفر، تهیه فیلم و عکس و اسلاید از سراسر ایران و بایگانی کردن آن‌ها صرف کرد؛ ولی چنان‌که باید، شناخته و به‌کار گرفته نشد و با فرارسیدن انقلاب و جنگ، متوقف شد.

او فعالیت حرفه‌ای خود را در زمینه ادبیات کودکان، با تأسیس «مؤسسه همگام با کودکان و نوجوانان» ـ با همکاری همسرش ـ در آن مؤسسه متمرکز کرد. این مؤسسه، به‌منظور مطالعه در زمینه مسائل مربوط به کودکان و نوجوانان برپا شد و فعالیتش را در حیطه نوشتن، چاپ و پخش کتاب، نقاشی، عکاسی، و پژوهش درباره خلق‌وخو، رفتار و زبان کودکان و نیز بررسی شیوه‌های یادگیری آنان دنبال کرد. «همگام» عنوان «ناشر برگزیده آسیا» و «ناشر برگزیده نخست جهان» را از جشنواره‌های آسیایی و جهانی تصویرگری کتاب کودک دریافت کرد.

ابراهیمی در زمینه ادبیات کودکان، جایزه نخست براتیسلاوا، جایزه نخست تعلیم و تربیت یونسکو، جایزه کتاب برگزیده سال ایران و چندین جایزه دیگر را هم دریافت کرده است. او همچنین عنوان «نویسنده برگزیده ادبیات داستانی ۲۰ سال بعد از انقلاب» را به‌خاطر داستان بلند و هفت جلدی «آتش بدون دود» به‌دست آورده است.نادر ابراهیمی رشته‌های مختلف ورزشی را تجربه کرده، یکی از قدیم‌ترین گروه‌های کوهنوردی به‌نام «آبَرمرد» را بنیان نهاده و در توسعه کوهنوردی و اخلاق کوهنوردی، تأثیرگذار

بوده‌است.نادر ابراهیمی در سن ۷۲ سالگی پس از چندین سال دست و پنجه نرم کردن با بیماری بعد از ظهر پنجشنبه ۱۶ خرداد ۱۳۸۷ درگذشت.

بهرام بیضایی (زاده ۵ دی ۱۳۱۷) نمایشنامه‌نویس و فیلم‌ساز و پژوهشگر سرشناس ایرانی است. از کارهای وی می‌شود کارگردانی فیلم و نمایش، تدوین فیلم، تهیه‌ی فیلم، مقاله‌نویسی، نگارش یکی دو داستان و چند شعر و بیش از چهل فیلمنامه و بیش از سی نمایشنامه و انبوهی پژوهش تاریخی و استادی در دانشگاه را برشمرد. بیضایی از فیلم‌سازانِ صاحب‌سبک و معتبر سینمای ایران و از نویسندگان برجسته ادبیات نوین فارسی به شمار می‌رود. برخی از نمایشنامه‌های بیضایی به انگلیسی و فرانسوی و آلمانی و عربی و زبان‌های دیگری درآمده و در آسیا و اروپا و امریکای شمالی چاپ و اجرا شده است. ده فیلم بلند و چهار فیلم کوتاه و کمابیش هفتاد کتاب و نمایش‌هایی بر صحنه‌های شهرهای مختلف ایران و گاه غیر از ایران از سال ۱۳۴۱ به بعد کارنامه هنریِ بیضایی را تشکیل می‌دهد. هرام بیضایی در ۵ دی ۱۳۱۷ در تهران زاده‌شد. مادرش نیّره موافق و پدرش میرزا نعمت‌الله بیضائی آرانی، کوچک‌ترین برادرِ ادیب بیضائی، بود. لغتِ «بیضایی» (یا «بیضائی») از تخلّصِ ادیب آمده؛ که ذکایی نیز همچون دیگر بازماندگان با آغاز صدور سجل همچون نام خانوادگی برگزید. در هنگام تولّدِ بهرام پنج سالی می‌شد که ادیب درگذشته بود، ولی عموهای دیگرش که همگی شاعرپیشه بودند در قید حیات بودند .مادرش آورده که هنگامی که او متولّد شد، عموهایش از آران به تهران آمده بودند. یکی از عموها چون نوزاد را در گهواره دیده گفته «بهرامْ پسر که زاده شیر استی» و عموی دیگر ادامه داده «پیداست ز عارضش جهانگیر استی. بهرام بیضایی در تهران، از زادگاه پدرانش به دور بود و نیز از درس‌های قدیمه و تعزیه و سخنوری که در این خانواده ارثی به شمار می‌آمد. نامش را در مدرسه نوشتند و با آموزش نوین پرورش یافت. او در مدرسه شاگرد زرنگی نبود؛ ولی گروهی از نویسندگان و هنرمندان و ادیبانِ آینده مانند داریوش آشوری و محمدعلی سپانلو و عبدالمجید ارفعی و بهرام بیضایی با یکدیگر هم‌درس بودند. بیضایی نیز نویسندگی را از همین دوران آغاز کرد و نوشته‌های ماندگاری مانند آرش را، با الهام از زبانِ شعرِ مهدی اخوان ثالث، در واکنش به «آرش کمانگیر» سیاوش کسرایی پدید آورد. با این که آموزش ادبی و مذهبی به شیوه قدیم ندید، ولی همواره در خانه شعر می‌شنید و در مدرسه هم شاگرد خوبی نبود. سپس‌تر گفته «سخن ارث پدری من است.» در دوران مدرسه با اسماعیل نوری علا و نادر ابراهیمی و در اوان جوانی با م. آزاد و اکبر رادی و جلال آل احمد و محمدعلی سپانلو دمخور بود. در سال‌های آخر دبیرستان دو نمایشنامه با زبان تاریخی نوشت.

بیضایی از دارالفنون، که دبیرستان شده بود، با یک سال فاصله به دانشکده ادبیات دانشگاه تهران رفت؛ ولی آنجا هم نماند و سال ۱۳۳۸ دانشگاه را ترک کرد.

نویسندگان ادبیات کودکان ایران از ۱۳۵۷ به بعد

۱) احمد شاملو
۲) نادر ابراهیمی
۳) احمدرضا احمدی
۴) محمدرضا سرشار
۵) محمدرضا بایرامی
۶) فریبا کلهر
۷) فروزنده خداجو
۸) سرور کتبی
۹) هوشنگ مرادی کرمانی
۱۰) امیرحسین فردی
۱۱) مصطفی رحماندوست
۱۲) منوچهر احترامی
۱۳) فرهاد حسن‌زاده
۱۴) شکوه قاسم‌نیا
۱۵) حسین ابراهیمی الوند
۱۶) توران میرهادی
۱۷) مهدی حجوانی
۱۸) محسن هجری
۱۹) احمد اکبرپور
۲۰) سیامک گلشیری
۲۱) داود غفارزادگان
۲۲) رضی هیرمندی
۲۳) افشین علا
۲۴) یحیی علوی فرد
۲۵) حمیدرضا نجفی
۲۶) عرفان نظرآهاری
۲۷) علی باجلان
۲۸) مهدخت کشکولی
۲۹) گلی امامی
۳۰) ایرج جهانشاهی
۳۱) محمد محمدی
۳۲) محمد قاضی
۳۳) اردشیر نیکپور
۳۴) سعیده موسوی زاده

درادامه به توضیح برخی از نویسندگان فوق ادامه می دهیم:

احمد شاملو (۲۱ آذر ۱۳۰۴–۲ مرداد ۱۳۷۹) متخلص به الف. بامداد یا الف. صبح، شاعر، نویسنده، روزنامه‌نگار، پژوهشگر، مترجم، فرهنگ‌نویس و از دبیران کانون نویسندگان ایران پیش و پس از انقلاب ۱۳۵۷ بود.شاملو تحصیلات کلاسیک نامرتبی داشت؛ زیرا پدرش افسر ارتش بود و پیوسته از این شهر به آن شهر اعزام می‌شد و از همین روی، خانواده اش هرگز نتوانستند برای مدتی طولانی جایی ماندگار شوند. زندانی شدنش در سال ۱۳۲۲ به سبب فعالیت‌های سیاسی، پایانِ همان تحصیلات نامرتب را رقم می‌زند. شهرت اصلی شاملو به خاطر نوآوری در شعر معاصر فارسی و سرودن گونه‌ای شعر است که با نام شعر سپید یا شعر شاملویی که هم اکنون یکی از مهم‌ترین قالب‌های شعری مورد استفاده ایران به شمار

می‌رود و تقلیدی است از شعر سپید فرانسوی یا شعر منثور شناخته می‌شود. شاملو که هر شاعر آرمانگرا را در نهایت امر یک آنارشیست تام و تمام می‌انگاشت، در سال ۱۳۲۵ با نیما یوشیج ملاقات کرد و تحت تأثیر او به شعر نیمایی روی آورد؛ اما نخستین بار در شعر «تا شکوفه سرخ یک پیراهن» که در سال ۱۳۲۹ با نام «شعر سفید غفران» منتشر شد وزن را رها کرد و به صورت پیشرو سبک نویی را در شعر معاصر فارسی شکل داد.شاملو علاوه بر شعر، فعالیت‌هایی مطبوعاتی، پژوهشی و ترجمه‌هایی شناخته‌شده دارد. مجموعه کتاب کوچه او بزرگ‌ترین اثر پژوهشی در باب فرهنگ عامه مردم ایران می‌باشد. آثار وی به زبان‌های: سوئدی، انگلیسی، ژاپنی، فرانسوی، اسپانیایی، آلمانی، روسی، ارمنی، هلندی، رومانیایی، فنلاندی، کردی و ترکی ترجمه شده‌اند. شاملو از سال ۱۳۳۱ به مدت دو سال، مشاور فرهنگی سفارت مجارستان بود.

«نخستین شب شعر بزرگ ایران» در سال ۱۳۴۷، از سوی وابسته فرهنگی سفارت آلمان در تهران برای احمد شاملو ترتیب داده شد. احمد شاملو پس از تحمل سال‌ها رنج و بیماری، در تاریخ ۲ مرداد ۱۳۷۹ درگذشت و پیکرش در امامزاده طاهر کرج به خاک سپرده شده‌است. عشق، آزادی و انسان‌گرایی، از ویژگی‌های آشکار سروده‌های شاملو هستند.

سنگ مزار او چندین بار از سوی افراد ناشناسی تخریب شده است.

شعر و ترانه

سال ۱۳۲۶ کار شاعری شاملو با انتشار دفتری به نام «آهنگ‌های فراموش شده» که تنها دفتر شعر او در قالب سنتی و موزون است، آغاز می‌شود. شاملو در مقدمه همان دفتر می‌نویسد:

«قطعاتی که در این کتاب جمع شده‌اند، نوشته‌هایی است که در حقیقت می‌بایستی سوزانده شده باشد. آهنگ‌هایی‌ست که خیلی زود از یاد می‌رود... این قدم‌های اولینِ کودکی است که می‌خواسته راه بیفتد. ناچار دستش را به دیوار می‌گیرد، دستش می‌لرزد. سست و مردد است و ناموزون راه می‌رود.»سال‌ها بعد، شاملو با انتشار قطع‌نامه شعر جدیدی را پایه‌گذاری می‌کند. رضا براهنی در این‌باره می‌نویسد:

«در واقع شاملو با قطع‌نامه شعر جدیدی را پیشنهاد می‌کند و التزامی بسیار صریح را بر گُرده شعر می‌گذارد که شاید با ذات شعر به معنای واقعی منافات داشته باشد، ولی ضرورت زمانه، روان‌شناسی خود شاملو و اعتراض عمیق او به قرارداد از هر نوع، نگارش این شعر را ایجاب می‌کرد.»

در هجدهم فروردین‌ماه ۱۳۶۹ به دعوت مرکز پژوهش و تحلیل مسائل ایران سیرا

(CIRA)جلساتی در دانشگاه برکلی کالیفرنیا برگزار شد که هدف آن، بررسی هنر و ادبیات و شعر معاصر فارسی بود. سخنران یکی از این جلسات احمد شاملو بود. او در این جلسات با ایراد سخنانی پیرامون شاهنامه به مباحث زیادی دامن زد. شاملو این سخنرانی را در توجه دادن به حساسیت و نقد برای رسیدن به حقیقت و نقد روش روشنفکری ایرانی و مسئولیت‌های آن ایراد کرد و با طرح سوالاتی فرهیختگان ایرانی خارج از کشور را به بازبینی و نقد اندیشه و یافتن پاسخ برای اصلاح فرهنگ و باورها فراخواند.

او در این سخنرانی درباره گئومات مغ که بر پایه◦ کتیبه داریوش، خود را به دروغ بردیا، برادر مقتول کمبوجیه نامیده و شورشی را علیه داریوش رهبری کرده بود، می‌گوید:

«حقیقت این است که اصلاً گئومات نامی در میان نبوده‌است. بردیا از غیبت کمبوجیه و اشراف توطئه‌چی درباری استفاده می‌کند و قدرت را به دست می‌گیرد و بی‌درنگ دست به انقلاب اجتماعی می‌زند.»

شاملو در باره ضحاک می‌گوید:

«ضحاک در دوره سلطنت خودش که درست وسط دوره‌های سلطنت جمشید و فریدون قرار داشته طبقات را در جامعه به هم ریخته بوده‌است. حضرت فردوسی در بخش پادشاهی ضحاک از اقدامات اجتماعی او چیزی بر زبان نیاورده، به همین اکتفا کرده‌است که او را پیشاپیش محکوم کند و در واقع بدون این‌که موضوع را بگوید و حرف دلش را بر دایره بریزد، حق ضحاک بینوا را گذاشته کف دستش دو تا مار روی شانه‌هایش رویانده...»

شاملو بر این باور بود که ضحاک با رهبری توده‌های مردم، علیه نظام طبقاتی جمشید قیام کرده‌است. او می‌گوید:

«ضحاک فردوسی درست همان گئومات غاصبی است که داریوش از بردیا ساخته بود... می‌بینید دوستان، که حکومت ضحاک افسانه‌ای با بردیای تاریخی را ما به غلط و به اشتباه مظهری از حاکمیت استبدادی و خودکامگی و ظلم و جور و بیداد فردی تلقی کرده‌ایم. به عبارت دیگر شاید تنها شخصیت باستانی خود را که کارنامه‌اش به شهادت کتیبه بیستون و حتی مدارکی که از خود شاهنامه استخراج می‌توان کرد سرشار از اقدامات انقلابی توده‌ای است، بر اثر تبلیغات سوئی که فردوسی بر اساس منافع طبقاتی و معتقدات شخصی خود برای او کرده به بدترین وجهی لجن‌مال می‌کنیم و آنگاه کاوه را مظهر انقلاب توده‌ای به حساب می‌آوریم. درحالی‌که کاوه در تحلیل نهایی عنصری ضد مردمی است.» شاملو هم‌چنین تصویرسازی‌های فردوسی از کاوه آهنگر را نادرست برمی‌شمرد و کاوه را فردی ضدانقلابی و در مقابل توده‌های مردم برمی‌شمرد.شاملو حدود ده سال پیش از این سخنرانی، چکیده‌ای از همین مطالب را در کتاب جمعه آورده بود ولی این‌بار سخنرانیِ او

و لحن او، ناخشنودی و گاه خشم علاقه‌مندان به فردوسی و شاهنامه را برانگیخت و مقالاتی از سوی آنان در رد نظریات شاملو به چاپ رسید.

سرانجام احمد شاملو در ساعت ۹ یکشنبه شب دوم مرداد ۱۳۷۹ در خانه خود در دهکده فردیس درگذشت. پیکر او در روز پنج‌شنبه ۶ مرداد از مقابل بیمارستان ایرانمهر و با حضور ده‌ها هزار نفر از علاقه‌مندان وی تشییع و در امامزاده طاهر کرج در نزدیکی مزار گلشیری، محمد مختاری و پوینده به خاک سپرده شد.

دکتر محمدرضا سرشار مشهور به رضا رهگذر، نویسنده و پژوهشگر و منتقد ادبی و گوینده برنامه رادیویی قصه ظهر جمعه است.

او در سال ۱۳۳۲ کازرون متولد شد. اما بیش از شش سال از سالهای اولیه کودی را در این شهر سپری نکرد. او پس از اخذ دو دیپلم فنی و ریاضی و طی دوره سربازی در کسوت سرباز معلم (سپاهی دانش) در سال ۱۳۵۴، با رتبه دوم در رشته مهندسی صنایع دانشگاه علم و صنعت ایران مشغول به تحصیل شد اما به خاطر علاقه‌ای که به نویسندگی داشت موجب شد تا وارد عرصه هنر شود و در سال ۱۳۵۹ در شیراز ازدواج کرد. در سال ۱۳۸۵ از سوی شورای ارزشیابی هنرمندان و نویسندگان مستقر در وزارت ارشاد، که متشکل از نمایندگان سه وزارتخانه و اشخاص حقیقی منصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است برای مجموعه فعالیتهای ادبی سرشار، به وی گواهینامه درجه یک هنری داده شد که معادل مدرک تحصیلی دکتری محسوب می‌شود. همچنین در پیامی از رهبر انقلاب اسلامی ایران، برای مراسم بزرگداشت او در سال ۱۳۸۵ -که مشترکاً توسط صدا و سیما و جشنواره داستانهای قرآنی، پیامبران و ائمه (ع) - برگزار شد آمده است: «آقای سرشار حق بزرگی بر ادبیات انقلاب دارند.»

نخستین آثار قلمی سرشار (رهگذر) در سال ۱۳۵۲، در یکی از مجلات هفتگی ادبی، و اولین کتابش در سال ۱۳۵۵ به چاپ رسید. در مجموع، چهار عنوان کتاب و چند داستان کوتاه از سرشار، در دوران پیش از انقلاب متشر شد.

سرشار فعالیت سیاسی در دوران سلطنت دودمان پهلوی را با داستان‌های خود پی می‌گرفت. با وجود این، در دوران اوج‌گیری انقلاب ۵۷، در اواخر دوره صدارت تیمسار ازهاری دستگیر و اوایل نخست وزیری شاهپور بختیار، همراه با خیل زندانیان سیاسی کشور، آزاد شد.

در دوران پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال۵۷، حدود ۱۴۰ عنوان کتاب دیگر از وی، در قالب داستان، پژوهش، نقد و مباحث

نظری ادبی، به شکل تألیف یا ترجمه، و تعدادی نیز (مانند سه شماره گاهنامه داستان، هفت مجلد قصه‌های انقلاب، دو مجلد «سه شنبه‌های دوست داشتنی» و ...)به صورت گردآوری و ویرایش غلیظ، برای کودکان و نوجوانان و بزرگسالان منتشر شد.

آثار سرشار تاکنون، دست کم ۳۶ جایزه را در سطح کشور به خود اختصاص داده و برخی از آنها، در داخل و خارج کشور، به زبانهای عربی، ترکی استانبولی، ترکمنی، روسی، انگلیسی و اردو، ترجمه شده‌است. نشریه بین‌المللی *who is who*، در سال ۱۳۷۳، نام وی را به عنوان یکی از مشاهیر

فرهنگ ایران به ثبت رساند.

افزون بر این آثار، از سرشار ده‌ها مقاله، نقد و مصاحبه‌های تخصصی، در مطبوعات مختلف کشور به چاپ رسیده که هنوز مجالی برای تدوین آنها به صورت کتاب به دست نیاورده، اما ۴ عنوان کتاب جدید او، در دست چاپ است.

معلمی، چند سال تدریس در دانشگاه تهران و دانشگاه امام صادق (ع)، چند سال مدیری گروه آینده سازان و سردبیری هم‌زمان سه برنامه رادیویی بچه‌های انقلاب، خردسالان و قصه ظهر جمعه، ۲۴ سال گویندگی قصه ظهر جمعه، سردبیری چهار مجله ویژه کودکان و نوجوانان (دانش آموز، سوره نوجوانان، سروش نوجوان و سروش کودک)، سردبیری دو فصلنامه تخصصی ادبی قلمرو ادبیات کودکان و پژوهشنامه)، سردبیرس ماهنامه اقلیم نقد، عضویت در شورای سردبیری مجله تخصصی ادبیات داستانی، ۱۵ سال داوری کتاب سال کودک و نوجوان وزارت ارشاد، پنج سال عضویت در هیئت نظارت بر کتابهای کودکان و نوجوانان، دبیری گروه ادب و هنر دو روزنامه کیهان و جوان در سالهای ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲–۱۳۸۳، مدیریت هیئت علمی گروه ادبیات اندیشه پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، هفت دوره ریاست هیئت مدیره انجمن قلم ایران و یک دوره نایب رئیسی آن، دو دوره عضویت در هیئت منصفه دادگاه مطبوعات، چند سال سرپرستی واحد داستان و سپس واحد ادبیات حوزه هنری؛ عضویت در هیئت رسیدگی به تخلفات ناشران، عضویت در هیئت امنای بنیاد ادبیات داستانی، عضویت در هیئت علمی و داوری جشنواره جلال آل احمد، دبیری همزمان جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران، جایزه آل احمد، کتاب فصل، دبیری و داوری جشنواره کتاب کودک و نوجوان کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، ده‌ها دوره تدریس داستان و ادبیات کودک و نوجوان در کلاسهای آزاد حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق (ع) کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، بنیاد شهید، بنیاد جانبازان و مستضعفان، انجمن قلم ایران، امور تربیتی وزارت آموزش و

پرورش، دوره آموزش حین خدمت وزارت آموزش و پرورش، دوره بازآموزی زبان فارسی استادان زبان فارسی دانشگاه‌های هند و پاکستان، هنرجویان لبنانی در لبنان، سرپرستی گروه فیلمنامه نویسان مجموعه ۹۱ قسمتی پویانمایی خردسالانه «بچه‌های ساختمان گل‌ها» و ... از مسئولیتهای و مشغله‌های سرشار طی سالهای پس از انقلاب بوده‌است.

مصطفی رحماندوست معروف به شاعر «صد دانه یاقوت»، (زاده نخستین روز تیرماه ۱۳۲۹، همدان) شاعر، نویسنده و مترجم کتاب‌های کودکان و نوجوانان است.

او پس از اخذ مدرک کارشناسی زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه تهران، به عنوان کارشناس کتاب‌های خطی در کتابخانه مجلس مشغول به کار شد و سپس به عنوان مدیر مرکز نشریات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، مدیر مسئول نشریات رشد، سردبیر رشد دانش آموز، سردبیر و پدیدآورنده سروش کودکان و نوجوانان به فعالیت خود ادامه داد. او همچنین به مدت سه سال مدیر کل دفتر مجامع و فعالیت‌های فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران بوده است که بنابر گفته خودش، آغاز راه او برای انتقال ادبیات برگزیده کودکان و نوجوانان ایران به زبانهای دیگر بوده است. مصطفی رحماندوست، علاوه بر این، مدرس داستان‌نویسی و ادبیات کودکان و نوجوانان در دانشگاه‌ها نیز بوده است. وی پس از بازنشستگی از سمت‌های دولتی، مدیر گروه شکوفه (بخش کودکان و نوجوانان) انتشارات امیرکبیر و مشاور ادبی آثار مربوط به کودکان و نوجوانان کتابخانه ملی ایران و یکی از اعضای اصلی داوران بین‌المللی جشنواره بین‌المللی فیلم کودکان و نوجوانان اصفهان و جشنواره بین‌المللی تئاتر کودکان و نوجوانان است. او عضو هیئت‌های داوری کتاب سال، جشنواره‌های کتاب و مطبوعات کودکان و عضو شورای موسیقی کودکان و شورای کتاب کودک ایران نیز بوده‌است.

از این نویسنده و شاعر ایرانی، تاکنون یکصد و شصت اثر به صورت مجموعه شعر برای کودکان و نوجوانان، تألیف و ترجمه داستان‌های کودکان و نوجوانان در ایران و جهان منتشر شده‌است. تیراژ کتاب‌های او به بیش از پنج و نیم میلیون نسخه می‌رسد که از آن میان می‌توان به آثار زیر اشاره کرد:

فرهنگ آسان: دانشنامه ویژه کودکان و نوجوانان فرهنگ ضرب‌المثل‌ها: مجموعه‌ای ارزشمند از ضرب‌المثل‌های ایرانی ترانه‌های نوازش: شامل مجموعه‌ای از لالایی‌ها که از آن میان «لالایی عاشورا» بسیار مورد استقبال قرار گرفت.مجموعه شعرهای «قصه پنج انگشت» و «بازی با انگشت‌ها» که ریشه در ادبیات

فولکلور ایران دارد و تعدادی از اشعار این مجموعه به زبان سوئدی نیز ترجمه شده‌است.

او همچنین با انتشار برخی از آثارش با کمک تسهیلات آسان نشرتحت عنوان عمومصطفی در آمریکا، امکان مطالعه، گوش دادن و خریدن کتاب‌هایش را برای کودکان ایرانی خارج از کشور مهیا ساخته است.

شعر «خوشا به حالت، ای روستایی» یکی از مشهورترین و شناخته شده اوست که در دوره تحصیلات ابتدایی و در درس زبان فارسی آموزش داده می‌شود.

رحمان‌دوست از جمله ۱۴۰ هنرمند ایرانی بود که با امضاء طوماری در مورخ ۲۲ خرداد ۱۳۹۲، همراه با سایر اصلاح‌طلبان و اعتدالگرایان، ضمن قدردانی انصراف محمدرضا عارف به نفع حسن روحانی، از نامزدی حسن روحانی در انتخابات ریاست جمهوری ۱۳۹۲ حمایت علنی کرد.

سیده توران میرهادی (خمارلو) (زاده ۱۳۰۶ در شمیران - درگذشته ۱۸ آبان ۱۳۹۵ در تهران) استاد ادبیات کودکان، نویسنده و کارشناس آموزش و پرورش و شخصیت برجسته فرهنگی است. میرهادی بیش از شصت سال در گستره آموزش و پرورش و فرهنگ و ادبیات کودکان کوشید و در این راه یکی از چهره‌های تأثیرگذار سده کنونی ایران است. او به همراه همسرش محسن خمارلو به مدت ۲۵ سال مجتمع آموزشی تجربی فرهاد یا مدرسه فرهاد را از از سال ۱۳۳۴ تا ۱۳۵۹ اداره کرد. این مجتمع یکی از آموزشگاه‌های تجربی و الگوواره ایران بود که هدف‌ها و کارکردهای آموزش و پرورش مدرن در آن تجربه و ارزیابی می‌شد. توران میرهادی به همراه لیلی ایمن (آهی) همچنین یکی از بنیان‌گذاران شورای کتاب کودک است و از سال ۱۳۵۸ سرپرستی تدوین و تألیف فرهنگنامه کودکان و نوجوانان را نیز برعهده داشته است. میرهادی را «مادر ادبیات کودک و نوجوان در ایران» خوانده‌اند.

توران میرهادی، از پدری ایرانی به نام سید فضل‌الله که ریشه و تبار تفرشی داشت و مادری آلمانی به نام گرتا دیتریش در شمیران به دنیا آمد. توران چهارمین فرزند این خانواده بود که روی هم پنج فرزند دختر و پسر داشتند. یکی از خواهران توران، ایراندخت میرهادی، پزشک معروف ایرانی است.

پدر آنها که دانش آموخته مهندسی مکانیک ماشین‌آلات و راه و ساختمان از آلمان بود، یکی از تکنوکرات‌های برجسته ایران در دوره رضا شاه به شمار می‌رفت و در پروژه ساختمان و راه‌اندازی راه آهن سرتاسری ایران مورد اعتماد شاه بود. مادرش گرتا که دانش‌آموخته آموزش هنر از دانشگاه مونیخ بود، نقاشی و مجسمه‌سازی می‌کرد. او پس از مدتی زندگی در ایران، افزون بر خانه‌داری در هنرستان کمال الملک به کار پرداخت و به هنرجویان مبانی

هنر و مجسمه‌سازی آموزش می‌داد. توران میرهادی از هنگام کودکی با دو فرهنگ آلمانی و ایرانی زیست و بزرگ شد.

توران در سال ۱۳۱۱ آموزش بیرون از خانه را آغاز کرد. نخست برای شش ماه به مدرسه آلیانس فرانسه در خیابان ژاله تهران رفت. پس از آن با تصمیم مادر که آموزش با سه زبان آلمانی در خانه و فارسی و فرانسه در دبستان را برای او سخت می‌پنداشت، به دبستان آذر در سرچشمه تهران منتقل شد و سال‌های ابتدایی را در این دبستان به پایان برد. پس از آن در سال ۱۳۱۷ به دبیرستان نوربخش در خیابان قوام السلطنه رفت و تا سال ۱۳۲۴ در این دبیرستان آموزش دید. با پایان دبیرستان در همین سال در رشته◦ علوم طبیعی (زیست‌شناسی) دانشگاه تهران پذیرفته شد. در همین دوره او نخست با جبار باغچه‌بان که طرح سوادآموزی بزرگسالان را پیش می‌برد، آشنا شد. حضور در کنار جبار باغچه‌بان به او اهمیت آموزش سواد پایه را یادآوری کرد. در کنار این کار او به عنوان دانشجوی آزاد به کلاس‌های درس محمدباقر هوشیار در دانشکده ادبیات می‌رفت که علوم تربیتی و اصول آموزش و پرورش درس می‌داد. تجربه‌هایی که او از این دو استاد به دست آورد سبب شد که تصمیم بگیرد در راهی دانش بیاموزد که علاقه‌اش را داشت. به این سبب از تحصیل در رشته علوم طبیعی انصراف داد و تصمیم گرفت برای آموزش در زمینه◦ علوم تربیتی و روان‌شناسی به اروپا برود. نخست قصد رفتن به سوئد را داشت، اما در نهایت در پاییز ۱۳۲۵ از پاریس سردرآورد. در این هنگام یک سال از پایان جنگ جهانی دوم گذشته بود و اروپا ویرانه‌ای بود که از داغ جنگ و گرسنگی می‌سوخت. اراده◦ توران برای آموختن سبب شد که این دشواری‌ها مانعی در راه هدف او نشود. خود را با وضعیت ناگوار پس از جنگ در اروپا سازگار کرد. با جیره خوراک روزانه می‌ساخت و حتی در پروژه‌های بازسازی بخش‌های گوناگون اروپا که با همیاری دانشجویان اجرا می‌شد مشارکت می‌کرد. با این هدف یک بار به هرزگوین و یک بار هم به کوه‌های تاترا چکسلواکی رفت و در بازسازی راه‌آهن آن مناطق شرکت کرد. این سفرها و دیدن چهره اروپا پس از این جنگ ویرانگر چنان تأثیر عمیقی بر او گذاشت که از همان هنگام به نقش آموزش و پرورش در پاسداری از ارزش‌های انسانی یا ویران کردن آن پی برد. در این دوره او نخست رشته روانشناسی تربیتی را در دانشگاه سوربن به پایان رساند و پس از آن رشته آموزش پیش دبستان را در کالج سوونیه ادامه داد. شانس بزرگ او در این دوره این بود که توانست در کلاس‌های درس هنری والون که با ژان پیاژه دو غول روان‌شناسی و شناخت‌شناسی کودک در سده بیستم بودند، حضور یابد. موضوع نظریه‌های رشد هنری والون و ژان پیاژه در این دوره حتی در اروپا تازه بود و میرهادی فرصتی نادر داشت که این دیدگاه‌ها را بیاموزد و در ایران به کار ببندد. در همین دوره بود که او در جریان آموزش‌های

خود با آموزشگران بزرگ اروپا و آمریکا همچون فریدریش فروبل، هاینریش پستالوزی، اوید دکرولی، جان دیوئی، سلستین فرنه و ماریا مونته سوری آشنا شد. در میان این استادان او بیش از دیگران به روش و رویکرد اوید دکرولی پزشک و آموزشگر بلژیکی گرایش نشان می‌داد و دلبسته آن شد. همچنین در شیوه اداره مدرسه او وابسته به نظریه‌های سلستین فرنه بود. توران میرهادی در زمستان ۱۳۳۰ به ایران بازگشت. در آن هنگام ایران خود در در کشمکش نیروهای سیاسی و کشورهای قدرتمند جهانی گرفتار آمده بود. فضا برای فعالیت‌های فرهنگی مناسب نبود. نخستین کار او در این دوره حضور در کودکستان بهار و انتقال دانش و تجربه‌هایی بود که در اروپا آموخته و از آن سرشار بود. پس از چندی نیز در دبیرستان نوربخش که زمانی در آن درس خوانده بود، به کار آموزش زبان فرانسه پرداخت. اما این‌ها او را راضی نمی‌کرد. در این سال‌ها او مانند بسیاری از جوانان روشنفکر

ایرانی که شیفته و نگران سرنوشت ایران بودند خود را درگیر جنبش ملی شدن نفت و پیامدهای آن کرده بود. در سال ۱۳۳۱ این فعالیت‌ها او را با جوانی به نام سرگرد جعفر وکیلی که از افسران روشنفکر زمانه خود بود آشنا کرد. این آشنایی به ازدواج کشید، اما پس از کودتای نفتی سال ۱۳۳۲ با اعدام این افسر جوان رشته زندگی مشترک کوتاه‌شان گسسته شد. میوه این زندگی پسری به نام پیروز است. فعالیت متمرکز میرهادی در عرصه آموزش و پرورش از سال ۱۳۳۴ با پایه‌گذاری کودکستان فرهاد آغاز شد.

توران میرهادی سبب گرایشش به ادبیات کودکان را علاقه‌ای می‌داند که در کودکی و در خانواده پیدا کرد. دو کتاب به زبان آلمانی به نام فیدل استارماتس و مایا دختر گریزان از کندو داستان‌هایی هستند که برای یک عمر روی او تأثیر گذاشتند. داستان اول که سرگذشت پسرکی در جنگ جهانی اول است در او روحیه صلح طلبی و ضد جنک را پدیدآورد و داستان دوم انگیزه‌های کار برای جامعه را در او کاشت. در کنار این‌ها خدمتکاران خانه برای او افسانه‌های و ترانه‌های عامیانه می‌گفتند که همواره منبعی سرشار از لذت و آگاهی را برای او می‌ساختند. میرهادی خود براین باور است که گروهی که به همراه او ادبیات کودکان را در ایران گسترش دادند، همگی در خانواده‌هایی رشد کردند که در آن‌ها کتاب‌هایی برای کودکان وجود داشت.

پس از آن توران میرهادی ادبیات کودکان را هنگامی از جنبه علمی و اجتماعی شناخت که در فرانسه بود. در این کشور و در چارچوب نظام آموزشی به نقش بدون جانشین ادبیات و هنر کودکان در رشد اجتماعی و فرهنگی کودکان پی برد و پس از آن هنگامی که به

ایران برگشت، این تجربه‌ها را در قالب گفتگوهایی با دوست دوران نوجوانی خود لیلی ایمن در میان گذاشت. پس از آن از سال ۱۳۳۲ این دو در کنار آذر رهنما که مجله سپیده فردا را منتشر می‌کرد قرار گرفتند و نتیجه کارشان این بود که در سال ۱۳۳۵ نخستین نمایشگاه کتاب کودک را در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران برگزار کردند. این نمایشگاه از آن جهت اهمیت دارد که موضوع کمبود کتاب کودک و کتابخانه‌های ویژه کودکان را به جامعه فرهنگی آن روزگار یادآوری کرد. پس از این کار بود که جنبشی در گسترش ادبیات کودکان راه افتاد که تا زمان پایه‌گذاری شورای کتاب کودک در سال ۱۳۴۱ به طور غیررسمی و پراکنده ادامه یافت.

راه اندازی شورای کتاب کودک در ایران به معنای رسمیت یافتن نهاد ادبیات کودکان در ایران است. از هنگام پایه‌گذاری این نهاد تا اکنون که نیم سده از این رخداد می‌گذرد، توران میرهادی نقش برجسته‌ای را در هدایت و راهبری ادبیات کودکان ایران در عرصه ملی و بین‌المللی داشته است. تسلط او به زبان‌های آلمانی، فرانسه و انگلیسی او را فراتر از مرزهای ملی برده است و همواره از او چهره‌ای فرامرزی ساخته است. توران میرهادی در سال‌های دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ در کنگره‌های بین‌المللی ادبیات کودکان و ژوری جایزه جهانی هانس کریستین آندرسن مشارکت داشته است.

ایده فرهنگنامه کودکان و نوجوانان به دومین سمینار ملی ادبیات کودکان که در سال ۱۳۴۶ در باشگاه معلمان برگزار شد بازمی‌گردد. خانم میرهادی در پی سکته مغزی در شهریور ۱۳۹۵ در بیمارستان بستری شد. وی در ۱۸ آبان‌ماه ۱۳۹۵ در سن ۸۹ سالگی، درگذشت.

ایرج جهانشاهی قاجار، نویسنده، مترجم، و

ویراستار ادبیات کودک و نوجوان در اول اسفند ۱۳۰۵ زاده شد. او در رشته تاریخ و جغرافیا و علوم تربیتی در دانشکده ادبیات و دانشسرای عالی تهران تحصیل کرد. جهانشاهی نخستین کتاب فارسی اول دبستان را با همکاری عباس سیاحی نوشت که مدت‌ها در مدارس تدریس می‌شد. او از سال ۱۳۵۷ سرپرست شورای ویراستاری فرهنگنامه کودکان و نوجوانان در شورای کتاب کودک بود. از دیگر فعالیت های او انتشار « سالنامه فرهنگ خوزستان »، انتشار« سالنامه فرهنگ مسجد سلیمان »، و انتشار مجله های پیک نو آموز، پیک کودک، پیک معلم، پیک نوجوانان و پیک جوانان درمرکز انتشارات آموزشی بود. ایرج جهانشاهی ۲۹ تیر ۱۳۷۰ در تهران درگذشت.

بعضی از کتاب های او

کنراد ، پسرک ساخت کارخانه : نوشته کریستینه نوستلینگر ؛ ترجمه ایرج جهانشاهی . - تهران : فاطمی ، واژه ، ۱۳۶۹ .

شاخ های ملوس : نوشته کاترین گاربوت ؛ بازپرداخت ایرج جهانشاهی . - نقاشی از فریدون جهانشاهی . تهران : فاطمی ، واژه ، ۱۳۶۸ . (متن تجدید نظر شده)

عدد : نوشته آیزاک آسیموف ؛ ترجمه و بازپرداخت ایرج جهانشاهی . - تهران : فاطمی ، واژه ، ۱۳۶۷ .

ازوپ در کلاس درس : بازپرداختی از افسانه های ازوپ ؛ بازپرداخت و تدوین ایرج جهانشاهی .- تهران : فاطمی ، واژه ، ۱۳۶۳.

چشم چشم دو ابرو : نوشته باب هاینتس ؛ بازپرداخت و نوشته ایرج جهانشاهی . - تهران: فاطمی ، واژه ، ۱۳۶۲ .

قلم موی جادو : بر اساس افسانه ای کهن از سرزمین چین ، بازپرداخت ایرج جهانشاهی ؛ نقاشی از دمی . - تهران : فاطمی ، واژه ، ۱۳۶۲.

قصه های من و بابام : تصویر سازی از اریش ازر ؛ نوشته و بازپرداخت ایرج جهانشاهی . - تهران : فاطمی ، واژه ، ۱۳۶۱. ۳ جلد. اثر برگزیده در سال ۱۳۶۱ از سوی شورای کتاب کودک .

بازی با اعداد: پیک نوجوانان ، دوره آزمایشی (۱) مهر ، ۱۳۵۱ : ۱۱/ دوره جدید (۲) ، ۱۳۵: ۲۷

بهترین دوست ما ، کتاب : پیک نوجوانان ، دوره آزمایشی (۱۳) فروردین ۱۳۵۱ : ۳-۵ .

چگونه می خوانی و چه می خوانی : پیک نوجوانان ، دوره جدید (۲) مهر ۱۳۵۱ : ۲ .

محمد قاضی (زاده◦ ۱۲ مرداد ۱۲۹۲ در مهاباد - درگذشته◦ ۲۴ دی ۱۳۷۶ در تهران) مترجم برجسته◦ ایرانی، و مترجم آثاری چون دن کیشوت و زوربای یونانی و شازده کوچولو به زبان فارسی است.

فصل سوم ویژگی های جسمی و روانی کودکان و نوجوانان

هر نوع فعالیتی که مخاطبش انسان باشد وقتی به بار خواهد نشست که ما گروه مخاطب را واقع بینانه بشناسیم. کودکان و نوجوانان با بن مایه های غریزی متفاوتی متولد می شوند اما در عین حال ویژگی های مشترکی هم دارند که آشنایی با آنها شناخت وجهی از وجود آنان را ممکن می سازد اما گذشته از بن مایه های غریزی و این مشترکات ، عوامل گوناگونی مثل محیط طبیعی ، اجتماعی ، فرهنگی ، سیاسی به گونه ای بر آنان اثر می گذارد که از هر یک موجود منحصر به فردی ساخته که شناخت او را دشوار می کند و این تلاش برای شناختن او را به امری دائمی مبدل می سازد. از تولد تا سه سالگی آنچه اهمیت دارد تربیت قوای حسی و حرکتی کودک است.

تعامل بین والدین و کودک

روانشناسان بر این وقعیت تاکید دارند که والدین بر شخصیت کودک خود اثر می‌گذارند.

سازگاری: تبادل با محیط

پیاژه، رشد را یک فرایند سازگار ی درنظر می‌گیرد. کودک به کمک بازتاب‌های ساده‌ای که از لحظه تولد در اختیار دارد، به تدریج رفتارهای خود را تغییر می‌دهدو بر تعداد آنها می‌افزاید. کودک، به کمک فعالیت‌های خود، از جمله بازی، و بر اثر کنش متقابل با محیط، یک سری طرحواره یا ساخت‌های شناختی تشکیل می‌دهد. جذب، یعنی وارد کردن تجربه‌های تازه در طرحواره‌های موجود و انطباق یعنی تغییر دادن طرحواره‌های موجود براساس تجربه‌های تازه.

ترتیب کسب مهارت‌های مربوط به ادارک نگهداری

به عقیده پیاژه، در طول مرحله پیش عملیاتی عینی، کودک مهارت‌های نگهداری را طبق یک نظم معین کسب می‌کند. مثلاً او ابتدا اصل نگهداری تعداد را می‌فهمد بعد اصل نگهداری ماده را و همین‌طور موارد دیگر.

مهارت نگهداری	اصل بنیادی	آزمون مربوط به مهارت‌های نگهداری	
		مرحله اول	**مرحله دوم**
تعداد (از ۵ تا ۷ سالگی)	تعداد واحدهای یک مجموعه تغییر نمی‌کند، حتی اگر طرز قرار گرفتن آنها تغییر کند.	دو ردیف دکمه یکسان، که دو به دو روبروی یکدیگر قرار می‌گیرد	**طول یکی از ردیف‌ها را بلندتر یا کوتاه‌تر می‌کنند.**
ماده (از ۷ تا ۸ سالگی)	مقدار ماده‌ای که یک شی چکش خور را تشکیل می‌دهد، صرفنظر از اینکه به آن شی چه شکلی بدهند،	دو گلوله خمیربازی یک	**یکی از گلوله‌ها را به**

	تغییر نمی‌کند.	اندازه.	**صورت استوانه باریک درمی‌آورند.**
طول (از ۷ تا ۸ سالگی)	طول یک خط با یک شی (از یک نوک به نوک دیگر)، صرنفظ از اینکه آن را چگونه قرار دهند و به چه شکلی دراورند تغیر نمی‌کند.	نوارهای پارچه‌ای که به صورت خطوط راست قرار گرفته است.	**شکل نوارهای پارچه‌ای را عوض می‌کنند.**
سطح (از ۸ تا ۹ سالگی)	سطح کل مجموعه تصاویر مسطح، به هر شکلی که قرار گیرند، تغییر نمی‌کند.	مربع‌هایی که به شکل مستطیل در کنار هم قرار گرفته‌اند	**طرز قرار گرفتن مربع‌ها را تغییر می‌دهند.**
وزن (از ۹ تا ۱۰ سالگی)	وزن یک شی به هر شکلی که آن را درآورند، تغییر نمی‌کند.	واحدهایی که روی یکدیگر قرار می‌گیرند.	**واحدها در کنار یکدیگر قرار می‌گیرند.**
حجم (از ۱۲ تا۱ ۴ سالگی)	**فضای اشغالی یک شی، صرفنظر از اینکه چه شکلی داشته باشد، تغییر نمی‌کند.**	**جابجایی آب بر اثر عمودی قرار گرفتن یک شی در آن.**	**جابجایی آب بر اثر افقی قرار گرفتن یک شیء در آن.**

زبان

زبان بر نظام ساخته شده از آواها، یعنی کلمات، استوار است و همین نظام است که زبان را تشکیل می‌دهد. اصولاً زبان برای بیان منظور و ایجاد رابطه به کار می‌رود. همچنین زبان مجموعه‌ای از نمادها یا نشانه‌هایی است که طبقه‌بندی اشیا و رویدادها و سازماندهی تفکر را ممکن می‌سازد.

رشد چشمگیر یادگیری زبان

سن	صداهای خاص
۱ ماهگی	گریه‌ها، خارج شدن سر و صداهای خفیف از گلو.
۲ ماهگی	شروع به بغبغو کردن و صداهایی شبیه حروف صدادار در آوردن (صداهایی که البته با صداهای بزرگسالان تفاوت دارد).
۳ ماهگی	کمتر گریه کردن، بغبغو کردن، غرغرکردن‌هایی که از ته گلو بیورن می‌آید، فریادهای گوشخراش و گاهی قهقهه.
۴ ماهگی	متفاوت شدن بغبغوها، درامیختن صداهای شبیه به صدار حروف صدادار با صدایی شبیه به صدای حروف بی‌صدا. لبخند زدن و بغبغو کردن در زمانی که دیگران با او حرف می-زنند.
۶ ماهگی	درآمیختن صداهای شبیه به صدای حروف صدادار با صداهای شبیه به صدای حروف بی‌صدا (مثلاً ف، و، س، ش، ز) که غان و غون (صدای یک بخشی) تولید می‌کند. کودک

	با فریادهای خفیف، چهچه‌ها و قهقه‌ها رضایت خود و با غرغرکردن‌ها و نق‌زدن‌ها، نارضایتی خود را نشان می‌دهد.
۸ ماهگی	حضور آهنگ بزرگسالان در غان و غون کردن‌ها. تولید صداهای دوبخشی، مثل «مامان« یا «بابا» تقلید صداها.
۱۰ ماهگی	درک برخی کلمات و حرکات همراه آنها. گاهی «نه» گفتن و همزمان با آن سر را تکان دادن کلمات «بابا» و «مامان» را تکرار کرن و شبه جملاتی به کار بردن.
۱۲ ماهگی	شبه جملاتی به کار بردن، مثل «نی نی» و «اَلو» صداهای اشیا را تقلید کرن، مثل «پِت پِت» بر آهنگ کلمات کنترل داشتن. فهمیدن چند کلمه و نشانه‌های ساده (مثل «دماغت کو؟ چشمت کو؟».
۱۸ ماهگی	۳۰ تا ۵۰ کلمه دانستن، جملات دوکلمه‌ای به کار بردن. باز هم غان و غون کردن، کلکات چندبخشی به کار بردن.
۲۴ ماهگی	بیش از ۵۰ کلمه دانستن. استفاده از جملات دوکلمه‌ای. علاقه زیاد به ایجاد ارتباط کلامی.
۳۰ ماهگی	سرعت قابل ملاحظه در یادگیری کلمات تازه، جملات دو یا سه و حتی پنج کلمه‌ای. تقلید بسیار نادر کلمه به کلمه زبان بزرگسالان.
۳۶ ماهگی	نزدیک به ۱۰۰۰ کلمه دانستن. قابل فهم بودن ۸۰ درصد گفته‌ها. حتی برای غریبه‌ها. قابل مقایسه بودن پیچیدگی دستور زبان، تا اندازه زیادی، با پیچیدگی زبان گفتاری بزرگسالان.
۴۸ ماهگی	استقرار کامل زبان، تفاوت با زبان بزرگسالان از نظر سبک نه دستور زبان.

سه مرحله رشد روانی – جنسی از نظر فروید

ویژگیها	دهانی	مقعدی	آلتی
مدت	از تولد تا حدود ۱۸ ماهگی	تقریباً از ۱۸ تا ۳۶ ماهگی	**تقریباً از ۳ تا ۷ سالگی**
مناطق شهوتزا	دهان، لبها و زبان	مقعد، روده بزرگ و مثانه	**اعضای جنسی**
فعالیت خوشایند	در مرحله اول. مکیدن. در مرحله دوم، گاز گرفتن	در مرحله اول، دفع کردن مدفوع و ادرار، در مرحله دوم، نگهداشتن مدفوع و ادرار	**خودارضایی**
ریشه‌های تعارض	پایان شیر خوردن از سینه مادر یا از	یادگیری نظافت (توالت کردن)	**در مورد پسربچه، عقده ادیپ: پسربچه، نسبت به**

	شیشه شیر		**مادر خود تمایل جنسی و نسبت به پدر خود احساس دشمنی و رقابت می کند. انی موقعیت او را نگران می کند که مبادا از جانب پدر، به صورت اخته شدن، تنبیه شود. در مورد دختربچه، عقده الکترا: دختربچه نسبت به پدر خود تمایل جنسی و نسبت به مادر خود احسسا دشمین و رقابت می‌کند. این موقعیت او را به این باور می رساند که اخته شده است. زیرا وضعیت جنسی پسر را ندارد. تصور اختگی، برای دختربچه، احساس کمبود به وجود می آورد و به صورت تمایل به داشتن آلت جنسی پسرانه تجلی می کند.**
مسائل جاری	شخصیت ناپخته و وابسته که به محبت های مادرانه، نیاز فراگیر و سیری-ناپذیر نشان می‌دهد. شخصیت دشوار و پرخاشگر از نظر کلامی شخصیتی با رفتارهای دهانی افراطی (مثلاً افراط	شخصیت خسمانه و بی-اعتماد که در ایجاد ارتباط با صاحبان قدرت دشواری دارد. شخصیت همرنگ افراطی، که به شیوه جستجوگرانه با مقررات، عادات دایمی، نظم و نظافت، درگیر است.	**دشواری های جنسی در بزرگسالی (ناتوانی یا سردمزاجی) همجنس بازی، ناتوانی در ایجاد روابطی که در آنها رقابت وجود دارد.**

	در خوردن، نوشیدن، سیگار کشیدن و ناخن جویدن).		
روابط اجتماعی	**کودک نمی‌تواند بین خود و دیگران فرق بگذارد. بنابراین، او خودمدار و تنها نیازهای خود را می‌فهمد.**	**چون والدین از لذت‌های مربوط به دفع جلوگیری می‌کنند، کودک نسبت به آنها نگرش دوسوگرا پیدا می کند. به تدریج که کودک می تواند تعارض موجود بین عشق به والدین و ارضای غرایز خود را حل کند، درباره نظافت، نظم، وقت شناسی، سلطه پذیری و بی اعتمادی، نگرش هایی را انتخاب می کند که تا آاخر عمر پایدار می مانند.**	**حل مثتب تعارض مربوط به مرحله آلتی، کودک ار در جهت همانندی با والد همجنس خود هدایت می‌کند. از این طریق، کودک احساس مرد بودن یا زن بودن پیدا می‌کند و تمایل زنان با والد جنس مخالف خود را کنار می‌گذارد.**

چهار مرحله اول رشد روانی - اجتماعی از نظر اریکسون

مراحل روانی - اجتماعی	محیط اجتماعی مسلط	حل مثبت
۱- اعتماد یا عدم اعتماد	خانواده	**کودک، نسبت به خود، والدین و دنیا، اعتماد کسب می‌کند.**
۲- خودمختاری یا شرم و تردید	خانواده	**کودک احساس می‌کند که بر خود مسلط است و در عین حال عزت نفس خود را از دست نمی‌دهد.**
۳- ابتکار یا احساس گناه	خانواده	**کودک، بر اثر اعمال خود، احساس می‌کند که بلندپروازی و نوآوری دارد.**
۴- شایستگی یا خود کم‌بینی	**همسایه، مدرسه**	**کودک مهارت و شایستگی احساس می‌کند.**

• *فصل چهارم روند انواع ادبیات کودکان*

شنیدن قصه های کهن در عصری که کودکان از نظر تربیتی در مرکز توجه قرار گرفتند سبب خلق داستانهای شگفت انگیز و قصه های جن و پری نو ، فانتزیها و داستانها تخیلی علمی شد و صنعت چاپ در این میان سبب شد این قصه ها و افسانه ها در لابه لای صفحات کتاب جای گیرند و ثبت شوند .

داستان یک سلسله وقایع حقیقی یاغیر حقیقی است که به طور زنده و آمیخته با جزئیات بیان شده باشد به نحوی که متخیله خواننده یا مستمع آنرا آنا تجسم کند . قصه محصول دهنیت جمع است و خالق مشخص ندارد و با نقل پی در پی آن روی اثر گذاشته اند قصه و دادستان هر دو روایی هستند و به نقل رویداد می پردازند زبان قصه های شفاهی بوده و زبان قصه ادبی

تفاوت قصه و داستان :

۱. داستان محصول ذهنیت فرد و قصه ذهنیت جمع است.
۲. وجود روابط علّی در داستان
۳. ساختمان ادبی
۴. زبان
۵. زمان و مکان

با رواج فرهنگ مکتوب هم قصه های قومی قدیمی شفاهی مکتوب شد و هم قصه های بر اساس الگوهای آنها با استفاده از عواملی که در آنها نقش داشتند، خلق شد که می توان آنها را دوره انتقالی به حساب آورد چون هنوز پیوند خود را با سبک قصه گویی های قدیم قطع نکرده و به آنها قصه های جن و پری جدید می گویند. مانند پری دریایی هانس کریستین اندرسن؛

ویژگی های این قصه ها :

۱. در قالب زمان به درستی جایگزین شده اند ۲- فکر و فلسفه و راه و روشی مترقی نسبت به زمان خود راالقا می کند.

۲. قابلیت تعمیم دارد.
۳. اعتماد خواننده را به دست آورد.
٤. پرداختی اصیل و هنرمندانه دارد.

فانتزی به معنای نوآوری خیال پردازانه وهم و خیال است و قالب فانتزی مهم ترین قالب ادبیات کودکان است و بیش از ۸۰ درصد آثار مخصوص کودکان را به خود اختصاص می دهد مانند: آلیس در سرزمین عجایب از لوئیس کارول؛

فانتزی ها از نظر دورنمایه، موضوع، طرح و شخصیت پردازی طبقه بندی های گوناگون دارند. داستان هایی مانند پینوکیو، جادوگر شهر از، شازده کوچولو و ...داستان های علمی – تخیلی : داستانهایی که بر اساس نوآوریهای علمی و فنی یا شبه علمی و فنی فرضیه خود را بنا می نهند و هدف منحصر به فرد آنها فرضیه ای است درباره آینده سازان و کائنات وموضوع آنها ترسیم جهانی است که سریعاً در حال دگرگونی است. مثل : "جنگ دنیاها" اثر دی اچ ولز و "بخشنده" اثر لوئیس لوری و در نهایت اینکه داستانهای تخیلی –علمی سبب دامن زدن به تخیل کودکان و نوجوانان شده وچشم انداز جدیدی پیش روی آنها گشوده واین باور را به آنها می دهد که تا چه حد رفتارهای آنها بر ارکان حیات،از محیط زیست گرفته تا عرصه های سیاست وآینده اجتماعی بشر می گذارد.

ضوابط ارزیابی داستانهای شگفت انگیز و نو

۱. درونمایه قوی و قدرتمند
۲. پیروی از منطق درونی داستانی
۳. باورپذیری شخصیت ها
۴. عنصر زبان و بیان

اگرچه آنچه که در دوران کودکی مطالعه می شود ساختاری شگفت انگیز و فانتزی دارد اما در پایان دوره دبستان توجه کودکان به عرصه ادبیات واقعگرا جلب شده وخواهان داستان هایی هستند که ماجراهای آنها در حیات خلوت خانه های خودشان بگذرد ومثل انگشتان دست واقعی باشد .

به آثار ادبی وهنری متعهد به واقعیت آثار واقعگرا می گویند . مکتب واقع گرایی یا رئالیسم نیمه های قرن ۱۹توسط بالزاک در فرانسه به جهان عرضه شد .واقع گرایان خبرهای آ شنا و معمولی زندگی را در

واقعیت به نمایش گذاشته وهدفشان جستجو وبیان کیفیتهای واقعی هر چیز و رابطه های درونی میان پدیده ای با پدیده های دیگر است .

جوهر رئالیسم عبارت است از تحلیل اجتماعی، تجسم زندگی انسان در جامعه ،مطالعه و تجسم روابط اجتماعی،روابط میان فرد و جامعه و ساختمان خود و جامعه؛

رمان مهمترین قالب ادبی زمانه و نثر روایی طولانی و پیچیده ای است که آمیزه ای از تجربیات انسانی همراه با تخیل و گروهی از شخصیتها در آن نقش دارند .داستان کوتاه اثری است منثور که به شکل امروزی آن اثری کوتاه است که درآن نویسنده به یاری یک طرح منظم، شخصیت های اصلی رادر یک واقعه نشان می دهد که تاثیر واحدی القا می کنند .جایگاه داستان واقعی در زندگی کودکان ونوجوانان کودکان ونوجوانان در کنار خواندن قصه های کهن وفانتزی های نو به عرصه داستانهای واقعی علاقمند شده زیرا می خواهند به واقعیت وجود خود وهمسالانشان پی ببرند وبه راهکار های مشخصی درباره مسا ئل ومشکلات زندگی خود دست پیدا کنند. از جنبه های مثبت داستانهای واقعی این است که کودکان ونوجوانان خودشان وظرفیتهایی که دارند را می شناسند ودید وسیعتری به زندگی پیدا می کنند وتجربه هایی را که نداشته اند به آنها می دهد .

انواع داستان های واقعی :

۱- داستانهای واقعی حیوانی؛ نکته مهم در این داستانها این است که حیوانات با تمام ظرفیت های خود درداستان ظاهر می شوند مثل سپید دندان، آوای وحش ،لبه پرتگاه

۲- داستانهای واقعی تاریخی؛ داستانهای مربوط به گذشته به کودکان کمک کرده تا ببینند که زمان در حال تغییر است ،ملتها به اوج می رسند وسقوط میکنند اما آنچه باقی می ماند نیازهای جهانی است مثل آزادی ،عشق ،احترام و.....

۳- داستانهایی درباره مسائل ومشکلات کودکان و نوجوانان .مهمترین گونه داستان های واقع گرا هستند مانند کوه مراصدامی زند، احمد ونی نی کوچولو ، قصه های من و مامان ،خوابهایم پر از کبوتر و بادبادک است.

۴-داستانهای عاشقانه

۵- داستانهای ماجرایی این داستانها به دلیل تحرک وماجراجویی با روحیه ماجراجوی نوجوانان بسیار همخوانی دارد مانند "سختون" نوشته ناصر ایرانی .

عناصر متشکله داستان خوب

الف)دور نمایه یا تم :تفکری است که داستان رایکپارچه نگه داشته، اندیشه ومعنای محوری به یک نوشته ادبی می دهد. درداستانهای خوب درونمایه به صراحت توسط نویسنده ابراز شده ودرسایر داستان بروز می کند ودید کلی به خواننده می دهد.

ب)پیرنگ (طرح) : پیرنگ حوادث و رویدادها ،کنشها و واکنش شخصیت ها را آنچنان نظم می بخشد که خواننده آنها را بپذیرد.

ج)شخصیت پردازی وشخصیت :شخصیت در اثر روایتی یا نمایشی ، فردی است که کیفیت روانی و اخلاقی او در عمل او و آنچه می گوید و می کند وجود داشته باشد .

د)زمان ومکان

ه)زاویه دید: رابطه نویسنده را با داستان نشان می دهد .

و)سبک: راه و روشی است که نویسنده برای عینیت بخشیدن به فکر و اندیشه و تخیل خود برمی گزیند.

در نهایت اینکه برای داستانهای واقعی کودکان و نوجوانان و درقالب کتاب مصور، تصاویری واقعگرا ولی هنرمندانه وگیرا ضروری است.

از مهمترین گونه های بومی که کودکان ونوجوانان از آن استقبال می کنند شعر است.ایجاد تصویرهای خیالی ناب در زبانی شاعرانه، عاطفی وموزون از ویژگیهای شعر خوب است.اگر چه کودکان در ابتدا بیشتر به ساختمان شعرتوجه دارد اما کم کم به ارزش تصویرهای خیالی وظرافت های زبانی آن پی می برند.

شعر در سنتی ترین تعریف خود " کلامی ، موزون ، مقفی و متخیل است " شعر محض بیان محسوس و هنرمندانه ذهنیات انسان است در قالب زبانی عاطفی و موزون.

جانمایه و جوهر شعر درونی و خلاق است و تکنیک آن آموختنی و شیوه به کارگرفتن آن به شاعرانی بر می گردد که می خواهند جوهر خیال خود را در قالب آنها بیان کنند.

در نهایت اینکه آنچه در شعر اهمیت دارد احساس و عاطفه و تصویر های ذهنی است که با استفاده از همه ظرفیت های زبانی بیان شده است .

شعر کودک، درون نمایه و ساختار

کودکان از آن هنگام که در گهواره به سر می برند با لالایی که ابتدایی ترین شعر است آشنا می شوند و بعد ها با انواع اشعار عامیانه چون بازی –ترانه ، مهملات ، قصه های کوتاه منظوم ، چیستانها ، معماها آشنا می شوند. کودکان ابتدا شیفته ضرب آهنگ و موسیقی کلام می شوند و شعر را نوعی بازی کودکانه تلقی می کنند پس اشعار عامیانه با ویژگی ها و توانایی های کودک در این سن هماهنگ و زمینه لازم برای ایجاد رابطه با شعر را فراهم می آورند. شعر به دلیل درونمایه عاطفی و ساختار پر شکوهش مثل کودکی در طول حیات آدمی است.

با توجه به ویژگی های شعر کودکانه می توان گفت شعر کودک باید شعر باشد ، زیرا نشانه های انکار ناپذیری از درک طبیعی شاعرانه کودکان در دست است که به ویژگی های دوران کودکی بر می گردد.تفاوت میان شعر کودک و بزرگسال استفاده از ابعادی از زندگی است که برای کودک معنا دار است . در واقع شعر کودک مثل همه انواع آثار خاص کودکان باید از زندگی کودک گرفته شده باشد یعنی جنبه ی احساسی شعر کودک باید بازتابی از احساسات واقعی کودکان باشد .

نکته مهمی که در این وجود دارد این است که درونمایه شعر کودک نیز همانند بزرگسالان خیال گرایانه است .

متأسفانه شهر نشینی و دور شدن از طبیعت و زندگی در مکانهایی که زیر سلطه فناوریهای پیجیده اداره می شود این حواس کودکان را به تحلیل برده پس جهان شعر قادر است به کمک تصویرهای ذهنی حسی دوباره کودکان را در معرض تجربه هایی از این دست قراردهد.

به گفته نورتون شاعر به ۴ دلیل از وزن شعر استفاده می کند.

۱-از وزن استفاده می کند تا لذت شنیدن زبان را افزایش دهد؛

۲-شاعران با استفاده از وزن روی کلمه ای خاصی تأکید کرده و آنها را برجسته می کنند؛

۳-با استفاده از وزن تأثیرات شگرفی بر جای می گذارد؛

۴-با انتخاب وزن حالت مشارکت را به خواننده القا می کند

جاذبه های شعر عبارتند از:

۱-وزن ۲-ارزشهای رمزی و نمادین ۳-نوآوری ۴-تشبیه های پیش پا افتاده و مستعمل

انواع شعرهای کودک :

۱-شعر روایی :

محبوبترین شعر است که در نهایت ایجاز و رعایت ضوابط شعری به داستان گویی پرداخته ودارای عمل داستانی سریع است.

۲-شعر تغزلی :

اشعار به نسبت کوتاه و غیر روایی که سوی صدا و تصویر و خیال متمرکزند .

۳-شعر طنز آمیز

۴-شعر آزاد که قافیه نداشته ولی وزن را رعایت می کند

.

ضوابط ارزیابی وانتخاب شعر برای کودکان – جایگاه تصویر

ذائقه کودکان در انتخاب شعر مهم ترین ملاک است و توجه به نکته های کلی زیر نیز مفید می باشد:

۱-کودکان از اشعاری لذت می برند که آنرا بفهمند

۲-اشعار فضل فروشانه و تعلیم مدار مورد علاقه کودکان نیستند

۳-عدم توجه کتابهای درسی به شعر باعث دلسردی کودکان از شعر شده

۴-اشعار طنز آمیز درباره تجربه های آشنا مورد علاقه کودکان هستند

۵-اشعار دارای ساختار بازی گونه مورد علاقه کودکان هستند .

تصویر در شعر کودک نقش به سزایی دارد . شعر پدیده هنری مستقل است که به کمک تصویرهای شاعرانه خود در قالب زبانی ملموس و حسی با کودک ارتباط برقرار می کند و شعری که فاقد آن باشد قادر به رفع این فاصله نیست شعر برای نوجوان

نوجوان با کسب تجربه خواندن شعر در کودکی می تواند شعر مناسب خود را از میان اشعار شاعران بزرگسال بیابد که می تواند برای گذر از دوره انتقال گزیده شعرهای بزرگسال که با عواطف و احساسات و دلمشغولی های دوره نوجوانی مناسب باشد مفید واقع شود.

• فصل پنجم مستندات وانواع کتب

ادبیات داستانی و شعر با همه جذابیتها و ...که در خوانندگان ایجاد می کند تنها آثار مورد علاقه آنها نیست کودکان به مانند بزرگسالان دایره علایق خود را وسعت بخشیده و می توانند به طور همزمان شیفته آثار مختلف شوند و در این میان تنها آثار داستانی نمی تواند جای خالی اطلاعات درباره محیط زندگی جانوران ، اجتماعات انسانی ، آرا و عقاید و ...را بگیرد پس در رویارویی حوزه مستندها ، انگیزه های کودک و نوجوان تغییر می کند . هدف کتابهای مستند تنها انتقال اطلاعات سازمان یافته نیست کاری که کتابهای درسی آن را انجام می دهند. پشت این عمل، دادن اطلاعات انگیزه ای است که کتاب می تواند آنها را تقویت کند به طوری که خواننده می تواند خط گرفته شده را در آثار دیگر دنبال یا آنرا خاموش کند. در آثار مستند توانایی درک و دانش پایه کودکان دردریافت اطلاعات ارائه شده در کتاب از اهمیت زیادی برخوردار است . در این میان چون کودکان ونوجوانان دانش پایه وسیعی نداشته بنابراین تصویر به میان می آید . پیشرفت های صنعت چاپ این امکان را فراهم آورده تا کیفیت چاپ این آثار بهتر شده اما در انتخاب تصویر برای این گونه کتابها ، حال هر موضوعی که می خواهد داشته باشد ، صحت ، دقت و سندیت همچنان معیار مهم و زیر بنایی است .

ویراستاری خوب و تخصصی ، طراحی صفحات ، رعایت تناسب متن و تصویر ، استفاده از کاغذ خوب ، صحافی عالی و بادوام برای حوزه مستند از اهمیت زیادی برخوردار است . نکته مهم درباره این کتابها ، پذیرفته شدن آنها به عنوان آثاری ارزشمند و برپایی جوایزی برای این کتابهاست اولین بار نهضت اعطای جوایز برای آثار مستند در آمریکا شروع شد.

کتابهای علمی، انواع و ضوابط ارزیابی

از اولین تلاش های کودک برای حفظ بقای خود شناختن محیطی است که در آن زندگی می کند کنجکاوی که از ویژگی های انسان است و با کمک آن می تواند قوانین حاکم بر طبیعت را کشف و اختراعات گوناگون داشته باشد . جادوی امروز ؛ علم است علم به خودی خود شگفت انگیز ، جذاب و بر انگیزاننده است و تلاش بسیاری لازم است تا از مطالبی به این درجه جذاب و شگفت انگیز آثاری خشک و بی روح خلق گردد.

کتابهای علمی در چند دسته طبقه بندی می شوند

الف: کتابهای علمی عمومی

کتابهایی که نمی توان آنرا به شاخه علمی خاصی محدود کرد چون به طور وسیع و در عین حال کلی به مباحث علمی می پردازد که کتابهای پایه بوده و برایآشنایی با خود علم تألیف می شوند و تنها می خواهند نوعی آگاهی کلی نسبت به خود علم و راه و روشهای علمی به خواننده کم تجربه بدهد. کتابهایی که کودک را به مشاهده ترغیب می کند از این نوع هستند و یا سری فسقلی خوب نگاه کن.

ب: جهان جانوران

زیر مجموعه آن زندگی نباتات ، قلمرو جانوران و بدن انسان است. شگفتی های زندگی نباتی وجانوری عامل سرگرم کننده، لذت بخش و در عین حال آگاهی بخشی است . مانند: کرکس فراش طبیعت ،لانه سازها ، یافته ها ، کارخانه همه کاره.

ج: زمین و فضا

زمین و تحولات آن در طول تاریخ ومقوله های زمین شناسی ، محیط زیست ، جو، هوا ، فضا ، انرژی و ...برای کودک و نوجوانی که میل شدید به شناختن دارد جذابیت دارد مانند: عصر یخبندان ، در جستجوی فسیل زنده ، خورشید چرا درخشید ؟ چرا زمین گرد است ؟

د: موضوع انرژی

با ورود به قلمرو فیزیک و شیمی ما به عرصه ای از علم وارد می شویم که به طور فزاینده انسان را در نظم دوباره بخشیدن به حیات طبیعی به نفع خواسته ها و احتیاجات بشر توانا کند در اینجا مسائل اجتماعی وارد حوزه علم می شود . اینکه بچه ها بدانند ذخایر طبیعی نامحدود نیستند و باید از آنها درست استفاده کرد و بهره برداری بی رویه به تخریب طبیعت و لطمات به زندگی اجتماعی منجر می شود ، بنابراین این قبیل کتابها می تواند مفید باشد .

در یک جمع بندی کلی درباره کتابهای علمی باید دارای درونمایه ای روشن و واضح و جالب و به روز باشند و در آنها به علایق و دانش و توانایی کودکان و نوجوانان توجه شده باشد . از نظر ساختاری

هم باید محتوای آن مناسب باشد، زبان و بیان علمی ودقیق داشته باشد و در مورد تصاویر هم باید دقت درستی در جمع آوری آنها شود

کودکان درطول دوران زندگی خود باسوالات بی شماری روبرو شده که برای پاسخ به آنها به شخصیتهای مهم روی می آورند آنها بخش مهمی از ساعات مفید بیداریشان را صرف بازی کرده ،تصویر می کشند وآنها را تفسیر
می کنند باخمیر وشن های ساحلی مجسمه ها وساختمان ها میسازند. در واقع برای تمام نشانه های شهودی پاسخ هایی لازم است که در حوزه علوم انسانی جایگاه خاصی دارد که به تفکیک به هر کدام از این جایگاه ها پرداخته
می شود .

علوم انسانی :مطالب ،دینی ،اخلاقی و روان شناسی

فلاسفه ودانشمندان بزرگ مسائل وسوالات دوران کودکی شان رابه شکل تازه ای ارائه می دهند برای مثال سوالاتی از قبیل من از کجا آمده ام؟اکنون کجا هستم ؟به کجا می روم و.....

که این امر بر خلاف تصور متخصصان ادبیات کودک است در ادبیات عامیانه هم قصه ها ،اسطوره ها و افسانه هایی که به طور غیر مستقیم به انتقال مفاهیم فلسفی ،اخلاقی وپاسخ به این سوالات ازلی وابدی می پردازد فراوان است .مثل اسطوره گیلگمش.درواقع می توان پارهای از مسائل ومفاهیم فلسفی را که موجب پرسشهایی در ذهن کودک می شود وهم پاسخ هایی است بربخشی از پرسشهای فلسفی او در قالب کتابهایی جذاب وهنر مندانه گنجاند.

در این مرحله تفکر منطقی کودک از مرحله چیستی ساده به مرحله چرایی وارد شده ودر جستجوی دلیل رویدادها وپدیده هاست .مانند ماهی سیاه کوچولو.

درمورد مباحث دینی می توان گفت این مباحث منشئی است برای وارد شد ادبیات کودکان به حریم آموزشهای دینی که عمدتا خانواده ونظام آموزش وپرورش مجاز نمی دانند ولی بعضی معتقدند که پرداختن به فلسفه ادیان که به منظور هدایت بشر طرح شده ضروری است .پیاژه اثر اخلاق رادر کودکان دارای مراحل گوناگون میداند:

۱-مرحله بینش اخلاقی ۲- مرحله قراردادی ۳-مرحله خودپیروی

دریک جمع بندی کلی می توان مباحث این حوزه را مباحثی بحث انگیز دانست که برای حضور یا عدم حضور آن در عرصه ادبیات کودکان استدلال هایی وجود دارد که آنچه اهمیت دارد چگونگی طرح مسائل است نه مطرح کردن آن؛

زندگینامه و سفرنامه

عده ای می گویند زندگینامه تنها تاریخ واقعی است ونیز گفته شده تنها شکاف بین رمان وتاریخ است. به عبارت بهتر می توان گفت زندگینامه در تاریخ است وآنجا که مجبور است به واقعیتها استناد کرده ووفادار بماند وپای دیگران در میان است داستان است ،چراکه باید روایتی پر کشش و داستان گونه داشته باشد .

کودک بعد ازشناخت خود به شناخت دیگران تمایل دارد و از وابستگان نزدیک این شناخت را آغازمی کند نکته ای که نباید فراموش کرد این است که هرگز خواندن زندگینامه به کودکان ونوجوانان توصیه نمی گردد که آنها تصور کنند مثلا ابن سینا ،مادام کوری ،پاستور و....باشند بلکه آنچه اهمیت دارد نشان دادن اراده انسانها ی بزرگ برای مقابله با سختیها ودشواریهای زندگی وتلاش آنها برای رسیدن به اهداف خود است.

در رابطه با زندگی نامه می توان گفت:

۱- زندگی نامه توانایی پر کردن فضای خالی بین داستان وتاریخ رادارد.

۲-الگوهایی ازتلاش وایستادگی دراختیار کودکان قرار داده وحس رقابت سازنده وتلاش رادر آنها بیدار می کند

۳-خوانندگان جوان رابامیراث فرهنگی خود آشنا میسازد.

زندگینامه از لحاظ ساختاری به ۳دسته تقسیم می شوند.

۱-زندگی نامه های تمام مستند .

۲-زندگی نامه های نیمه مستند.

۳-زندگی نامه های داستانی.

زندگینامه ها یا توسط فرد نوشته می شوند که به آن زندگینامه خود نوشت می گویند مثل داستانهایی ازدوران کودکی نوشته رول دال ویا توسط فرد دیگری نوشته می شود که به آن دیگر نوشت هم می گویند مثل "پیرورزی بر شب".

در ارزیابی زندگی نامه توجه به نکات زیر حائز اهمیت است.

۱-شخصیت ها به درستی انتخاب شده باشند .

۲-زندگینامه مستند ،دقیق وبدون تعصب باشد .

۳-شخصیت مورد نظر به طور همه جانبه مورد بررسی قرار گرفته شود

۴-وحدت وانسجام دردرونمایه وجود داشته باشد .

۵-از طریق رفتارهاوعملکردهای شخصیت به خواننده شناسانده شود.

۶-زبان روایت گونه ودور از حاشیه باشد .

۷-تصاویر خوب داشته باشد

بازی،سرگرمی،هنر

بازی از جدی ترین فعالیتهای دوران کودکی وپس از آن است کتابهای بازی وسرگرمی مهمترین هدفشان پرکردن اوقات فراغت ،تنوع در ایجاد بازی ها و ایجاد تعادل بین قوای جسمی وذهنی وبه عبارت دیگر بین دست و مغزوسرانجام ایجاد عادت به مطالعه است .

دسته بندی کتابهای بازی:

۱-کتابهایی درباره بازیهای جسمی، انواع ورزش ها وبازیهای مورد علاقه اعم از سنتی و مدرن.

۲-بازیهای فکری ،کتابهای چیستانها ،بازی باعدد ،

۳-کاردستیها مانند همه چی باقیچی، اوریگامی

۴-گردآوری اشیاء مانند عکس برگردان هنرمندان ،ورزشکاران ویا گردآوری تمبر وسنگ و....

عرصه هنر برای کودک ونوجوان گستره ی کمال گرایی است .درست است که زبان هنر زبانی جهانی است اما شناخت مقوله های هنری باید از عرصه های بومی محلی وملی آغاز شود تابه عرصه های جهانی برسد . آشنایی باتاریخ هنرهای مختلف مانند نقاشی ،مجسمه سازی ،معماری ،موسیقی ،نمایش ، سینما ،نگارگری و....مورد علاقه کودکان ونوجوانان است .مانند: از ایران چه می دانیم، آبی کوچولو زرد کوچولو ،چشم چشم دوابر و.....

درارزیابی کتابهای هنر ،انتخاب درست موضوع برای سهیم شدن با کودکان ،ساخت و پرداخت قوی ،تصویرهای موثر و گویا،زبانی هنری وصحیح می تواند ملاک باشد .

کتابهای مرجع

کتابهایی که جهت پاسخ گویی سریع و فشرده به پرسشها ،مطالبی را تألیف وبا روش معمولا الفبایی به خواننده عرضه می کنند کتابهای مرجع خوانده می شوند. امروزه کلیه کتابهای مستند باداشتن نمایه خوب که امکان یافتن مطلب مورد نظر رابه کمک کلید واژه ها به خواننده می دهد عملا کتاب مرجع تلقی می شود .کتابهای مرجع را میتوان به فرهنگ نامه ها،دائرةالمعارف ها،منابع جغرافیایی، منابع مرجع فوری و سرگذشت نامه ها تقسیم کرد.

ازمنابع مناسب کودکان ونوجوانان می توان موارد زیر را برشمرد:

۱. فرهنگنامه کودکان ونوجوانان ، اطلس کامل گیتی شناسی ، دایرة المعارف عکس ایران.
۲. درارزیابی کتابهای مرجع دو معیار مهم است.

۳. درونمایه : انتخاب درست مدخلها و صحت و دقت و به روز بودن
۴. ساختار : روش تنظیم

کودکان و کتابهای تصویری

آشنایی کودک با ادبیات از گهواره و با لالایی ها آغاز می شود و اخیراً در کشورهای پیشرفته مقوله کتاب برای نوزادان در دستور کار مادران ، مربیان ، نویسندگان وهنرمندان و حتی ناشران قرار گرفته با این استدلال که تنها شنیدن کافی نیست و کودک باید از کوچکترین سن با کتابهای خاص خود آشنا شده و لذا خواندن را تجربه کند. کودکی که در سنین پیش از دبستان دستکم از ۱/۵ سالگی با کتاب تصویری سر و کار داشته و یاد گرفته که مفاهیم را از طریق تصویر دریافت دارد در هنگام آموختن مهارت های سواد پایه از خود توانایی زیادی نشان می دهد . کتاب مفهومی: دسته ای دیگر از کتابهای تصویری است که متن در آنها نقش چندانی ندارد و مقدمه ای برای ورود به عرصه درک مفاهیم مجرد ، توسط کودکان هستند .مانند کتاب درخت و کتاب سلام

کتاب های الفبا دسته دیگری از کتابهای تصویری اند که هدف آنها آموزش الفبا نیست، بلکه کودکانی را که آماده مدرسه می شوند با صداها ، حرکت ها و شکلهای حروف آشنا می کند . شکل کلاسیک آنها حروف وکلمه در برابر تصویر است . کتابهای الفبا می تواند داستانی هم باشد یعنی حروف در یک ماجرای داستانی حرکت داده شده و تصویرها به ترسیم آن می پردازند این دست کتابها برای کودکان اول دبستان مناسبند . مانند درخت الفبا : باغ الفبا.

کتابهای اعداد دسته دیگری از کتابهای تصویری هستند که هدف آنها آموختن اعداد نیست بلکه آشنا کردن کودک با شکل عدد و تناظر یک به یک آن است . مانند کتاب پس چند تا.

۵- کتابهای بدون کلام داستانی نیز بخشی از کتابهای تصویری را تشکیل می دهند در این گونه آثار بیان همه

حالت ها، عواطف، رویدادها، همچنین تحول شخصیت، کنش ها و واکنش های آنها به عهده تصویر است مانند کتاب نیم وجبی و کتاب دلقک .

ضوابط ارزیابی کتابهای تصویری

۱-استفاده خلاق وهنرمندانه هنرمند از عناصر هنری

۲-هماهنگی متن و تصویر

۳-ارتباط سبک انتخابی با موضوع کتاب

۴-توانایی درک خواننده

۵-کیفیت ارائه و چاپ کتابهای تصویری

کودکان و نوجوانان در عصر حاضر در جهانی چند رسانه ای زندگی می کنند. حجم منابع غیر کتابی و برنامه های صوتی و تصویری اگر در بعضی از جوامع پیشرفته از منابع چاپی پیشی نگرفته باشد دست کم برابر با آنهاست از جمله این منابع می توان به روزنامه ها ، مجلات ، برنامه های رادیویی و تلویزیونی ، نمایش و سینما و ...را نام برد.

روزنامه:

تردیدی نیست که وظیفه اصلی و مهم روزنامه ، اطلاع رسانی سریع و به روز است. در اکثر کشورهای جهان روزنامه های پر تیراژ ملی یا حتی منطقه ای ضمیمه ای خاص کودکان دارند که در آن خبرهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی که می تواند مورد توجه کودکان قرار گیرد به شکل جذاب و با استفاده از تمهیدات تصویری برای کودکان ارائه می شود . پشتوانه انتشاراتی روزنامه های خاص کودکان به رسمیت شناختن حق شهروندی آنهاست اولین روزنامه خاص کودکان و نوجوانان در ایران به صورت ضمیمه سال ۱۳۷۳ تحت عنوان روزنامه آفتابگردان توسط روزنامه همشهری منتشر شد. آنچه بر روزنامه های کودک و نوجوان تسلط دارد قواعد جاری و ساری روزنامه نگاری است : تعهد به حقیقت و صداقت در انعکاس اخبار و اطلاعات ، بی طرفی و رعایت عدالت ، تنوع مطالب، تناسب مطالب با سن و علایق ، جذابیت در شکل ظاهری، کیفیت و ...از عوامل مهمی هستند که باید مورد توجه قرار گیرند.

مجلات:

مجلات خاص کودکان و نوجوانان در زمره خواندنیهایی هستند که عادت خواندن مستمر و زمان بندی شده را در کودکان بوجود آورده و به دلیل تنوع مطالب و به روز بودن جذابیت خاصی دارند . مجلات خوب مجلاتی هستند که تنوع موضوعی دارند ، مطالب آن تقدم و تأخر دارند، نثر آن ساده و

روان است ، متناسب با سلیقه و علاقه کودکان طراحی شده است و در نهایت بهایشان از کتاب کمتر است. در ایران "پیک دانش آموز"اولین نشریه بود که مخاطب آن دانش آموزان چهارم و پنجم دبستان بودند .

پس از آن در سال ۱۳۴۶" پیک نو آموز" برای گروههای دوم و سوم دبستان منتشر شد. پایدارترین و قدیمی ترین مجله که توسط موسسات انتشاراتی آزاد منتشر شد " کیهان بچه ها"می باشد که در سال ۱۳۳۵ منتشر شده است.

مؤسسه کاروس در ایالات متحده دارای ۴ نشریه است که مخاطبان آنها به ترتیب کودکان ۶ ماهه تا ۲ ساله،

۲ ساله تا ۶ ساله ، ۶ تا ۹ ساله ، ۹ تا ۱۴ ساله می باشند .

ویژگی مجلات خوب : بر اساس سیاست انتشاراتی برنامه ریزی شده باشد، تنوع موضوعی، شکل ظاهری مجله، پویایی مجله.

برنامه ریزی رادیویی وتلویزیونی:

در کنار ادبیات کودکان ونوجوانان ، برنامه های رادیویی و تلویزیونی هم ابتدا مبنایی نوشتاری دارند تنها شیوه ارائه آنها با ادبیات مکتوب متفاوت است. نکته ای که در رابطه با تماشای تلویزیون و گوش دادن به رادیو وجود دارد این است که نیاز به پیش نیاز ندارد (صورتی که کودک سالم باشد) ، حال آنکه کتاب و نشریات نیازمند توانایی و مهارت خواندن هستند از مهمترین نگرانیهای پدران و مادران و مربیان بخصوص در رابطه با تلویزیون دشواری کنترل مشاهدات کودکان است.

این نکته رانباید فراموش کرد که فقط شاهد و ناظر جهان و تحولات آن بودن به تنهایی به رشد کودک منتهی نمی شود بلکه کودک خود را باید در مرکز تحولات این جهان ببیند و احساس کند در آن نقشی دارد. در نتیجه اینکه کودکان ، کتاب ، تلویزیون و رادیو می توانند در صورتی به خوبی با هم کنار بیایند که والدین و مربیان نقشی هدایت کننده داشته باشند و در نهایت اینکه رسانه های گوناگون باید تلاش کنند که کودکان از تمام مجراهای ممکن جهت آگاه شدن ، آموختن و لذت بردن بهره مند شوند

نمایش و سینما و کودک و نوجوان

موجودیت اصلی نمایشنامه ها و فیلمنامه ها با به اجرا گذاشتن تحقق می یابد اما این نکته از ارزش ادبی این آثار نمی کاهد ، همچنان که قصه گویی هم مبتنی بر نقل و قصه هایی بوده که برای گفتن خلقشده نه برای خواندن؛

در نمایش زنده کودک این فرصت را می یابد تا برداشتهای خود را هنگام خواندن اثر با آنچه به صورت زنده به اجرا در می آید مقایسه کند، آنرا ارزیابی کند به تفاوت هایی پی ببرد و موفق شود با شکل قدیمی اثر ارائه شده ارتباط برقرار کند و به شناخت تازه ای دست یابد. از دیگر شیوه های نمایش لال بازی یا پانتومیم است. نمایش خلاق نوع دیگر از شیوه های نمایشی است و مستقیماً از اثری ادبیکه به صورت قصه گویی و از راه شنیدن به کودک منتقل شده و یا برای او خوانده شده برداشت شده است.کودکان در نمایش خلاق برای بازسازی صحنه ها و و رفتارهای شخصیت ها از خلاقیت های خود بهره می گیرند زیرا نه صحنه ای وجود دارد و نه لباس و دکور و نه گریمی.

سینما با استفاده از کلیه هنرهای قبل از خود و با تکیه بر فناوری های نوین وابزارهای پیچیده عرصه جدیدی را به وجود آورده که تا آنجا که خیال انسان می تواند فعال باشد دامنه خود را می گستراند و در نهایت اینکه در جهان صنعتی پیشرفته که سینما به تجارت تبدیل شده چیزی به نام سینمای کودک ونوجوان وجود ندارد و فیلمها هرگز برای مخاطب خاص و محدود ساخته نمی شوند هدفشان جلب هر چه بیشتر تماشاگران به سینماست. از فیلم های به یاد ماندنی سینمای کودک ایران می توان از " سفر" و " عمو سبیلو" کار بهرام بیضایی، " زنگ تفریح"، "مسافر" و" خانه دوست کجاست" " اثر عباس کیا رستمی " دونده " " اثر امیر نادری " و دریچه های آسمان و " رنگ خدا" کار مجید مجیدی را نام برد .

سایر رسانه های صوتی و تصویری

کودک در ابتدا تصویر می خواند و به داستان و قصه گوش می دهد و در نهایت کتاب تصویری بی کلام یا همراه با متن کوتاه می خواند و می تواند "کتاب گویا" گوش دهد . کودکان به دلیل توانایی محدود خواندن با استفاده از کتابهای گویا ، خواندن خود را تصحیح کرده و پیش می برند. کتاب –نوارها ، نوارهای کاست ، CD ها و یا صفحات مختلف برای انتقال موسیقی دسته ای دیگر از رسانه های صوتی

اند که کودک از آنها استفاده می کنند. سلطه بلا منازع رایانه در هزاره سوم مفهوم سواد را دگرگون کرد به گونه ای که هر کس به مهارتهای استفاده از این رسانه قوی مجهز نباشد بی سواد خوانده می شود .

طراحی رایانه گویا برای کودکان ۶ تا ۱۰ ساله یکی از این نوآوریهاست که شامل امکانات ماوس ، برنامه های مختلف آموزشی و سرگرمی وموضوع ها و پرسش و پاسخهای دسته بندی شده مفید برای افزایش معلومات عمومی کودک است. در نهایت اینکه وجود رایانه و اتصال به شبکه بر خواندن کودکان ونوجوانان اثر گذاشته ، بخصوص در ابعادی که جنبه خواندن به قصد آموزش یا کسب آگاهی است.

• *فصل ششم روشهایی برای جلوگیری از لجبازی و علاقه مند کردن فرزند به مطالعه*

روش اول – بگذارید فرزندتان ببینند که شما می خوانید

اولین نشانه موفقیت بچه ها در مدرسه ، مطالعه در خانه است.برای اینکه بچه ها در خانه مطالعه کنند باید الگوی رفتاری داشته باشند که در خانه مطالعه میکند.

پس خیلی ساده است: اگر می خواهید فرزندتان را کتاب خوان بار بیاورید، خودتان باید مطالعه کنید.

روش دوم: اطلاعاتی را که از مطالعه به دست می آورید، تقسیم کنید

هر وقت که جرامایا از فرزندش پرسید: (امروز در مدرسه چه آموختی) تنها جوابی که می شنید این بود: (چیز خواصی یاد نگرفتم) این بار تصمیم گرفت که سر میز شام سر صحبت را جور دیگری باز کند و گفت:

(امروز در روزنامه خواندم که افرادی که کلسترول طبیعی دارند می تواند بدون این که با مشکلی رو به رو شوند روزانه دو تا تخم مرغ بخورند.) همه بلافاصله شروع به صحبت کردند. پسر نوجوانش بهتندی گفت : (هر چه راجع به کلسترول می گویند چرت است .) همسرش با تعجب گفت : (اصلا این طور نیست کلسترول خون عمویت بالاست و به همین دلیل در خطر بیماری قلبی است .) دخترش گفت : (بله ، ولی اگر واقعا راست می گویند چراهر چند ماه یک بار، نظرشان عوض می شود؟ کتاب بهداشت ما پنج سال پیش چاپ شده و مطالبی که در آن نوشته اند با آنچه امروز می گویند کاملا تفاوت دارد.) پسر جرامایا از جایش بلند شد و گفت : آگهی این مجله را نگاه کنید. تبلیغ تخم مرغ است که می گوید حالا دیگر همه می توانند تخم مرغ بخورند. می بینید، هنوز نتیجه تحقیقات منتشر نشده است که تبلیغ در مجله چاپ می شود! فکر نمی کنید مسئله کمی مشکوک است ؟) جرامایا به پشتی صندلی خود تکیه داد. او از واکنش خانواده نسبت به سخنی که بدون قصد و غرض به زبان آورده بود، جا خورده بود.

شما از مطلبی که می خوانید، روزانه چیزهایی می آموزید. پس چرا آن را با خانواده خود در میان نگذارید؟ خبر کوتاه یک روزنامه ، شایعه ای که در خبرنامه شرکتتان چاپ شده یا آماری که در گزارش سالانه چاپ می شود می تواند جرقه یک بحث یا گفت وگو را بزند. بعضی از بچه ها بیشتر به هدف

سرگرمی کتاب می خوانند و گاهی از این که می توان با هدف کسب اطلاعات نیز مطالعه کرد، بی خبرند. گرچه از کتاب های درسی خود در مدرسه اطلاعاتی به دست می آوردند اما اگر آنها را به حال خود بگذاریم مطالب علمی را انتخاب نمی کنند. اما بزرگسالان بیشتر به هدف اطلاعات مطالعه می کنند نه به این دلیل که دوست دارند، بلکه چون این مطالب بخش عمده ای از کار روزانه ی آنها را تشکیل می دهد.

اگر اطلاعاتی را که از مطالعه خود به دست می آورید با فرزندانتان در میان بگذارید، می توانید آنها را برای خواندن به قصد کسب اطلاعات آماده کنید. با این کار به بچه ها می فهمانید که به آنچه می خوانید علاقه دارید و دوست دارید آنها نیز به آن علاقه مند شوند. وقتی بچه ها می بینند که چگونه از اطلاعاتی که به دست آورده اید استفاده می کنید، دیگر کمتر از خواندن به قصد کسب اطلاعات خواهند ترسید.

حتی می توانید فرزندانتان را تشویق کنید اطلاعاتی را که از خواندن به دست می آوردند با شما در میان بگذارند، اگر بپرسید:)در کتاب علوم شما درباره کلسترول چه چیزی نوشته اند؟) جالب تر از آن است که بپرسید:)امروز در مدرسه چه چیزی یاد گرفتی ؟) حتی یک هفته بعد از صحبت کلسترول در خانواده جرامایا سر میز شام ، بحث همچنان داغ بود. دختر جرامایا یک بخش از کتاب بهداشت خودرا برای همه خوانده بود و همسر او نیز جزوه ای را زا مطب دکتر به خانه آورده بود.

پسرش با خواندن جزوه متقاعد شده بود که کلسترول می تواند مسئله آفرین باشد اما همچنان اعتقاد داشت که کلکی در کار صنایع تولید تخم مرغ هست . از طرفی جرامایا نیز از این که دیگر مجبور نیست عبارت کلیشه ای از بچه ها بپرسد، تا آنها نیز از سر بی حوصلگی جواب دهند، سرشار از شادی بود چون خانواده اش واقعا با هم ارتباط کلامی برقرار کرده بودند.

روش سوم – با صدای بلند بخوانید

درک مطلب بچه ها هنگام خواندن ، به طور طبیعی از توانائی آنها هنگام برقراری ارتباط کلامی کمتر است. به علاوه سطح توانائی بچه ها در خواندن ، از سطح علائق آنها نیز پائین تر است. بچه ها هنگامی که به مدرسه می روند صدها کلمه را می فهمند اما فقط چند کلمه را می توانند بخوانند و بخش کنند و در ضمن مهارت کافی برای درک مطلب نوشتاری پیچیده را ندارند و به همین دلیل دچار محدودیت می شوند.

روش چهارم – روزنامه را خانوادگی بخوانید

روش پنجم– خواندن بین نسلی – تشویق کنید که نسل های مختلف با هم بخوانند.

روش ششم – در باره مطالب مورد علاقه خود در خانواده صحبت کنید.

روش هفتم- به بچه هایی که نمی توانند بخوانند اجازه بدهید قصه را از روی تصاویرتعریف کنند

روش هشتم- از بچه ها بخواهید پس از شنیدن داستان آن را دوباره تعریف کنند

روش نهم-بچه ها را تشویق کنید با شخصیت ها همانند سازی کنند

روش دهم-بین کتاب ها رابطه برقرار کنید

روش یازدهم-محیط مناسبی برای خواندن فراهم کنید

روش دوازدهم-تلویزیون را به طور دائم روشن نگذارید، بلکه از آن عاقلانه استفاده کنید

روش سیزدهم- با معلم فرزندتان همکاری کنید

روش چهاردهم-تفاوت های بین بچه ها را به رسمیت بشناسید

هفت راهکار برای درمان لجبازی

لجبازی یعنی پافشاری روی نظرات و عقیده های خود و مخالفت با نظرات و عقیده های دیگران که این مخالفت گاهی آگاهانه و گاهی ناآگاهانه است.

اصولا لجبازی یک نوع رفتار و واکنش نامطلوب است که به صورت های مختلفی خود را نشان می دهد از جمله آسیب رساندن به دیگران ،ناسزا گفتن ،گریه کردن، گریه کردن وفریاد کشیدن ، شکستن وسایل، آسیب رساندن به خود ودیگران و...در افراد لجباز پایین بودن اعتماد به نفس و عدم داشتن خود باوری مثبت و پذیرفتن خود واقعی مشهود است.

راه اول: مستقل بار آوردن کودک: در برخورد کلی باید طوری با کودک رفتار کرد که او بتواند درامور روزمره خود به طور مستقل و گاهی بدون نیاز به دیگران تصمیم بگیرد. البته فشارهای منفی را نباید در این خصوص وارد کرد بلکه باید با راهنمایی های بجا تذکر داد و روش های صحیح را به موقع به او آموزش داد.

راه دوم: کودک را تا حد امکان وادار به عجله و شتاب زدگی نکنیم . معمولا خانواده در چند کار کودک را خواسته یا ناخواسته به عجله و شتابزدگی وادار می کنند که بیشتر مواقع عدم آگاهی والدین در تشدید آنها، دخالت مستقیم دارد. از جمله چیزهایی که می توان در این رابطه یاد آور شد.

الف : حمام کردن: به جای فراهم آوردن محیطی شاد ومفرح هنگام استفاده از حمام به محیطی دردآور و وحشتناک برای او تبدیل می شود.

ب: میهمانی رفتن : متاسفانه بعضی والدین کمی قبل از حرکت به کودک می گوید آماده شود واین کار باعث لجبازی و مخالفت آنها می شود چون دایم به او تذکر می دهیم که زود باش، دیر شد و...

ج: غذا خوردن وخوابیدن: کودک مانند افراد بزرگسال نمی تواند از نیروی تفکر و حرکت در یک زمان استفاده کند و کودکان در این موارد به سعه صدر بیشتری نیاز دارند.

راه سوم: رشوه ندادن و حذف پاداش: اگر کودک برای رسیدن به مطلوب خود چه درست و چه نادرست شروع به گریه کردن و یا دادکشیدن بکند واز این راه به خواسته خود برسد و والدینی به اصطلاح حوصله ندارندبادادن امتیاز(رشوه)به کودک اوراساکت میکنندباعث پرورش لجبازی دراومیشوندالبته تشویق برای کارهای مثبت وخوب بارشوه دادن فرق دارد.امابایدتوجه داشت که تشویق وپاداش بایدبه اندازه ودرخورکاراوباشد.

راه چهارم:عدم توجه ونادیده گرفتن رفتارکودک لجباز:گاهی بهتراست وقتی فرزندمان شروع به دادوبیدادمیکندخیلی سردوبی توجه ازکنارمساله عبورکنیم به طوری که یامتوجه نشده ایم ویاموضوع برایمان اهمیت ندارد.

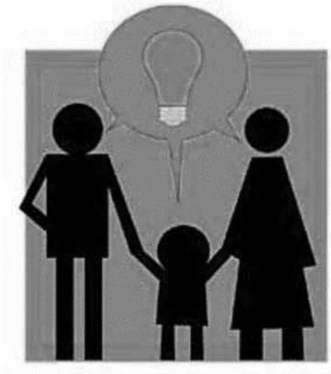
راه پنجم:برقراری ارامش وامنیت درخانواده :به هرحال درهرخانواده ای مسایل ومشکلاتی به وجود میایدکه منجربه بحث وگفتگومیشود.والدین بایدبدانندکه تمام که تمام مسایل گره هایی هستندکه بوسیله دست بازمی شوند

یعنی به جای بحث ومتهم کردن دیگران ،ارام وبدون برهم زدن امنیت افرادخانواده به خصوص کودکان،مشکلات ومسایل رامیتوان به راحتی حل کرد.به طوری که هم خودوهم دیگران ازاین نوع گفتگولذت ببرند.

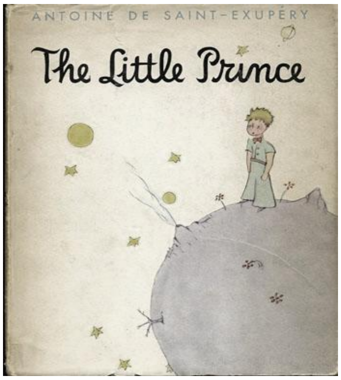
راه ششم:راهنمایی اری امادخالت نه:پدرومادرازهمان شروع تربیت بایدحرکت صعودی خودرابرپایه راهنمایی قراردهندتاکودک بتواندکم کم راه صحیح زیستن بدهد.دیگرقابل پذیرش نیست که:من میگویم این طورباش ،من میگویم اینجا نروو...بلکه ارشادوراهنمایی های خردمندانه وکمک گرفتن ازخودکودک درمشکلات میتواندکمک بزرگی باشد.

راه هفتم :عدم لجبازی والدین:اموزش های عملی به مراتب ازاموزشهای تئوری موثرتروآموزنده تر هستند. اگروالدین درحضوربچه ها بایکدیگرلجبازی کنندخیلی راحت وبدون دردسرلجبازی رابه آنها یادمیدهند و بچه ها بطورواضح خیلی مشاهده میکنندکه دران یکی ازوالدین باپافشاری دیگری رامجبوربه اطاعت ازخودمیکندوانان متوجه میشوندکه ازاین راه میتوانندبه راحتی به خواسته های خودبرسند.

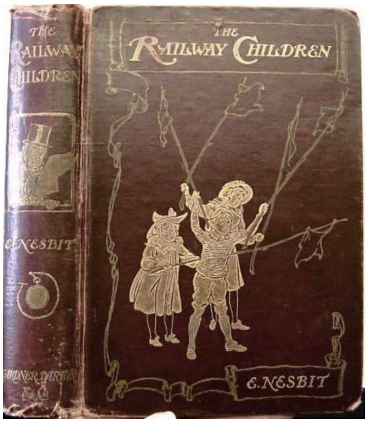

نتیجه:پدرهاومادرهابایدبدانندکه بردباری میتوانندبراکثرنابهنجاریهای چیره شوندواجازه ندهندکه کودک به تنهایی برای همه افرادخانواده تصمیم بگیرد.متاسفانه بعضی والدین با گفتن: من حوصله ندارم یا کی حوصله این کارها را دارد، سعی میکنند با مسئولیت تربیت را کج به منزل برسانند. بهتر است با حوصله و بردبار باشیم و با خود باوری مثبت و عزت نفس به کودکان کمک کنیم واز هر روشی برای درمان لجبازی استفاده می کنیم مراقب باشیم که کودکان به خود یا دیگران آسیب نرسان

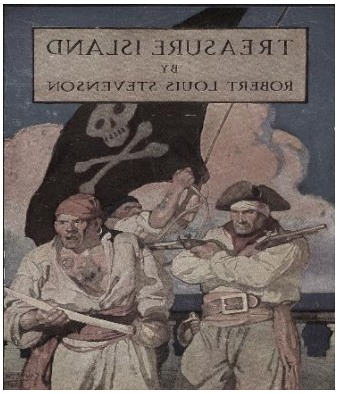
معرفی برخی برخی از کتب برتر

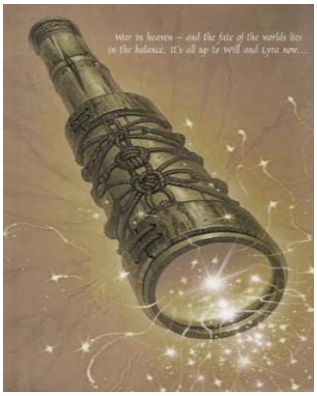
شازده کوچولو یا شهریار کوچولو (به فرانسوی: Le Petit Prince) داستانی اثر آنتوان دو سنت اگزوپری است که نخستین بار در سال ۱۹۴۳ در آلمان شرقی منتشر شد. شازده کوچولو ترجمه‌های متعددی به زبان فارسی دارد. محمدجواد کمالی درباره ترجمه‌های فارسی شازده کوچولو در کتاب «تاریخ ترجمه ادبی از فرانسه به فارسی» می‌نویسد: «داستان زیبا و تفکربرانگیزی که از پرفروش‌ترین کتابها در سطح جهان و اثر برگزیده قرن بیستم در فرانسه است و پس از انجیل، بالاترین رکورد ترجمه به سایر زبانها را داراست، در ایران بارها از فرانسه یا انگلیسی کم و بیش با همین عنوان به فارسی ترجمه یا بازنویسی شده

بچه‌های راه‌آهن (به انگلیسی: The Railway Children) نام داستانی از ادیت نسبیت برای کودکان است. این داستان نخستین بار در سال ۱۹۰۵ در "مجله لندن" به چاپ رسید، و سپس در ۱۹۰۶ در نسکی چاپ شد. چندین فیلم برگرفته از روی این داستان ساخته شده است، که نسخه ۱۹۷۹، شناخته ترین آنهاست.

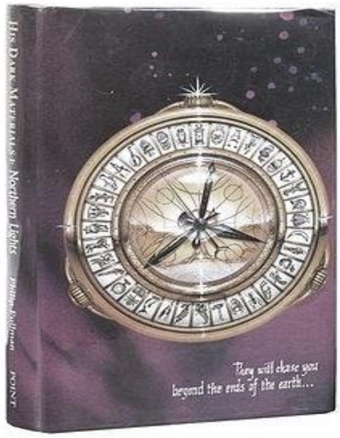

جزیره گنج (به انگلیسی: Treasure Island) نام رمانی ماجراجویانه است که توسط رابرت لویی استیونسُن نویسنده اسکاتلندی نوشته شده است. این رمان در سال ۱۸۸۳ میلادی به صورت کتاب به چاپ رسید و موضوع آن درباره◦ دزدان دریایی و گنجی مدفون در یک جزیره است. جزیره گنج را غالباً در زمره ادبیات کودک و نوجوان به حساب می‌آورند و منتقدان آن را به خاطر توصیف استادانه نویسنده از شخصیت‌ها و رویدادها و فضای داستان، ستوده‌اند. این کتاب بارها به روی صحنه تئاتر و

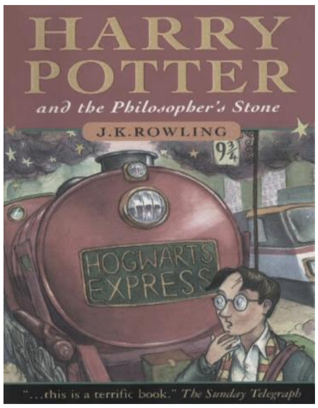

پرده سینماها رفته و از محبوبیت خاصی به ویژه نزد نوجوانان، برخوردار است.

دوربین کهربایی (به انگلیسی: The Amber Spyglass) سومین و آخرین بخش سه گانه نیروی اهریمنی اش است. دکتر مری مالون به دنیای مولفاها وارد شده و با آنها دوست می‌شود. او با استفاده از نوعی روغن و و چوب دو آیینه می‌سازد که می‌تواند با یک وجب فاصله دادن آنها از هم می‌تواند غبار را ببیند و آنها را باا استفاده از چوب بامبو به هم می‌چسباند و دوربین کهربایی ساخته می‌شود. لایرا و ویل به دنیای مردگان می‌روند و از دنیای مردگان پنجره‌ای به بیرون باز می‌کنند تا مردگان بتوانند جزیی از زندگی شوند. طی اتفاقاتی لرد عزریل و ماریسا کولتر برای نجات جان دخترشان، لایرا جان خود را از دست داده و ویل و لایرا عاشق یک دیگر می‌شوند

کتاب سپیده شمالی بخش اول یک مجموعه سه‌گانه کتاب‌های داستانی تخیلی به نام نیروی اهریمنی‌اش (به انگلیسی: His Dark Materials)است که توسط فیلیپ پولمن نوشته شده‌است. این کتاب در آمریکا با نام قطب‌نمای طلایی (به انگلیسی: The Golden Compass) شناخته می‌شود.

هری پاتر و سنگ جادو (به انگلیسی: Harry Potter and the Philosopher's Stone) اولین کتاب از سری هشت تایی کتابهای هری پاتر، نوشته نویسنده انگلیسی جی. کی. رولینگ است که به بعد از ماجرای زنده ماندن هری پاتر از حمله ولدمورت و کشته شدن پدر و مادرش در آن حمله می‌پردازد. این کتاب در ۳۰ ژوئن ۱۹۹۷ به وسیله انتشارات بلومزبری در لندن انتشار یافت سپس این کتاب در ۱ سپتامبر ۱۹۹۸ در آمریکا توسط انتشارات اسکولاستیک

انتشار یافت و به رکورد فروش دست یافت. همچنین در سال ۲۰۰۱ فیلم این کتاب با همین نام روی پرده آمد و مورد استقبال فراوان قرار گرفت. اولین فیلم هری پاتر را کریس کلمبوس کارگردانی کرد و نقش هری پاتر را دنیل رادکلیف به همراه اما واتسون در نقش هرمیون گرنجر و روپرت گرینت در نقش رون ویزلی از دوستان هری پاتر ایفا کردند.

ماجراهای آلیس در سرزمین عجایب (به انگلیسی: Alice's Adventures in Wonderland) نام کتابی است که لوئیس کارول در سال ۱۸۶۵ منتشر کرد. این کتاب که برای کودکان نوشته شده‌است داستان خیالی سفر دختری به نام آلیس را تعریف می‌کند که به دنبال خرگوش سفیدی به سوراخی در زمین می‌رود و در آنجا با ماجراهای عجیبی روبه‌رو می‌شود.

جوجه اردک زشت (به دانمارکی: Den grimme ælling؛ به انگلیسی: The Ugly Duckling) یکی از داستان‌های شاه پریانی شاعر و نویسنده به نام دانمارکی، هانس کریستین اندرسن است. جوجه اردکی در مزرعه‌ای سر از تخم بیرون می‌آورد و به واسطه زشتی اش مورد ریشخند و تمسخر هرروزه دیگر حیوانات مزرعه قرار می‌گیرد، تا اینکه با رسیدن به سن بلوغ به قوی سپید زیبایی تبدیل می‌شود و شگفتی و شرمساری دیگر حیوانات را برمی‌انگیزد.

مجموعه قصه های پنج انگشت مصطفی رحماندوست را بیشتر کودکان ایرانی می شناسند. این بار همان

شعر قصه ها به صورت ترانه و موسیقی برای کودکان. شعر قصه‌های این اثر، به صورت ترانه و در مورد غذاها، بازی‌ها، مراسم و شغل‌هاست. ترانه هایی بسیار شاد که ناخودآگاه کودک و پدر و مادرش را به حرکت وا می دارد تا نمایشی از داستان پنج انگشت اجرا شود. بدون شک نکته بسیار مهم و قابل توجه این اثر، موسیقی بی نظیر آن است که با آهنگسازی و تنظیم مهدی زارع تهیه و با همخوانی جمعی از کودکان ایرانی اجرا شده است.

"داستان درباره دختربچه‌ای به نام((کندی)) است که روزی در مغازه اسباب بازی فروشی، اسبی چوبی می‌بیند و تصمیم می‌گیرد آن را بخرد، اما از آن جا که پول به اندازه کافی ندارد، بر آن می‌شود بهای عروسک را پس‌انداز کند .او هر روز که به خیابان می‌رود، به اسب چوبی پشت ویترین مغازه سری می‌زند، اما یک روز با جای خالی اسب چوبی در مغازه مواجه می‌شود و درمی‌یابد کس دیگری آن را خریده است .از همین رو، به پیشنهاد مادرش، برای بابانوئل نامه‌ای می‌نویسد تا شاید او برایش اسباب بازی به ارمغان بیاورد .این داستان برای گروه سنی((ب)) و ((ج)) به فارسی ترجمه شده و با طرح‌هایی متناسب به طبع رسیده است ." ایرج جهانشاهی قاجار این کتاب را ترجمه کرده است.

منابع

۱. ادبیات کودکان و نوجوانان، ویژگی‌ها و جنبه‌ها، حجازی، بنفشه؛ تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۵، چاپ نهم، ص۴۰. دانش‌نامه زبان و ادب فارسی، انوشه، حسن؛ تهران، سمت، ۱۳۷۶، چاپ اول، ج۲، ص۶۵.

۲. ادبیات کودکان و نوجوانان، ویژگی‌ها و جنبه‌ها، حجازی، بنفشه؛ تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۵، چاپ نهم، ص۴۵.

۳. ادبیات کودکان و نوجوانان، ویژگی‌ها و جنبه‌ها، حجازی، بنفشه؛ تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۵، چاپ نهم، ص ۱۰۳.

۴. ادبیات کودکان، شعاری‌نژاد، علی‌اکبر؛ تهران، مؤسسه اطلاعات، ۱۳۷۰، چاپ پانزدهم، ص۳۷.

۵. تاریخ ادبیات کودکان ایران، محمدی، محمدهادی؛ و قائینی، زهره؛ تهران، بنیاد پژوهش‌های تاریخ کودکان ایران، ۱۳۷۹، ج۲، ص۱۹۸-۲۰۱.

۶. تاریخ ادبیات کودکان ایران، محمدی، محمدهادی؛ و قائینی، زهره؛ تهران، بنیاد پژوهش‌های تاریخ کودکان ایران، ۱۳۷۹، ج۴، ص۴۰.

۷. حجازی، بنفشه؛ ادبیات کودکان و نوجوانان، ویژگی‌ها و جنبه‌ها، تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۵، چاپ نهم، ص ۳۱

۸. دانش‌نامه زبان و ادب فارسی، انوشه، حسن؛ تهران، سمت، ۱۳۷۶، چاپ اول، ج۲، ص۵۹.

۹. شعاری‌نژاد، علی‌اکبر؛ ادبیات کودکان، تهران، مؤسسه اطلاعات، ۱۳۷۰، چاپ پانزدهم، ص ۳۷

۱۰. کودکان و ادبیات رسمی ایران، هاشمی‌نسب، صدیقه؛ تهران، سروش، ۱۳۷۱، چاپ اول، ص۲۲.

۱۱. گذری بر ادبیات کودکان، ایمن، لیلی (و دیگران)؛ نهران، شورای کتاب کودک، بی‌تا و چاپ اول، ص۳.

۱۲. محمدی، محمدهادی؛ و قائینی، زهره؛ اریخ ادبیات کودکان و نوجوانان، پیشین، جلد ۴،ص۴۰

۱۳. محمدی، محمدهادی؛ و قائینی، زهره؛ تاریخ ادبیات کودکان ایران، تهران، بنیاد پژوهش‌های تاریخ کودکان ایران، ۱۳۷۹، جلد ۲، ص۱۹۸-۲۰۱

۱۴. محمدی، محمدهادی، روش‌شناسی نقد ادبیات کودکان، انتشارات سروش، تهران، ۱۳۷۸.

۱۵. جلالی، مریم، شاهنامه در ادبیات کودک و نوجوان از مشروطه تا سال ۱۳۸۵، رساله‌ی دکتری، دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۸۹.

۱۶. دونا نورتون، از روزن چشم کودک، گروه مترجمان، تهران، نشر قلمرو، ۱۳۸۲.

۱۷. سادات اخوی، محمد و علی کاشفی خوانساری، چهره‌های ادبیات کودکان و نوجوانان، تهران، روزگار، ۱۳۷۹

۱۸. ثریا قزل ایاغ، ادبیات کودکان و نوجوانان و ترویج خواندن، انتشارات سمت، تهران ، ۱۳۸۳.

۱۹. تاریخ ادبیات کودکان ایران، جلد پنجم، محمدهادی محمدی، زهره قایینی، نشر چیستا، تهران ، ۱۳۸۱،